

T.C.

OKAN ÜNİVERSİTESİ

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ÇOCUK GELİŞİMİ ANA BİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**YERLİ VE ÇEVİRİ ÇOCUK KİTAPLARINDAKİ DİL DIŞI
ÖĞELERİN TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİNİ
SUNUŞ BİÇİMLERİ BAĞLAMINDA İNCELENMESİ**

Elif GAYBERİ

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Sevcan YAĞAN GÜDER

İSTANBUL – 2019

T.C.

OKAN ÜNİVERSİTESİ

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ÇOCUK GELİŞİMİ ANA BİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**YERLİ VE ÇEVİRİ ÇOCUK KİTAPLARINDAKİ DİL DIŞI
ÖĞELERİN TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİNİ
SUNUŞ BİÇİMLERİ BAĞLAMINDA İNCELENMESİ**

Elif GAYBERİ

152066011

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Sevcan YAĞAN GÜDER

İSTANBUL – 2019

TEZ ONAYI

T.C
OKAN ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

YÜKSEK LİSANS TEZ ONAYI

ÖĞRENCİNİN

Adı ve Soyadı : Elif GAYBERİ

Öğrenci No : 152066011

Anabilim/Bilim Dalı : Çocuk Gelişimi Ana Bilim Dalı

Tez Savunma Tarihi : 21. 05. 2019

Danışman : Dr. Öğr. Üyesi Sevcan YAĞAN GÜDER

Tez Savunma Saati : 11: 00

Tez Konusu : Yerli ve çeviri çocuk kitaplarındaki dil dışı öğelerin toplumsal cinsiyet rollerini sunuş biçimleri bağlamında incelenmesi

TEZ SAVUNMA SINAVI, Lisanüstü Öğretim Yönetmeliği'nin 28.Maddesi uyarınca yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin Kabulü 'ne OYBİRLİĞİ / OYÇOKLUĞUYLA karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)	İMZA
Dr. Öğr. Üyesi Sevcan Yağan Güder	Kabul	<i>[Signature]</i>
Dr. Öğr. Üyesi Gökdeniz Aybaşı	Kabul	<i>[Signature]</i>
Dr. Öğr. Üyesi İşıl TAŞ	Kabul	<i>[Signature]</i>

YEDEK JÜRİ ÜYESİ	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)	İMZA

ÖZET

Bu araştırmanın temel amacı; yerli ve çeviri çocuk kitaplarında dil dışı öğelerin toplumsal cinsiyet rollerini sunuş biçimine göre incelemektir. En çok tercih edilen yerli ve çeviri çocuk kitaplarının toplumsal cinsiyet rollerini sunuş biçimlerinde, resimler incelenerek karşılaştırılması amaçlanmıştır. Araştırmada en çok satılan yerli ve çeviri yayın evlerine ait kitaplar ele alınarak 85 yerli 120 çeviri kitap olmak üzere toplamda 205 kitap ile çalışma gerçekleştirilmiştir.

Çalışmada nitel araştırma yöntemi benimsenmiş olup çalışma nitel araştırma modelleri içerisinde temel nitel araştırma modeli ile desenlenmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak ‘‘Çocuk kitaplarında toplumsal cinsiyet rolleri kontrol listesi’’ hazırlanmıştır. Kontrol listesi bu alanda çalışılmış yerli, yabancı araştırmalardan oluşan literatür taranarak oluşturulmuş ve uzman görüşleri alınmıştır. Kontrol listesinde meslek, giysi, renkler, aksesuar, fiziksel özellikler, eylemler, duygular gibi maddeler yer almaktadır. Verilen analizinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Her kitaptan elde edilen veriler araştırmacı tarafından oluşturulan kontrol listesine kaydedilmiş ve yüzde ile frekans dağılımları hesaplanmıştır.

Çalışmada yerli ve çeviri çocuk kitaplarında toplumsal cinsiyet rollerini sunuş biçiminde, dil dışı öğelerin cinsiyetçi gösterildiği tespit edilmiştir. Yerli ve çeviri çocuk kitaplarında, meslekler, giysiler, fiziksel özellikler, oyun ve oyuncaklar, konumlandırılma, eylemler ve birlikte gösterilme durumlarında geleneksel cinsiyet rollerinin devam ettirildiği, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasında henüz yeterince eşitlikçi bir bakış açısının sunulmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal cinsiyet rolleri, Çocuk kitapları, Dil dışı öğeler, Okul öncesi dönem

ABSTRACT

INVESTIGATION OF NON- VERBAL COMPONENTS IN THE CONTEXT OF THE PRESENTATION OF GENDER ROLES IN NATIVE AND TRANSLATED CHILDREN'S BOOKS

The main purpose of this study is to examine the form of presentation of gender roles of non- verbal components in native and translated children's books. The objective was to compare the most popular native and translated children's books in terms of presenting gender roles by examining the pictures. The study was carried out with books belonging to best-selling local and translation publishing houses and a total of 205 books were examined, 85 of which were domestic and 120 were translated.

A qualitative research method was adopted in the study which was designed with the basic qualitative research model among qualitative research models. A 'Gender roles checklist in children's books' was prepared as a data collection tool in the study. The checklist was prepared by literature review consisting of local and foreign studies and expert opinions were obtained. The checklist included items such as occupation, clothing, colors, accessories, physical characteristics, actions, emotions. Content analysis technique was used to analyze the data. Data obtained from each book were recorded in the checklist established by the researcher and percentage and frequency distributions were calculated.

The study revealed that non- verbal components in native and translated children's books presented gender roles in a sexist way. It is concluded that traditional gender roles are maintained in native and translated children's books in terms of occupations, clothes, physical characteristics, games and toys, positioning, actions and being portrayed together and that gender equality has not yet achieved an egalitarian portrayal in children's literature.

Keywords: Gender roles, Children's books, Non- verbal components, Preschool period

ÖNSÖZ

Bu tezde yerli ve çeviri çocuk kitapları dil dışı öğeler toplumsal cinsiyet rollerini sunuş biçimine göre incelenmiştir. Kullanılan materyallerin arasında bulunan çocuk kitaplarının, değerleri yansıtan ip uçlarını içerisinde barındırması kitapların çocuk üzerindeki etkisini göz ardı etmememiz gerektiğini göstermektedir. Çocuklar için hazırlanmış kitaplar, çocuklar üzerindeki etkileri arasında cinsiyet rollerini de aktif şekilde sunmaktadır. Kitaplar içerisinde bulunan cinsiyet rolleri çocukların yaşantılarındaki rolleri etkilemektedir. Bu araştırma, çocuk yararının gözetilmesi açısından yerli ve çeviri çocuk kitaplarındaki cinsiyet rollerinin çocukları nasıl ve ne şekilde sunulduğu konusunda büyük önem taşımaktadır. Cinsiyet rolleri ve eşitsizlikten kaynaklı toplumsal sorunların iyileştirilmesi konusunda yapılmış ve yapılacak olan çalışmalar, toplumsal cinsiyet algılarının eşitlikçi olması yönünde katkı sağlayarak, farkındalık oluşturabilmesi hedeflenmektedir.

Bu araştırmanın gerçekleşmesinde çalışmamın her aşamasında bilgi birikimi ve desteği ile benden yardımlarını esirgemeyen, sabırla benimle ilgilenen çok değerli danışmanım, sevgili hocam Dr. Öğr. Üyesi Sevcan Yağan Güder'e saygı, sevgi ve teşekkürlerimi sunarım. Tez jürime katılarak değerli görüşlerini esirgemeyen sayın hocalarım Dr. Öğrt. Üyesi Işıl Taş ve Dr. Öğrt. Üyesi Güldalı Aybaş'a minnettarım.

Yüksek lisans yapabilmem konusunda beni destekleyen sevgili babam Akif Gayberi'ye, tezimi bitirebilmem için emeğini esirgemeyen canım annem Nuran Gayberi'ye, bu süreçte her zaman arkamda duran yetenekli ablam Ayşenur Gayberi ve abim Hüseyin Gayberi'ye, kurtarıcı adam eniştem Nurullah Karademir'e, ailemizin özel insanı Özlem Gayberi'ye ve yaşamında katkı olabilmesini umut ettiğim kitaplarından yararlandığım birtanecik yeğenim Kerem Karademir'e sonsuz teşekkür ediyorum.

Yaşamın her alanında eşitliğin sağlanması için çalışan, okuyan ve üreten bireyler yetiştirebilmemiz umudu ile....

Elif Gayberi

BEYAN

Bu çalışmanın kendi çalışmam olduğunu, tezde kullanılan bilgileri etik kurallar içinde elde ettiğimi, daha önce üretilmiş olan ve yaralandığım bütün bilgi, fikir ve yorumları akademik kurallar içinde kullandığımı ve kaynak gösterdiğimi beyan ederim.

Elif Gayberi

İÇİNDEKİLER

ÖZET	III
ABSTRACT	IV
ÖNSÖZ.....	V
BEYAN	VI
İÇİNDEKİLER.....	VII
TABLO LİSTESİ	X
BÖLÜM I	1
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1. 2. Problem Cümlesi.....	3
1. 3. Alt Problemler.....	3
1. 4. Araştırmanın Amacı.....	3
1. 5. Araştırmanın Önemi	4
1. 6. Tanımlar.....	5
BÖLÜM II.....	7
2- ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ VE İLGİLİ ÇALIŞMALAR	7
2. 1. Okul Öncesi Dönem Çocukları ve Çocuk Kitapları	7
2. 1. 1. Okul Öncesi Dönem.....	7
2. 1. 2. Çocuk Kitapları ve Önemi	8
2. 1. 3. Çocuk Kitaplarında Olması Gereken Özellikler	10
2. 2. Çocuk Kitaplarında Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet Rollerini	11
2. 2. 1. Dilsel Toplumsal Cinsiyet Öğeleri	12
2. 2. 2. Dil Dışı (resimsel) Toplumsal Cinsiyet Öğeleri	14
2. 3. Toplumsal Cinsiyetin Kazanılmasına İlişkin Temel Kuramlar	16
2. 3. 1. Psikanalitik Kuram	16
2. 3. 2. Bilişsel Gelişim Kuramı.....	20

2. 3. 3. Sosyal Öğrenme Kuramı.....	23
2. 3. 4. Toplumsal Cinsiyet Şema Kuramı.....	26
2. 4. İlgili Araştırmalar	28
2. 4. 1. Yurtiçinde Yapılan Çalışmalar	28
2. 4. 2. Yurtdışında Yapılan Çalışmalar.....	32
2. 4. 3. İlgili Araştırmalar Özet.....	35
BÖLÜM III.....	36
3- GEREÇ VE YÖNTEM.....	36
3. 1. Araştırma Modeli.....	36
3. 2. Evren ve Örneklem	36
3. 3. Veri Toplama Aracı	37
3. 4. İnanırlılık	37
3. 5. Verilerin Toplanması ve Analizi.....	37
BÖLÜM IV	39
4- BULGULAR.....	39
4. 1. Yerli Çocuk Kitaplarından Elde Edilen Bulgular	39
4. 1. 1. Yerli Çocuk Kitaplarında Başrol Karakterlerine İlişkin Bulgular	39
4. 1. 2. Yerli Çocuk Kitaplarında Meslek Dağılımlarına İlişkin Bulgular	39
4. 1. 3. Yerli Çocuk Kitaplarında Giysilere İlişkin Bulgular	42
4. 1. 4. Yerli Çocuk Kitaplarında Fiziksel Özelliklere İlişkin Bulgular	48
4. 1. 5. Yerli Çocuk Kitaplarında Oyun ve Oyuncaklara İlişkin Bulgular	52
4. 1. 6. Yerli Çocuk Kitaplarında Konumlandırılmaya İlişkin Bulgular	54
4. 1. 7. Yerli Çocuk Kitaplarında Yapılan Eylemlere İlişkin Bulgular	57
4. 1. 8. Yerli Çocuk Kitaplarında Karakterlerin Birlikte Gösterilme Durumlarına İlişkin Bulgular	60
4. 2. Çeviri Çocuk Kitaplarından Elde Edilen Bulgular	62
4. 2. 1. Çeviri Çocuk Kitaplarında Başrol Karakterlerine İlişkin Bulgular	62
4. 2. 2. Çeviri Çocuk Kitaplarında Mesleklere İlişkin Bulgular	63

4. 2. 3. Çeviri Çocuk Kitaplarında Giysilere İlişkin Bulgular	65
4. 2. 4. Çeviri Çocuk Kitaplarında Fiziksel Özelliklerine İlişkin Bulgular	71
4. 2. 5. Çeviri Çocuk Kitaplarında Oyun ve Oyuncaklara İlişkin Bulgular....	75
4. 2. 6. Çeviri Çocuk Kitaplarında Konumlandırılmaya İlişkin Bulgular.....	76
4. 2. 7. Çeviri Çocuk Kitaplarında Yapılan Eylemlere İlişkin Bulgular.....	80
4. 2. 8. Çeviri Çocuk Kitaplarında Karakterlerin Birlikte Gösterilme Durumlarına İlişkin Bulgular	82
4. 3. Yerli ve Çeviri Çocuk Kitaplarına İlişkin Bulguların Karşılaştırılması .	84
4. 3. 1. Başrol Karakterleri.....	84
4. 3. 2. Meslekler	84
4. 3. 3. Giysiler.....	86
4. 3. 4. Fiziksel Özellikler.....	89
4. 3. 5. Oyun ve Oyuncaklar	92
4. 3. 6. Dış Mekanda Konumlandırılma Yerleri	93
4. 3. 7. İç Mekanda Konumlandırılma Yerleri.....	94
4. 3. 8. Eylemler.....	95
4. 3. 9. Birlikte Gösterilme Durumları.....	97
BÖLÜM V.....	98
5. TARTIŞMA.....	98
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	113
6. 1. Sonuçlar	113
6. 2. Öneriler	115
6. 2. 1. Ailelere Yönelik Öneriler	115
6. 2. 2. Eğitimcilere Yönelik Öneriler	115
6. 2. 3. Yayınevlerine, Yazarlara ve Medyaya Yönelik Öneriler	116
KAYNAKÇA	117
FORMLAR.....	131
ÖZGEÇMİŞ.....	135

TABLO LİSTESİ

Tablo 4. 1. Yerli çocuk kitaplarında yer alan başrol karakterlerinin cinsiyet dağılım oranları.....	39
Tablo 4. 2. Yerli çocuk kitaplarında yer alan mesleklerin cinsiyetlerine göre dağılım oranları.....	39
Tablo 4. 3. Yerli çocuk kitaplarında yetişkin kadın ve erkeklerin giysileri	42
Tablo 4. 4. Yerli çocuk kitaplarında kız ve erkek çocuklarının giysileri	44
Tablo 4. 5. Yerli çocuk kitaplarında yetişkin erkek, yetişkin kadın, kız ve erkek çocuklarının giysi renkleri.....	45
Tablo 4. 6: Yerli çocuk kitaplarında yetişkin erkek, yetişkin kadın, kız ve erkek çocuklarının saç uzunlukları.....	48
Tablo 4. 7. Yerli çocuk kitaplarında yetişkin erkek, yetişkin kadın, kız ve erkek çocuklarının fiziksel özellikleri	49
Tablo 4. 8. Yerli çocuk kitaplarında yetişkin erkek, yetişkin kadın, kız ve erkek çocuklarının yüz hatları	51
Tablo 4. 9. Yerli çocuk kitaplarında kız ve erkek çocuklarının oyun ve oyuncakları.....	52
Tablo 4. 10. Yerli çocuk kitaplarında yetişkin erkek, yetişkin kadın, kız ve erkek çocuklarının dış mekânda konumlandırılma yerleri	54
Tablo 4. 11. Yerli çocuk kitaplarında yetişkin erkek, yetişkin kadın, kız ve erkek çocuklarının iç mekânda konumlandırılma yerleri.....	55
Tablo 4. 12. Yerli çocuk kitaplarında yetişkin erkek, yetişkin kadın, kız ve erkek çocuklarının eylemleri.....	57
Tablo 4. 13. Yerli çocuk kitaplarında yetişkin erkek, yetişkin kadın, kız ve erkek çocuklarının karakterlerin birlikte gösterilme durumları	60
Tablo 4. 14. Çeviri çocuk kitaplarında yer alan başrol karakterlerinin cinsiyet dağılımı.....	62
Tablo 4. 15. Çeviri çocuk kitaplarında yer alan mesleklerin oranları	63
Tablo 4. 16. Çeviri çocuk kitaplarında yetişkin kadın ve erkeklerin giysi ve takıları.....	65
Tablo 4. 17. Çeviri çocuk kitaplarında kız ve erkek çocuklarının giysi ve takıları.....	67
Tablo 4. 18. Çeviri çocuk kitaplarında yetişkin erkek, yetişkin kadın, kız ve erkek çocuklarının giysi renkleri.....	68
Tablo 4. 19. Çeviri çocuk kitaplarında yetişkin erkek, yetişkin kadın, kız ve erkek çocuklarının saç uzunlukları.....	71

Tablo 4. 20. Çeviri çocuk kitaplarında yetişkin erkek, yetişkin kadın, kız ve erkek çocuklarının fiziksel özellikleri	72
Tablo 4. 21. Çeviri çocuk kitaplarında yetişkin erkek, yetişkin kadın, kız ve erkek çocuklarının yüz hatları	73
Tablo 4. 22. Çeviri çocuk kitaplarında kız ve erkek çocuklarının oyun ve oyuncakları	75
Tablo 4. 23. Çeviri çocuk kitaplarında yetişkin erkek, yetişkin kadın, kız ve erkek çocuklarının dış mekânda konumlandırılma yerleri	76
Tablo 4. 24. Çeviri çocuk kitaplarında yetişkin erkek, yetişkin kadın, kız ve erkek çocuklarının iç mekânda konumlandırılma yerleri.....	78
Tablo 4. 25. Çeviri çocuk kitaplarında yetişkin erkek, yetişkin kadın, kız ve erkek çocuklarının eylemleri	80
Tablo 4. 26. Çeviri çocuk kitaplarında yetişkin erkek, yetişkin kadın, kız ve erkek çocuklarının karakterlerin birlikte gösterilme durumları	82
Tablo 4. 27. Yerli ve çeviri çocuk kitaplarında yer alan en çok görülen başrol karakterlerinin karşılaştırma oranları	84
Tablo 4. 28. Çeviri ve yerli çocuk kitaplarında yer alan kadın ve yetişkin erkek karakterlerinde en çok görülen mesleklerin karşılaştırma oranları	84
Tablo 4. 29. Çeviri ve yerli çocuk kitaplarında yer alan kadın ve yetişkin erkek karakterlerinde en çok görülen giysilerin karşılaştırma oranları	86
Tablo 4. 30. Çeviri ve yerli çocuk kitaplarında yer alan kız ve erkek çocuk karakterlerinde en çok görülen giysilerin karşılaştırma oranları	87
Tablo 4. 31. Çeviri ve yerli çocuk kitaplarında yer alan kadın ve yetişkin erkek karakterlerinde en çok görülen giysi renklerinin oranları	88
Tablo 4. 32. Çeviri ve yerli çocuk kitaplarında yer alan kız ve erkek çocuk karakterlerinde en çok görülen kıyafet renklerinin oranları	88
Tablo 4. 33. Çeviri ve yerli çocuk kitaplarında yer alan kadın ve yetişkin erkek karakterlerinde en çok görülen saç uzunluklarının oranları	89
Tablo 4. 34. Çeviri ve yerli çocuk kitaplarında yer alan kız ve erkek çocuk karakterlerinde en çok görülen saç uzunluklarının oranları	89
Tablo 4. 35. Çeviri ve yerli çocuk kitaplarında yer alan kadın ve yetişkin erkek karakterlerinde en çok görülen fiziksel özelliklerin oranları.....	90
Tablo 4. 36. Çeviri ve yerli çocuk kitaplarında yer alan kadın ve yetişkin erkek karakterlerinde en çok görülen yüz hat oranları	90
Tablo 4. 37. Çeviri ve yerli çocuk kitaplarında yer alan kız ve erkek çocuk karakterlerinde en çok görülen fiziksel özelliklerin oranları.....	91

Tablo 4. 38. Çeviri ve yerli çocuk kitaplarında yer alan kız ve erkek çocuk karakterlerinde en çok görülen yüz hatlarının oranları.....	91
Tablo 4. 39. Çeviri ve yerli çocuk kitaplarında yer alan kız çocuk karakterlerinde en çok görülen oyun ve oyuncakların oranları.....	92
Tablo 4. 40. Çeviri ve yerli çocuk kitaplarında yer alan kadın ve yetişkin erkek karakterlerin dış mekanda en çok görüldükleri yerlerin oranları	93
Tablo 4. 41. Çeviri ve yerli çocuk kitaplarında yer alan kız ve erkek çocuk karakterlerin dış mekanda en çok görüldükleri yerlerin oranları.....	93
Tablo 4. 42. Çeviri ve yerli çocuk kitaplarında yer alan kadın ve yetişkin erkek karakterlerin iç mekanda en çok görüldükleri yerlerin oranları	94
Tablo 4. 43. Çeviri ve yerli çocuk kitaplarında yer alan kız ve erkek çocuk karakterlerin iç mekanda en çok görüldükleri yerlerin oranları	94
Tablo 4. 44. Çeviri ve yerli çocuk kitaplarında yer alan kadın ve yetişkin erkek karakterlerin en çok görülen eylemlerin oranları	95
Tablo 4. 45. Çeviri ve yerli çocuk kitaplarında yer alan kız ve erkek çocuk karakterlerin en çok görülen eylemlerin oranları.....	96
Tablo 4. 46. Çeviri ve yerli çocuk kitaplarında yer alan karakterlerin en çok görülen birlikte gösterilme oranları	97

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

Bu bölümde sırasıyla araştırmanın gerekçelerini ortaya koyan problem durumu, problem cümlesi, alt problemler, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, sınırlılıklar ve tanımlara ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

1. 1. Problem Durumu

Çocuğun gelişim alanlarının hızlı bir şekilde değişim ve gelişim içerisinde bulunduğu yıllar okul öncesi dönemi kapsamaktadır. Çocukların bu dönem içerisinde öğrenecekleri, hayatlarına temel olarak hazırlamaktadır (1). Okul öncesi dönem çocuk gelişiminin en kritik dönemidir. Okul öncesinde aldığı eğitim çocuğun geleceğine ışık tutmaktadır. Işık tutan unsurlardan biri de çocuklar için hazırlanmış çocuk kitaplardır (2).

Kitaplar; çocuk eğitiminde kullanılan önemli, etkili ve çocuklar üzerinde iz bırakan araçlardan biridir. Çocuk kitaplarının çocuğun bilişsel duyuşsal ve devinişsel gelişim sürecinde etkili bir araç olduğu bilinmektedir (2). Resimli çocuk kitapları, zihinsel ve dilsel gelişimine katkıda bulunduğu gibi çocuğun sosyal anlamda da gelişmesine yardımcı olarak hayal gücünü zenginleştirir, yaratıcılığını arttırır (3). Kitaplar sayesinde dünyayı tanıma fırsatları olur. Dış dünyayla kitaplar sayesinde tanışır ve kitaplar onların dış dünyaya açılan pencereleri olur (4).

Okul öncesi dönemde çocuklar kitapları okuyamasa da okunanları dinlemekten ve görselleri incelemekten büyük zevk alırlar. Çoğu zaman okunan kitapları tekrar tekrar okuturlar ve birlikte görsellere defalarca bakarlar. Görsel ve yazıları birbiriyle ilişkilendirerek duygularını oluşturup düşünmeye başlar, bu yönden eğitim alırlar (1). En önemlisi ise kendini sevmeyi, kendine değer vermeyi, yaşamdan zevk almayı, içinde yaşadığı topluma yararlı olmayı, neyin doğru neyin yanlış olduğunu öğrenirler (5).

Çocuk kitapları dilsel ve dil dışı öğelerden oluşur, vermek istediği iletiyi bazen az bazen de hiç sözcük kullanmadan lokomotif gibi sıralanmış bir dizi aracılığıyla iletir (6). Çocukların oynayarak yaşamı ve insanı öğrendiği dönemde yazınsal nitelikli kitaplar, onların hem toplumsallaşmalarını, dilsel becerilerini ve

yaratıcılıklarını geliştirmelerini hem de bilişsel öğrenmeleri için doğal yaşantı ortamları hazırlamaktadır. Çocukların bir olguyu ya da olayı anlamasında oldukça etkili olan olay örgüsü, kitaplarda çok sık kullanıldığından, kitaplar bu yönüyle çocuklara bir tür sosyal öğrenme imkanı da sağlar (5).

Kitaplar her yaşın kendi içerisinde algılama şekline göre yönlendiricidir. Çocuklar okunan kitaplardaki karakterleri kendileriyle birleştirmekte ve hayal dünyalarını genişletebilmektedirler. Mardi (7) “Çocuk kitapları resimlemede karakter yaratma” isimli araştırmasında karakterlerin oluşturulma evrelerini ve kişiliklerin karakterler üzerindeki belirleyiciliklerini anlatmıştır. Kitap karakterleri yaratılmasındaki öncelikli amaç yönlendirici olmaktır. Bilinen popüler kitap karakterlerinin hikayelerde anlatılmak istenen kişiliğe uygun çizilmiştir. Buda karakterlerin yüz hatlarının, giyiminin, kurduğu cümlelerin önemini belirtmekte ve cinsiyet yargılarının oluşmasında önem taşımaktadır. Okunan kitaplar çocukların cinsiyet algılarında eşitlikçi bir tutum ya da olumsuz yönde ayrımcı bir tutumda geliştirmelerine neden olabilmektedir (7).

Çocukların olumlu kişilik oluşurmalarında rol oynayan kitaplar çocukların kendi kendilerine düşünme becerilerinde katkıda bulunurken kendilerini tanımalarında yol gösterici niteliktedir(1). Değerleri, toplumsal değerleri çocuklara aktaran yine kitaplardır. Çocuklar kültürleri, çeşitlilikleri, farklılıkları kitaplar sayesinde görmektedirler. Kitaplara yansıyan karakterler çocuklara yön vermektedir. Yön verme toplumsal cinsiyet rollerini belirlemede, onları algılayış biçiminde şekil vererek olabilmektedir. Karakterlerin iç ve dış dünyalarına eşlik etmeye başladıklarında kitabın karakterlerini kendi bilinçlerine yerleştirmektedirler. Çocuklar için karakterler ve metinlerdeki söylemler cinsiyet rolleri üzerinde çocuklar için yönlendiricidirler (2).

Kitapların cinsiyet rollerini aktarma biçiminde farklılıklar bulunmaktadır. Bu farklılıklar yerli ve çeviri yayın kitaplarında içerik ve özelliklerine göre olumlu ya da olumsuz yönde değişebilmektedir. Okul öncesi dönemde görşelliğin özellikle ön planda olması, kitaplarda inşa edilen yargıların çocuk üzerinde etkisi kaçınılmazdır. Bu noktada çocuklar kendilerine ait oldukları kategoriye seğerler. Kategorilerin içerisinde çocuklar ön yargılar edinmeye başlarlar. Çocukların modelleri ilk başta anne babalar olsalar da, ileri zamanlarda bunu yeni arkadaşlar, filmler ve kitaplarda bulunan karakterler oluştururlar. Bu bakımdan karakterlerle çocuklar kendilerini

özdeşleştirirler (8). Aileler çocukların algılarının en açık olduğu dönemde onlar için uygun kitaplar seçmeye özen göstermeli cinsiyet ayrımcılığı içermeyen, eşitlikçi bireyler yetiştirilmelidirler. Eğitimciler; cinsiyet rollerini eşitlikçi yönde ve ayırım yapmadan aktaran yazarları tercih etmekle birlikte, bu yönde çalışmalar yaparak çocukları daha iyi bir geleceğe yönlendirmek açısından katkı sağlayacaklardır. Aile ve toplumu bilinçlendirme adına yapılacak olan çalışmaların artmasıyla; cinsiyeti ne olursa olsun bir arada huzurlu yaşayabilen eşitlikçi bireyler yetişmesinde olumlu yönde artış göstereceği düşünülmektedir. Bu konudaki en önemli paylardan biriye kitap yazarlarına ve resimleyenlere düşmektedir. Yazarlar ve resimleyenler bu konuda yapılan araştırmaları dikkate almalı ve kitaplarını bu yönde yapılandırıp oluşturmalarıdır.

1. 2. Problem Cümlesi

Yerli ve çeviri çocuk kitaplarında yer alan dil dışı öğelerin toplumsal cinsiyet rollerini sunuş biçimleri nasıldır? Bu problem doğrultusunda cevaplanması beklenen sorular şunlardır:

1. 3. Alt Problemler

Yerli ve çeviri çocuk kitaplarında yer alan dil dışı öğelerin toplumsal cinsiyet rollerini sunuş biçimlerinde

- Yerli çocuk kitaplarındaki dil dışı öğelerin toplumsal cinsiyet rolleri nasıl sunulmuştur?
- Çeviri çocuk kitaplarındaki dil dışı öğelerin toplumsal cinsiyet rolleri nasıl sunulmuştur?
- Yerli ve çeviri çocuk kitaplarındaki dil dışı öğelerin toplumsal cinsiyet rollerini sunuş biçimlerinde benzerlik ve farklılıklar var mıdır?

1. 4. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı; yerli ve çeviri çocuk kitaplarında dil dışı öğelerin toplumsal cinsiyet rollerini sunuş biçimine göre incelenmesidir.

En çok tercih edilen yerli ve çeviri çocuk kitaplarında dil dışı öğelerin toplumsal cinsiyet rollerini sunuş biçimlerinde resimler incelenerek

karşılaştırılması amaçlanmıştır. Bu karşılaştırmanın sonucunda yerli ve çeviri çocuk kitaplarında resimlerin cinsiyet rollerini nasıl sunduğu, aralarındaki benzerlik ve farklılıkların incelenmesi amaçlanmaktadır.

1. 5. Araştırmanın Önemi

Bireylerde toplumsal cinsiyet algısı doğumdan itibaren, ailenin verdiği eğitimle başlamaktadır. Aileden sonraki en büyük etken okul öncesi dönemde alınan eğitimidir. Okul öncesi eğitim, çocuğu hayata hazırlamada en önemli süreçtir (9). Çocuğun gelişim hızı ve öğrenme kapasitesinin en yüksek olduğu bu kritik yıllarda temeli atılan beden sağlığı ve kişilik yapısının, ilerleyen yaşlarda aynı yönde ilerlemesi daha yüksek bir şansa sahiptir. Çocukluk yıllarında kazanılan davranışların büyük bir kısmının yetişkinlikte bireyin kişilik yapısını, alışkanlık, inanç ve değer yargılarını ciddi bir oranda biçimlendirdiği gözlenmiştir (10).

Çocuğun gelişiminde, çocukluk döneminde kullanılan materyaller, oyuncaklar, ve eğitim çocuğun cinsiyet rollerinin gelişmesinde göstermiş olduğu önem yapılan araştırmalardan da açıkça görülmektedir. Kullanılan materyallerin arasında bulunan çocuk kitaplarının, değerleri yansıtan ipuçlarını içerisinde barındırması kitapların çocuk üzerindeki etkisini göz ardı etmememiz gerektiğini göstermektedir (2).

Çocuklar için hazırlanmış kitaplar, çocuklar üzerindeki etkileri arasında cinsiyet rollerini aktif şekilde sunmaktadır. Olumsuz ya da olumlu sunulan iletiler çocuğun toplumsal yöndeki ilerleyişine zemin hazırlar. Kitaplar içerisinde bulunan cinsiyet rolleri çocukların yaşantılarındaki rolleri etkilemektedir (8).

Sosyal öğrenme kuramıyla Bandura, nda çocukların gelişimsel süreçlerinde cinsiyet rollerini model alarak görme önemli bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Çocuk kitaplarından anne ve baba karakterlerini görmekte ve kendilerine ilişkin olgular oluşturmaktadır. Toplumsal cinsiyet rollerinin kazanılmasında en güncel kuram Bem' in 1974 yılında ileri sürdüğü toplumsal cinsiyet rolleri şema kuramına göre çocuklar cinsiyet kategorilerini şemalar üzerinden oluşturmaktadırlar. Bu şemaları gördükleri, duydukları ve okudukları üzerinden oluşturabilmektedirler. Dolayısıyla çocuklar şemalarını oluştururken kitaplardan gördükleri rolleri kendilerine model oluşturmaktadırlar. Buna bağlı olarak kitaplar çocuklar için model teşkil etmektedir. Bu noktada kitaplardaki modeller ne kadar

eşitlikçi ve geleneksellikten uzak olursa çocuklar o kadar çok eleştirel ve eşitlikçi düşünebilir (44).

Yapılan literatür taraması sonucunda bazı çalışmalarda (1, 72, 32,) ait çalışmalar toplumsal cinsiyet rollerini sadece çocuk kitaplarında, (38, 70) bazı çalışmalarda ise çocuk kitaplarındaki karakterler incelenmiştir. Dolayısıyla yapılan bu çalışma, çocuk kitaplarındaki dil dışı öğelerin toplumsal cinsiyet rollerini sunuş biçimlerinde hem yerli hem de çeviri kitaplarincelenmiş, aralarındaki benzerlik ve farklılıkları ortaya koyarak, araştırmacılara farklı perspektif sunmak amaçlanmıştır. Öte yandan, çocuk yararının gözetilmesi açısından yerli ve çeviri çocuk kitaplarındaki dil dışı cinsiyet rollerinin çocuklara nasıl ve ne şekilde sunulduğu konusu büyük önem taşımaktadır. Toplumsal cinsiyet rolleri konusunda yapılmış ve yapılacak olan çalışmalar, gelecek nesillerin toplumsal cinsiyet rolleri algılarının eşitlikçi olması yönünde katkı sağlayarak önem teşkil edeceği düşünülmektedir.

1. 6. Tanımlar

Cinsiyet: Cinsiyet genellikle doğumda üreme organlarının dış görünüşüne bakılarak tayin edilen biyolojik cinsiyettir. Üreme organlarının dış görünüşünün belirsiz olduğu durumlarda, iç genital organlar, kromozomlar ve hormonlar incelenerek cinsiyete karar verilir. Cinsiyeti belirlemenin amacı, çocukların muhtemel olan cinsiyet kimliğiyle örtüşecek olan cinsiyeti belirleyebilmektir (11).

Cinsiyet Kimliği: Bir kişinin derinden hissettiği ve doğuştan geldiği farz edilen erkek, kadın ya da diğer cinsiyet kategorilerine dahil olma duygusu. Cinsiyet kimliği, kişiye doğumda tayin edilen cinsiyetle ya da kişinin birincil veya ikincil cinsiyet özellikleriyle örtüşebilir de örtüşmeyebilirde. Cinsiyet kimliği içsel bir durum olduğu için, kişinin cinsiyet kimliği dışarıdan görünür olmayabilir. “Olumlanmış cinsiyet kimliği” bir kişinin TGNC (Transgender or Gender Non-Conforming) olarak açılma sonrası ya da sosel veya tıbbi geçiş süreci geçirilmesiyle sahip olduğu kimliktir.

Toplumsal Cinsiyet: Kadın ya da erkek olma toplumun yüklediği anlamlar, beklentiler ve rollerdir (12).

Cinsiyet rolleri: Biyolojik cinsiyete uygun bir şekilde erkek veya kız olma durumudur. Belirli bir kültürde erkek ya da kadın olmakla ilişkili olduğu dış görünüş, kişilik ve davranış kalıpları bütünüdür. Bir kişinin dış görünüşü, kişiliği ve davranış

özellikleri o kişiye doğumda tayin edilen cinsiyetle ilişkili olduğu varsayılan kalıpların kültürel ya da çevresel standartlarıyla örtüşmeyebilir. Cinsiyet rolü aynı zamanda bir kişinin toplum içerisinde yaşadığı rol olarak da görülebilir. Bu anlamıyla kişinin cinsiyet rolünün bazı özellikleri, içerisinde yaşadığı toplum ya da zamanın erkek ya da kadın olma standartlarına uyarken bazıları uymayabilir.

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği: Kişinin cinsiyet temelli olarak ayrımcılığa uğramaması, toplumsal yaşamın her alanında eşit olarak yer alması anlamına gelmektedir. Kısaca toplumsal cinsiyet eşitliği / kadın erkek eşitliği kamusal ve özel hayatın tüm alanlarında her iki cinsin de eşit şekilde yer alması, görülebilmesi, güçlenmesi, temsil edilmesi ve katılımıdır (13).

BÖLÜM II

2- ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ VE İLGİLİ ÇALIŞMALAR

2. 1. Okul Öncesi Dönem Çocukları ve Çocuk Kitapları:

2. 1. 1. Okul Öncesi Dönem:

Okul öncesi dönem gelişimin en kritik olduğu dönemdir. Kritik olmasından dolayı çocuğun ilerlemesinin de en yoğun olacağı dönemdir. Bu dönemde karşılaşılabilecek olumsuzluklarda, ilerideki hayatına etkisi çok fazla olmakta ve düzeltilmesi gereken problem durumları haline gelmektedir.

Çocukluk; sadece yaşamın yetişkinliğe hazırladığı bir dönem olarak değil de, kendi başına önemli bir dönem olarak algılanmalıdır.

Gelişim psikolojisinde yapılan araştırmalara göre insan kimliğinin büyük bölümü çocukluk döneminin ilk yıllarında oluşmaktadır. Gelişimi evrelere ayırarak inceleyen kuramcılar (Sigmund Freud, Erik Erikson, Jean Piaget vb.) gelişimin büyük bir oranda tamamlandığı çocukluk döneminin insan gelişimi açısından ileriki yıllara taşıdığı konusunda aynı fikirlere sahiptirler. Bu yüzden çocukluk döneminde edinilen olumlu özellikler bilişsel olarak kalıcı olmaktadır. Gelişim psikolojisinde varılan bu sonuç beyin bilimindeki araştırmaları desteklemektedir (14).

Birçok ülkede çocukların psikolojisi üzerine yapılmış olan çalışmalar sonucunda, 0-6 yaş döneminin kişinin geleceğini etkilediği konusunda önemli olduğu söylenmekte ve kabul görmektedir. Bu da resmi ve özel kurumların bu alanda yatırımlar yapmaya başlamasına yol açmıştır. Çocukların kaliteli eğitim alması önemsenmektedir. Çocuk gelişimi görünür görünmez büyümeyi içerir. Görünür büyüme, fiziksel olarak değişimlerdir. Görünmez büyümeye ise iç organlarda meydana gelen değişimlerdir. Çocuğun büyüme ve gelişmesi birçok faktöre bağlıdır. Kalıtım faktörü, beslenme ve ailenin çocuğun ihtiyaçlarına karşılık verebilmesi büyümeyi etkileyen faktörler arasındadır (10).

Okul Öncesi çocukların belirli ihtiyaçları vardır. Bunlar İyi bakım, beslenme, sevgi ve şefkat, güven, hareket etmesi, yetişkin desteği, yaratıcılığı ve estetik duygusunu geliştirici ortam, kendini tanıma, kanıtlama ve özgürlük, diğer çocuklarla birlikte olma ve oyundur (15). Aile içerisinde çıkarak topluma karışmaya başladığı zaman olarak okul öncesi dönemde, çevresindeki kişiler çocuğun dünyasında yer

edinmeye başlar. Çocuk hakları sözleşmesinde çocuğun en genel hakkıyla ilgili “Dünyaya gelen her çocuğun yaşatılmaya, en iyi biçimde gelişmeye ve bir kimliğe hakkı vardır. Bu sorumluluğu devlet, Ailesi ile birlikte paylaşır” maddesi toplumda herkese düşen sorumluluğu belirtmektedir.

2. 1. 2. Çocuk Kitapları ve Önemi:

Okuma, bireyin kendisini geliştirmesinde ve yaşama ayak uydurabilmesinde en önemli etkenlerden biridir. Çocuk okuduktan sonra çevresini anlar ve davranışlarına yön verir. Fakat okumak doğuştan sahip olduğu özelliklerden biri değildir. Bu özellik tam olarak ilkökul çağında kazanılsa da okul öncesi dönemde insanın çeşitli etmenler tarafından okumaya hazırlandığı görülmektedir (16). Okul öncesi dönem, kişilerin çocukluk evresini yaşadığı dönemi içermekte ve bu dönemde eğlence ve oyun fazlasıyla ön planda olmaktadır. Oyun oynarken bir yandan da çevresindekileri takip eder, öğrenir. Bu etkileşim resimli kitaplarla başlar. Etkileşim sonucunda okumaya ilgisi artarak yeni bilgiler öğrenir. Bu nedenle çocuğun okul öncesinde kitaplarla etkileşiminin sağlanması ve çocuğun kitaplara karşı ilgisinin oluşturulması çok önemlidir (17).

Çocuklar okul öncesi dönemde öğrenme etkinliklerini en üst seviyede yaşamaktadır. Çocuklar; bilişsel, zihinsel ve dil gibi çeşitli alanlarda hızlı bir gelişim göstermektedirler. Çocukların kitap konusundaki yönelimleri de bu dönemde başlar. Çocuğun okuma alışkanlığı edinmesi açısından çocuğu etkileyen unsurlar vardır. Bunlar; ailenin etkisi, çevrenin etkisi ve okul öncesi eğitim kurumlarının etkisidir (18). Anne ve babaların kitap konusunda dikkat etmesi gereken en önemli noktalardan biri; çocuğun düzeyine uygun kitap seçebilmeleridir. Genel olarak okul öncesi dönem çocukları için çevreyi ve hayattaki unsurları öğrenmelerinde anne- babanın temel bilgi kaynağı olarak yer aldığını söylemek mümkündür. Okul öncesi dönemde yer alan okuma alışkanlığının kazanılmasını etkileyen diğer unsur çevredir. Çocukların içinde bulundukları çevre genellikle aile tarafından sağlanmaktadır. Çevresiyle olan etkileşimi sayesinde okumaya olan merak duygusunun oluşmasını sağlar. Bunların içerisinde okul öncesi kurumların etkisi de büyüktür. Ortam ve eğitimin kalitesi önemlidir (19).

Çocuk kitapları, çocuklar üç yaşlarına geldiklerinde onlara ana dilinin yapı ve işleyişine ilişkin ipuçları sunarak dil becerilerinin edinilmesinde önemli rol oynarlar.

Çocuk kitaplarının çocuğun gelişiminde olumlu etkileri vardır. Çocuklar kitaplarda önem verdikleri karakterlerden kendilerine modeller oluştururlar. Bu modeller çocuklarda benzer davranışlar oluşturmaya başlar. Bu süreç çocuğun kendilerini tanımları, önemli olduklarını hissetmeleri, kendilerine ve başkalarına saygı duymaları için olanak vermektedir (2).

Erken çocukluk döneminde yapılan okuma çalışmalarının çocuklara farklı açılardan çok yönlü olarak katkı sağlamaktadır. Bunlardan biriside akademik olarak sağladığı katkıdır. Erken çocukluk döneminde yapılan okuma çalışmaları dil gelişimi gibi alanların yanında, sürekli yapılan okuma çalışmaları ve çocukların zeka testleri arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler bulunarak okumanın hem matematiksel hem de aynı oranda öğrenme becerilerini geliştirdiği araştırmalar sonucu ortaya konulmuştur (20).

Kitaplar çocukların zihinsel gelişimini destekler, kavramlar öğrenmesini sağlayarak hayatı tanımaya yardımcı olmaktadır.

Okul öncesi çocuk edebiyatı dendiğinde görsel niteliği ön planda olan resimli çocuk kitapları gelmektedir. Okul öncesi dönemde çocuk edebiyatının içeriği olarak bebek kitapları, ninniler, rondlar, parmak oyunları, bilmeceler, tekerlemeler resimli çocuk kitapları olarak olarak oldukça geniş içeriktedir. Resimli çocuk kitapları resimler ve metin olmak üzere iki unsurdan oluşmaktadır. Çocuklar için hem resim hem de metnin içeriği çok önemlidir (20).

Resimli çocuk kitapları çocukların hayal güçlerini geliştirir, alıcı ve ifade edici dil yeteneklerini destekleyerek kelime dağarcığını zenginleştirerek, dili etkin ve düzgün bir şekilde kullanmalarını sağlamaktadır. Çocukların gelişmekte olan iç ve dış dünyalarının gelişmesine katkıda bulunmakta ve gerçek yaşamla bağlantı kurmalarını sağlamaktadır. Çocuklara gözlem yeteneklerini geliştirerek keşfetme olanağı vermektedir. Çocukların dil, zihinsel ve sosyal- duygusal gelişimlerine katkıda bulunmaktadır. Çocuklar kitaplardan insanları, hayvanları ve çevreyi tanıyarak onları sevmeyi öğrenmektedirler. Kişiliklerinin bir parçası olan duyguları, değer yargılarını ve anlayış tarzlarını geliştirmektedir.

Çocuğun yaşama, büyüme, gelişim, bakım ve öğrenme süreçlerini kapsayan doğumla- ilköğretime kadar olan süreçteki eğitime okul öncesi eğitim denmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Genel Müdürlüğünün geliştirdiği Okul Öncesi

Programında, okul öncesinde verilen eğitimin çocukların benlik duygularını geliştirdiği saygı, sevgi, hoşgörü, işbirliği, yardımlaşma, dayanışma, paylaşma duygularını ilke edinmiştir. Bu doğrultuda çocuklara verilen her eğitim materyalinin çocukları geliştirici nitelikte olması gerektiği unutulmamalıdır (5).

2. 1. 3. Çocuk Kitaplarında Olması Gereken Özellikler

Çocuk kitapları;

1. Okuldaki eğitim programlarını desteklemelidir.
2. Yaşamın gerçekleriyle uyummalı, ilişkili olunmalıdır.
3. Çocuğun duygu, düşünce ve hayal gücünü geliştirici şekilde olmalıdır.
4. Çocuğun bilgi ve kültürünü genişletmelidir.
5. Çocuğa, içinde yaşadığı çevreyi, ülkeyi, dünyayı gerçekçi açıdan (çocuğun gelişim düzeyine uygun biçimde) tanıtmalı; çocuğun bunlarla bütünleşmesini sağlamalıdır.
7. Şiddet öğeleri içermemeli ve çocukta estetik bir duyarlılık sağlamalıdır.
8. Çocuğun eleştiri yeteneğini geliştirerek; onun tepkilerini düzenleyici olmalıdır.
9. Çocuğun kişiliğini geliştirmeli, yaşama uyumunu sağlanmalıdır.
10. Çocuğun dilsel becerilerinin (okuma, konuşma, yazma, dinleme) gelişmesine katkıda bulunmalıdır.
11. Çocuğa, topluma yabancılaştırmaktan korumalıdır.
12. Çocuğa, insanı "zayıf" ve "güçlü" yönleriyle tanıtmalıdır.
13. Bilimsel verilere ve evrensel ahlak kurallarına uygun olmalıdır.
14. Çocuğa kavratılmak istenen "ana düşünce" yi bir ibret biçiminde vermeyip, bunu sezinlettirmelidir.
15. Çocuğu yazgıcılığa ve uyduruculuğa sürüklememelidir.

16. Her türlü önyargıdan arındırılmış olmalıdır.

17. Çocuğun doğasına uygun bir yaklaşımla; yaparak, yaşayarak öğretme-öğrenme anlayışını yansıtmalı, eğlendirici, öğretici ve düşündürücü olmalıdır (2).

2. 2. Çocuk Kitaplarında Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet Roller

Cinsiyet, canlılarda bir türün üyelerini üreme açısından birbirini tamamlayan dişi ve erkek olarak ayırt etme olanağı veren bedensel özelliklerin tümü olarak açıklanmakta ve eşey olarak ta tanımlanmaktadır. Cinsiyet sözcük anlamı olarak dişi veya erkek olma şeklinde açıklanabilir. Yani cinsiyet üreme ve cinselliğin biyolojik yönüdür (21).

Toplumsal cinsiyet ve biyolojik cinsiyet birbirlerinden ayırdırılar fakat birbirleriyle ilişkilidirler. Biyolojik olarak baktığımızda biyolojik cinsiyet fiziksel özelliklere bakmakta, toplumsal açıdan cinsiyet, sosyal ve kültürel açıdan kadın ve erkeklerden rol beklentilerini ifade etmektedir (22). Bir başka ifadeyle toplumsal cinsiyet toplumsal, kültürel, coğrafi farklılıklara göre bu ‘kadın’ ve ‘erkek’ bireylere yüklenen rolleri, sorumlulukları içermektedir. Yani fizyolojik değildir. Kişinin bu rollere göre davranışsal olarak ‘kadınsılık’ ve ‘erkeksilik’ ile ne kadar aidiyet kurması durumudur. Biyolojik cinsiyet doğuştan gelen, toplumsal cinsiyet ise sonradan edinilen özelliklerdir. Kadınsı cinsiyet rolleri sıklıkla hassasiyet, anlayış, duygusallık, bağımlılık özellikleriyle; erkeksi cinsiyet rolleri ise liderlik, baskınlık, bağımsızlık gibi özelliklerle karakterize edilmektedir (23).

Bilişsel bilimci ve psikologların görüşlerine göre kadınlarla erkeklerin düşünme tarzları ve yetenekleri arasında farklılıklar vardır. Kadınların sözel, erkeklerin sayısal alanlarda ve özelliklerde erkeklerin uzaysal mekânsal algıda kadınlardan daha üstün olduğu iddia edilmektedir. Güzel konuşma, kendini ifade edebilme, kelime hafızasının genişliği gibi kabiliyetlerin kız çocuklarında daha ileri derecede gelişmiş olduğundan ve bunların eksikliğinden doğan kekemelik, otizm gibi durumlara erkeklerde kadınlardan daha sık rastlandığına dair tespitler vardır (24).

Kız çocuklarının plan ve programlama gerektiren düşünme biçimlerinde erkek çocuklarından daha ileride oldukları gözlemlenmiştir. Diğer yandan erkekler mekânsal olguları tanımlama, hedefi bulabilme, uzaysal rotasyon testlerinde daha iyi, kadınlar ise somut maddeler aracılığıyla hatırlama noktasında erkeklerden daha iyi

oldukları bulunulmuştur. Matematik kabiliyeti çeşitlere ayrılmaktadır. Kızlar ve erkeklerin matematik düzeyleri ilkokul ve ortaokul yıllarında eşit sayılabilecek düzeydeyken lise yıllarından itibaren bu değişikliğe uğrayarak erkeklerin matematikte daha iyi olduğu saptanmıştır. Kızlar hesaplama yapılması gereken sorularda daha iyi, erkeklerde sözel şekilde sunulmuş problem çözme sorularında daha iyi olduğu tespit edilmiştir (25).

Kadın ve erkeklerin bilişsel özelliklerinden çalışma yaşamına yansıyan şekliyle zaman olarak sürekli erkekler kadar yüksek oranda çalışan kadın olmamasıyla birlikte son yıllarda çalışma yaşamına aktif olarak katılımlarının artmasında şu faktörlerin etkili olduğu söylenmektedir. Dünya genelinde çalışan kadınları koruyucu ve destekleyici yasaların artış göstermesi, eğitim olanaklarının artması, evliliklerde azalma, kadınların çalışmasına yönelik tutumlarda meydana gelen olumlu gelişmeler, çocuk bakımı ve diğer hizmetlerdeki iyileşmeler.

Okul öncesi dönemde resimli çocuk kitapları çocuklara dünyaya açılan bir pencere olduğu için çocuklar açısından oldukça önemli yere sahiptir (31).

Çocukların toplumsallaşmasında en önemli etkenlerden biri çocuk kitaplarıdır. Çocuklar kitaplar sayesinde yetişkinlerin dünyasına ait kalıp yargılarla tanışmaktadır. Çocuk kitaplarında inşa edilen kalıp yargılar çocuklar üzerinde etkili olmaktadır. Kalıp yargılar kadın ve erkekler arasında sadece bedensel farklılıklarını ve sosyal rol davranışlarını biçimlendirmekle kalmamakta, dil yapılarında da şekil oluşmasını sağlamaktadır (32).

Kitaplar çocukların çocukların yaşamlarında bu derece önemli yere sahip çocuk kitapları sayesinde karakterlerle aralarında bağ kurmaktadır. Kahramanlar ve özellikleri çocukların yargı oluşturmalarında yön verici olmaktadır (33). Kitaplarla toplumsal cinsiyete ilişkin yargılar çocukların yaşamlarında olumlu ya da olumsuz tutum oluşturmaktadır.

Resimli çocuk kitaplarında karşılaşılan toplumsal cinsiyet öğelerini iki başlık altında incelemek mümkündür.

2. 2. 1. Dilsel Toplumsal Cinsiyet Öğeleri

Çocukların eğitiminde özellikle okul öncesi dönemde çocuğun tüm evresi topluma katkı sağlama yolunda temel edinimlerin kazandırılmaya çalışıldığı en

önemli dönemdir. Çocuk gelişimindeki en önemli dönemin etkin materyallerinden biri resimli çocuk kitaplarıdır. Bu konuda resimli çocuk kitapları çocukların duyarak öğrendiği sözcükleri kavramları görerek öğrenmesini sağlamakta, hem de duymadığı sözcük ve kavramları görerek öğrenmesini sağlamaktadır (3).

Çocuklar; yetişkinleri ya da arkadaşlarını gözlemlemenin yanında bu davranışları çeşitli televizyon, tiyatro, oynadıkları oyunlarda, kitaplarda ve hikayelerde gözlemektedirler. Kitaplar; içerisinde bulunan konularla çocuklara karşılaşılabilecekleri yeni durumlarla alakalı deneyimler sunmakta, çeşitli bilgiler vererek, çocukların merak ettikleri konuları açıklamakta ilgi ve gereksinimlerine göre çeşitli konular üzerinde durmaktadır (34).

Bir çocuğun yaşamını çevreleyen ortam ve insanlar değerlendirilecek olursa, hayatlarındaki deneyimlerin zengin ve uluslararası kültürel öğelerini yansıtabilmeleri açısından önemli etkiye sahiptirler. Kadın erkek cinsiyetine ilişkin toplum içerisinde var olan ön yargılar sadece bedensel yapı farklılıkları açısından değil dil yapısının da cinsiyet ayrımına göre farklılaşmasına neden olmaktadır. Buna göre resimli çocuk kitaplarında sadece görselliğe bağlı olarak değil, metinler içerisinde de cinsiyet ayrımcılığı yapılabilmektedir (35).

Resimli çocuk kitaplarını toplumsal cinsiyet rollerini ele alış şekilleri açısından iki farklı şekilde ele almak mümkündür. Bunlar; kitapların metin özellikleri ve resimleridir. Metinler içerisinde dilsel öğeler kullanılarak verilmek istenen mesajlar örtük ya da açık bir şekilde verilebilmektedir. Metinlerde anlatılanlarla metin içerisine gizlenmiş mesajlar birbirinden farklı olabilmektedir.

Çocuk edebiyatı eserleri, toplum içerisinde var olan kadın ve erkek cinsiyetlerine ilişkin birtakım kalıp yargılar içerebilmektedir. Kitap metinlerinde söylemler, karakterlere yüklenen hitap şekilleri ve metin içerisindeki ötekileştirme mesajları oldukça yaygındır. Ötekileştirme içeren metinlere maruz kalan çocuklar toplum içerisinde var olan cinsiyet ayrımcılığına karşı istemsiz bakış açısı oluşturabilmektedirler (36).

Çocuk kitaplarında yer alan yaygın toplumsal öğelerden biri ailedir. Aile kavramı çocuklara birçok farklı yolla sunulmaktadır. Hayvanlar, bitkiler dünyası gibi. Kitaplarda aile kavramı içerisinde dilsel öğeler incelendiğinde annelerin çocuklar üzerinde babaya oranla daha fazla egemen olduğu, kadınların hayatına dair karar

verici olduğu gör÷lmektedir. Çocuklara yasakları koyan kurallara uyulması istenen anne, çocuklarla eğlenceli neşeli oyunlar oynayansa babadır. Bu durumda annelerin karakteri öfkeli, babalarınki sevecendir (37). Temel sorumlulukları anneler üstlenmekte, ikincil görevler babalara verilmektedir.

Çocuk kitapları incelendiğinde kadınların karakter özellikleri genelde, cadı kaynana, kötü büyücü, hain , sinsi, kötü niyetli yaşlı kadın, bencil ev kadınları, hain üvey anne, itaatkâr kadın, kıskanç kız kardeş, olarak gösterilmektedir. Diğer yandan kitaplarda hayvan öğeleri geleneksel ve toplumsal cinsiyet kalıplarını yansıtmaktadır. İnsanlaştırılmış hayvanların kişilikleri incelendiğinde erkek hayvanlara büyük faziletler bahşedilirken, dişi hayvanlara tipik kadınsı zayıflıklar atfedilmektedir. Erkek hayvanlar güçlü, dinamik, kudretlidir. Aynı şekilde insanlaştırılmış bitkiler ve meyvelerde kadın karakterler kibirli, dedikoducu, erkek karakterlerse zeki ve mucit tipleridir (38).

2. 2. 2. Dil Dışı (resimsel) Toplumsal Cinsiyet Öğeleri

Çocuk kitaplarında yer alan “çocuk” ögesi oldukça önemli bir yere sahiptir. Çünkü çocuk okurlar, çocuk kahramanları örnek almakta ve onunla özdeşlik kurmaktadır. Bu nedenle çocuk kahramanları, kahramanların özellikleri ve resimle metin ilişkisi oldukça önemlidir (39). Çocuk kitaplarda kendi yaşantısından kesitler bulabilecek, kitaplarda var olan resimlerdeki karakterlerle özdeşim kurarak başa çıkması gereken olaylar karşısında ayakta durmayı başarabilecektir. Çocuklar, resimli çocuk kitaplarında yer alan karakterler, yaşadıkları olaylar ve sergiledikleri duygu durumlarının dilsel ve görsel ifadeleri sayesinde keşfedebilmektedirler (40).

Toplumsal cinsiyet rollerini ele alma biçimlerini ortaya çıkartan öğelerden biri resimli çocuk kitaplarıdır. Resimli çocuk kitaplarında sadece resimler değil metin ve resimler birlikte ele alınmaktadır. Çünkü resimler metinleri desteklemektedir. Resimler tek başına incelendiklerinde istenilen yorumu vermeyebilirler. Resim ve metin aynı anda incelendiğinde istenilen sonuçlara ulaşmak mümkündür.

Resimler metinlerin sahip olduğu gibi ayrı bir anlatım diline sahiptirler. Resimsel anlatımlar metinde geçenleri ortaya koymanın ötesinde metnin planı ve ana düşüncesiyle örtüşen zengin ayrıntılara sahiptirler (3).

Sözcüklerin anlatım olanaklarıyla çocuklara verilmek istenen iletilerin aktarılabilmesi elbette mümkündür. Ancak kitaplarda görsel dilin anlatım olanaklarıyla desteklenmediği sürece çocukların belleklerinde ifade edilen kavramların, duygu dünyalarında tam olarak karşılık bulamayacak olmalarıdır. Kitaplarda yazarın paylaşmak istediği iletinin çocuklar tarafından alınması ve kalıcı izli davranışlara dönüştürülebilmesi için kitapların sanatçı duyarlılığıyla hazırlanmış resimlerin ışığı altında gerçekleşebilecek olmasıdır (40).

Çocuklar okuduklarının ya da okunanların karşılığını resimlerle görmeyi beklemektedirler. Resim ve metin ilişkisinin birbiriyle çelişmemesi ve olumsuz mesajlar vermemesi gerekmektedir. Cinsiyet rollerinin olumlu ya da olumsuz yönde çocuklara aktarılması çocuklarda bakış açısı oluşturmaktadır (3).

Kitaplarda ve metin içerisinde kadınlara daha az rol verildiği görülmektedir. Çocuk kitaplarında çok sık gösterilen kadın temsili ele alırsak o kişi annedir. Anne yemek pişirir, temizlik yapar, her şeyle ve herkesle ilgilenir. Günümüzde kadınlar farklı rollerin içerisinde yer alsalar da kitaplar geleneksel rolleri sunmayı tercih etmektedir. Erkekler büyük vazifeler verilirken kadınlar tipik rollerde resmedilmektedir. Kadınlar ev içi rollerde gösterilirken, erkekler mesleki yönleriyle ön plana çıkmaktadır (31).

Resim metin ilişkisinin değerlendirildiği çalışmalarda duygusal olma genelde kadına ait bir tutum olarak gösterilmektedir. Yapılan çalışmalar erkeklerle ilgili duygusal yanların gösterilmediğini belirtmektedir. Yine metin ve resim ilişkileri incelendiğinde kitaplarda mesleklerin genellikle cinsiyet rollerini belirlemede toplumsal değer yargılarından yararlanılarak resmedildiği görülmektedir (37).

Çocuk kitaplarında hayvanlar, bitkiler ve meyveler aleminde de toplumsal cinsiyet öğelerini yansıtan karakterler arası ayrışmalara rastlanmaktadır. Erkek hayvan küçük domuzları, yaramaz çocukları ve kırmızı başlıklı kızı korkuturken dişi kurt anneliğin ve uyumun sembolü olmuştur (38). Cinsiyeti belirsiz hayvan ve karakterle başvurulması da kadınların sayısının artmasına yardımcı olmamıştır. Bunun sebebiyse genelde annelerin toplumsal cinsiyetten bağımsız olan karakterleri erkek olarak etiketlemeleridir. Karakterler kadın gibi görünüyorsa erkeklerdir (27).

Klişeleşmiş toplumsal cinsiyet rolleri, her iki cinsiyeti de zorlamaktadır. Kadınlar pasif ve önemsiz rollerde sıkılıp kaldığı gibi erkek çocuklarda süper

kahramanlarla yarışmak ve yüksek beklentileri yerine getirmek zorundalardır. Üstün başarı performansına sahip erkekleri gösteren güçlü toplumsal cinsiyet imajlarını içermekte olan kitaplar, erkek çocukların üzerinde güçlü bir baskı yapmaktadır (38).

2. 3. Toplumsal Cinsiyetin Kazanılmasına İlişkin Temel Kuramlar

2. 3. 1. Psikanalitik kuram

Sigmund Freud tarafından oluşturulan psikanalitik kuram toplumsal cinsiyet gelişimine için geliştirilen kuramdır. Kuram cinsellik ve saldırganlık olmak üzere iki temel dürtüye dayanmaktadır. Bunlar toplum tarafından hoş karşılanmadığı düşünülerek bilinçaltına itilen dürtülerdir. Bilinçaltına atılan dürtülerse bireylerin davranışlarını etkilemeye başlamaktadır. Freud' un kuramına göre kişiliği oluşturan 3 temel öge vardır. Bunlar id, ego ve süper ego dur. İde göre istekler anında yerine getirilmeli, ego idi denetim altında tutmalı, süper ego da toplumun kabul ettiği doğrular yönünde ilerlemeyi sağlamaktadır. Süper egoda vicdani ve ahlaki yön ön plandadır. Bu üç öge birbirine bağlı çalışmaktadır (41).

Kurama göre cinsiyeti etkileyen dönemler çocukların cinsiyetler arasındaki farklılıkların farkında olmadığı dönem, farklılıkları anlamaya başladıkları dönem ve ödipal dönem. İlk dönemde erkek çocuklar yaşamlarına erkek anatomisine sahip olarak başlarlar. Kız ve erkek çocuklarında cinsiyetleri erkektir ve toplumsal cinsiyetleri de erkektir. İkinci dönemde çocuklar kadın ve erkek arasındaki farklılıkları anlamaya başlarlar ve yaklaşık 5 yaşlarında cinsel kimlik oluştururlar (42). Çocuklara göre cinsiyet farkı sadece penise sahip olma, ya da olmama olarak oluşmaktadır. Ödipal dönemde ahlaki yargıların kaynağı süper ego da gelişir. Erkek çocuklar babalarıyla özdeşirler ve toplumda erkek, erkeksi olarak yerlerini alırlar. Kız çocuklarıysa zaten penise sahip değillerdir ve anne bu yönden eksik ve zayıftır. Anneler tamamen özdeşleşme zorunlulukları olmadığı için kız çocuklarının süper egoları erkekler kadar gelişmemiştir. Bu nedenle Freud a göre kadınlar hem cinsel hem de ahlaki olarak erkeklerden üstün değillerdir (31).

Freud'a göre sosyalleşme sürecinde öncelikli yeri olan özdeşleşme iki şekilde görülebilmektedir. Birinci tür özdeşleşme libidonun cinsel içerikten sevgi nesnesine yönelmesi karşılığı kullanılmaktadır ve temelinde ebeveyn sevgisini kaybetmenin korkusu vardır. İkinci tür özdeşleşme ise savunucudur ve temelinde güçlü olan ebeveyn den korkarak cezalanma söz konusudur. Özdeşleşmenin taklitten ibaret

olmadığı görülmektedir. Özdeşleşme ve taklit kavramları, çocuk ve model arasındaki davranış benzerlikleri olarak değerlendirilebilmektedir (43).

Süper ego çocukluk döneminde, özellikle 3-5 yaşlar arasında gerçekleşmekte olduğundan ahlak gelişimi açısından önemlidir. Bu dönem içerisinde çocuklar karşı cinse karşı aşırı düşkünlük göstermektedir.

Freud ahlak gelişimini duygusal, güdüsel bir süreç olarak ele almaktadır. Ahlaki gelişim 3- 5 yaşları arasında değişim göstermektedir. Değişimde kızlar ve erkekler kendileriyle aynı cinsten olan ebeveynlerle özdeşim kurmaktadır. Çocukların kendi cinsiyetinden olmayan karşı cinsiyetteki ebeveynine karşı duymuş olduğu erotik ilgi ve kendi cinsinden olana karşı duyduğu kıskançlıkla ilgili çatışmayı özdeşimle çözmektedir. Özdeşim kuramıya göre karşı cinsteki ebeveynine duyduğu ilgi nedeniyle kendi cinsiyetinden olan tarafından cezalandırılma korkusuyla baş başa kalırdı. Bu durum; kız çocuklar için Elektra karmaşası, erkek çocuklar içinse Oedipus karmaşası olarak adlandırılmaktadır (44).

Elektra ve Oedipus karmaşası çocuğun kendisiyle aynı cinsiyetteki ebeveyniyle özdeşim kurmasıyla sona ermektedir yani kız çocuk annesine duyduğu sevgiden dolayı babasına duyduğu cinsel arzulardan vazgeçmekte, erkek çocukta annesinden vazgeçmeye yönelmektedir (45).

Freud, çocukların dürtüleri özellikle cinsel dürtüleri ve bastırmayı öğrenme şekilleriyle ilgili cinsiyet farklılıklarının geliştiğini savunmaktadır. Freud'un fallik kuramı erkeği merkeze koymaktadır. Kız çocukların kendi cinsiyetlerine özgün davranışları erkeklerdeki penisin olmamasına bağlamakta ve olumsuz bir yerden hareket edişi kadını yok sayan bir bakış açısı olarak değerlendirilmektedir (46).

Freuda göre kötü kavramı iyiden önce kazanılmaktadır. Bu duygular üst benlik gelişiminin öncüleridir. Erikson kişilik gelişimine paralel olarak ahlak gelişimini ele almıştır. Erikson' a göre ahlaki gelişim yetişkinliğin ilk dönemlerine kadar sürmektedir. Erikson' a göre süper ego gelişimi girişimciliğe karşı suçluluk döneminde gelişmektedir. Daha sonra kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası döneminden geçerek yetişkin olduğunda yakınlığa karşı yalnızlık döneminde toplumun gerçeklerine uyum sağlayarak kendisine ahlaki bir bakış açısı oluşturmaktadır. (47).

Freud insanın yetişme tarzının toplumun birey üzerinde uyguladığı dış zorlamanın bir faydası olarak içsel süreçte iyiye doğru bir dönüşme yani bencillikten uzaklaşıp özgeciliğe doğru bir meylediş ortaya çıkartır. İdeal bir toplumunsa insandan beklediği budur. Freud bunu şu sözleriyle desteklemektedir: “ Tam bir birey kısmen bencil, kısmen yardımsever olan karmaşık bir insandır.” (48). Psikanalitik kuramcılardan biri olan Chodorow ise çocuğun bebeklik döneminde toplumsal ilişki deneyiminin ana merkezinde anne- çocuk etkileşiminin rol oynadığını söylemektedir. Chodorow cinsiyet kimliğinin gelişme aşamasında re-oedipal döneme vurgu yapmakta cinsiyet gelişiminin 2 yaşa kadar gelişmekte olduğunu belirtmektedir.

Charow’ a göre özdeşim kurma daha farklı yönde gelişmektedir. Çocuk çevresinde gördüğu ebeveynlerin gücünü ve özelliklerini görerek kendisine uyarlaması olarak açıklamaktadır. Çocuklar özdeşim kurarak kendisine söylenen iyi ya da kötü olanları direk kendisine almaz, iyi ya da kötüyü kendi içerisinde organize eder ve kendi benliğinin bir parçası olarak çocuk iç dünyasını oluşturmaktadır. Chadow’a göre çocuğun kendi ve çevresini oluşturan bir diğer kavramsa ego sınırı kavramıdır. Bireyler zaman içerisinde toplumsal yönlendirilmelerle ve bilinç dışı olarak kendi cinsiyle özdeşim kurarak ve kendi ego sınırlarını çizmektedirler. Kızların bireyselleşmesi toplumun onu yönlendirmesiyle ve bilinçdışı yönlenmesiyle cesareti kırılabak ve kız çocuklarının net olmayan ve esnek ego sınırları çizmesine sebep olacaktır. Böylece ego sınırları ortaya çıkmaktadır. Buda bireylerin kadını ve erkeksi kişilikler oluşturmasında etkilidir (49).

Cinsiyete yönelik bu tür tekrarlanan davranışlar cinsiyet davranışları içerisinde gözlemlenmektedir. Kadınlar çizilen ego sınırlarından dolayı başarılı bir bireyselleşme gerçekteştirmemişlerse kendi ihtiyaçlarını ayırmakta güçlük çekmekte, erkeklerde tam tersi şekilde kendi ihtiyaçlarını ayırt etmekte güçlük çekmemektedirler. Chadow bu cinsiyet farklılıklarının değişmesi gerektiğini savunmaktadır. Bu şekilde çizilen roller erkekleri duygusal açıdan daha yetersiz, kadınlarıysa duygusal anlamda fazla hassas yapmaktadır. Bunlar göz önünde bulundurulduğu ebeveynler çocuklara eşit şekilde davranmalıdır (49).

Chodorow kadınların anneliğinin az incelenen bir konu olduğunu öne sürerek çalışmalarında anneliğe yer vermiştir. Cinsiyet ayrımcılığının zaman içerisinde mecburen ortaya çıktığı görüşü üzerinedir. Kişi anne olduğu zamanla anne rolüne bürünüp ev içi otoritede anne rolünü üstlenmekte ve ev içi işlerini doğası gereği

üstlenmiş olacaktır. Bununla birlikte kadın kültürel sürecin önemli bir üyesi haline gelecek ve kültürel değerlerin aktarıcısı olacaktır. Buna dayalı olarak annelik rolünün kadınlar hakkındaki ideolojik görüşlerin, erkeklik, cinsiyet eşitsizliği üzerinde etkisi bulunmaktadır. Ortner ise Chodorow'un varolan tespitlerinin ışığında yapmış olduğu çalışmalarda doğum sonrası annenin üstlenmiş olduğu rollerde sosyal rollerin ev içi alanlarda konumlandırılmasıyla sonuçlamakta ve kadını kültürel sürecin güçlü bir ögesi yapmaktadır. Böylece kadın kültürün en güçlü aktarıcılarında biri olmaktadır. Kadının toplumda konumlandırılma yeri hem doğal ortam hem de kültürel ortamdaki kaldığı ikilem içerisinde kaynaklanmaktadır. Toplumun ön gördüğü fikir, doğal saydığı ön kabul olarak yerleşmekte ve toplumsal cinsiyet hiyerarşisinin kültürel olgulara bağlılığı yeniden sorgulanmalıdır (50). Toplumsal cinsiyet ile ilgili görüşler annelik ve görevleri buna bağlı olarak ortaya çıkan anneliğin vermiş olduğu duygular kadının toplum içerisindeki yerini oluşturmaktadır.

Erik H. Eriksona göre toplumsal ögeler yaşamın bütün dönemlerini kapsamaktadır. Erikson' un bakış açısına göre toplumsal ögeler bireylere yeni yeterlilikler kazandırmaya başlarken aynı zamanda bireylere sorumluluklarda vermektedir ve olgunlaşma gerçekleşmektedir. Olgunlaşmanın her evresinde toplum çocuğun gereksinimlerini karşılamakta ve olgunlaşmada ana- baba, örgütler, meslekler ve değerler önemlidir. Psikososyal gelişimde çocuk kendi yaşamını toplumsal yaşam döngüsünün içerisinde bulmakta, kültür çocuğun gelişiminde önemli bir etkiye sahiptir. Her kültür çocuğun psikososyal gelişimini her yaşa uygun şekilde yönlendirmekte ve bir kültür içerisindeki değişimin zamanı konusunda görelilik göstermektedir. Buna bağlı olarak kimlik keşfi süreci içerisinde kendisini ve toplumu kabul etmeyi içermektedir. Erikson psikososyal gelişim kuramını klinik gözlemlerine dayanarak ortaya çıkartmıştır. Erikson'a göre kişiliğin gelişimi Freud' da olduğu gibi karşı cinse duyulan kıskançlık değil, annelik kimliğidir çünkü annelik kadınlık kimliğinin temelidir (51).

Freud' un yaklaşımlarını terk eden ilk kuramcı Alfred Adler'dir. Adler, Freud' un gelişim dönemlerini reddeder ama kişiliğin temel olarak 5 yaşa kadar oluştuğu görüşüne katılmaktadır. Adler kişiliğin gelişiminde sosyal faktörlere fazlaca vurgu yapmıştır. Adler'e göre kişiliği anlamak istiyorsak kişinin sosyal kültürel olarak insanlarla ilişkilerine bakmak gerekmektedir. Ancak sosyallik kendiliğinden gelişmeyeceği için bunun bilinçli bir şekilde gerçekleşmesi gerekmektedir. Burada da en büyük rol ailenindir. Bu roller ilk önce anneye, daha sonra ailenin geri kalan

üyelerine düşmektedir ve ailenin dışında kalan kişilerde buna katkıda bulunmaktadır. Freud' un iddialarından biri olan oedipus kompleksinin oluşabilme ihtimaline kabul etmekte ve bunun ebeveynlerin yanlış tutumlarından dolayı ortaya çıktığını iddia etmektedir (52).

Freud'un kuramı , “anatomi kaderdir” görüşü nedeniyle de bazı feministler tarafından eleştirilmiştir. Özellikle kızların penislerinin olmayışlarına tepkileri ve aynı şekilde erkeklerin vajinalarının olmayışlarına tepkileri, kızların süper egolarının erkek çocuklarından daha zayıf olması gibi görüşler sorgulanmıştır. Erkek çocuklarının toplumsal cinsiyetle ilgili olan açıklamaları genellikle doğru kabul edilmiştir fakat son zamanlarda eleştirilmeye başlanmıştır. Rahim kıskançlığı, cinsiyet gelişiminde içsel süreçlerin ve çevresel etkilerin rolü, erkek çocukların babayla olan arasındaki ilişki gibi konular yeniden ele alınmıştır (31).

2. 3. 2. Bilişsel Gelişim Kuramı

Bilişsel gelişim, doğumdan başlayarak çevre ile etkileşimi sağlayarak, bilginin edinilip kullanılmasına yardım ederek dış dünyanın anlaşılmasını sağlayan, bilginin saklanması, yorumlanması, yeniden düzenlenmesi, değerlendirilmesi ve kullanılmasını ifade eden tüm bilişsel süreçleri içerisine alan gelişim alanıdır (53).

Bilişsel kuramcılar davranışların ortaya çıkmasını sağlayan faktörün zihin olduğunu savunmaktadırlar. Uyarıcılara karşı verilebilecek tepkilere zihin karar vermektedir. Kuramcılara göre insanı diğer canlılardan ayıran en belirgin özellik, olaylar karşısında ve dışarıdan gelen uyarıcıları zihne işleyebilme ve anlamlandırabilme yeteneğine sahip olmasıdır. Yani birey sadece uyaran ve tepki şeklinde değil, içerisinde bulunduğu bağlamda ve derinlerde yatmakta olan bilişsel süreçlere bağlı şekilde gerçekleşmektedir (44).

Çevresel uyarıcılar yardımıyla tüm gelişim alanlarını etkilemekte olan bilişsel gelişim, cinsiyet rol gelişiminde önemli bir etkiye sahiptir. Doğumla birlikte başlayan bir süreç olarak bilişsel gelişim, organizmanın çevreye yönelik uyumdur. Uyum süreci içerisinde organizma çevresinden gelen uyarıcıları alıp işlemekte ya da olduğu gibi kabul etmekte ve hepsini anlamlı bir bütün oluşturarak uyumlu hale getirmektedir (54).

Bilişsel gelişim kuramları cinsiyet kimliğinin başlangıç zamanını erken çocukluktan daha ileri zamanlardan başlatmaktadırlar. Bilişsel gelişimciler doğuştan gelen biyolojik farklılıkların cinsiyetlerin farklılığını açıklamadığını savunmaktadırlar. Çocuklar büyüdükçe cinsiyetle ilgili biriktirdikleri bilgileri yorumlayarak yeni bilgilerine işlemektedirler. Piaget; çocukların kendi toplumsallaşmalarının aktif katılımcıları olduklarını, çevresel etkenlerin kayıtsız gözlemcileri olmadıklarını söylemektedir (55).

Kohlberg'in bilişsel gelişim kuramına göre, insanların kendilerine ve dünyaya ilişkin tutarlı bir şekilde bakış açısıyla devam edebilmeleri için bilişsel tutarlılıklara ihtiyaçları vardır. Bilişsel tutarlılığı sürdürebilmek içinde toplumun ön gördüğü şekilde kız ve erkek çocuk olabilmektir. Bu düşünce tarzında kişilik, toplumsal cinsiyet kavramına göre oluşmaktadır. Çocuklar ilk kez cinsiyetleriyle ilgili bilgiyle karşı karşıya geldikleri zaman bir kız ve erkek gibi düşünmek ve davranmakla karşılıklı bir etkileşim içerisine girmektedirler ve kendi cinsiyetlerine ait fikir ve davranışlarla etkileşime geçtikleri zaman cinsel kimlik oluşmaktadır. Böylelikle çocuk durağan bir cinsiyet rolü kazanmaktadır. Bu kurama göre çocukların maskülen ve feminen özellikleri benimsemeleri kendilerini bu şekilde kimliklemeyi seçtikleri için olmaktadır (56).

Bilişsel gelişim yaklaşımı çocuğun cinsel kimlik oluşturmaya üzerine odaklanmaktadır. Cinsiyet durumlarına özgü olan tutum ve davranışların kazanılmasında biyolojik oluşum ve ya toplumsal koşullanmalarla değil çocuğun “toplumsal çevresine cinsiyet rolü boyutlarına göre, zihinsel örgütlenmesi” ile çıktığını ileri süren Kohlberg cinsiyet rol gelişimini bilişsel kuramıyla açıklamaktadır. Kohlberg' in kuramına göre davranışların cinsiyet rollerine göre farklılaşması, çocuğun gelişiminin ilk yıllarında yani 3- 7 yaşlarında ortaya çıkmaktadır. Çocukların kız ve ya erkek olmasına ilişkin zihinsel gelişimi 2 yaş civarında fiziksel gerçekliğe bağlı olarak başlamaktadır. 2,5 yaşlarında kız ve erkek farklılığını fark etmekte, 3 yaşındayken kendi cinsiyetine verilen adı bilir ve fiziksel özelliklere göre sınıflandırabilmektedirler. 5- 6 yaşlarında çocuğun biyolojik kimliği kalıcılık sağlamaya başlayınca davranışlar cinsiyete bağlı olarak değişmeye başlamaktadır. Zihinsel gelişime paralel olarak 3-7 yaşlarında çocuklar önce kendilerinin cinsiyetlerinin kalıcılığını fark etmekte daha sonra toplumun oluşturduğu cinsiyet kalıplarını fark etmektedir (57).

Kohlberg'e göre çocukların cinsiyet rol gelişimleri üç dönemde gerçekleşir. Cinsiyeti etiketleme, cinsiyetin kararlılığı ve cinsiyetin değişmezliği. Çocuklar etiketleme döneminde(2-3,5 yaş), iki cinsiyetten birine ait olduklarının yavaş yavaş farkına varmaya başlarlar, kendi cinsiyetlerini doğru olarak etiketleyebilirler fakat cinsiyetin kalıcılığını henüz kavrayamazlar. Cinsiyetin kararlılığı (3,5- 4,5 yaş), çocuklar cinsiyetlerinin kalıcılığını anlamaya başlarlar fakat hala fiziksel özelliklerden etkilenirler mesela kız çocukların saç kesildiklerinde erkek olacaklarını düşünmeleri gibi. Cinsiyetin değişmezliği (4,5-7 yaş), çocuklar artık cinsiyetin değişmez olduğunu ve dış görünüm değişse de cinsiyetin değişmeyeceğini kavramışlardır. Bu dönem içerisinde çocuklar kendi cinsiyetlerine uygun bulunan şekilde tercihler yaparlar ve bunun cinsiyetleriyle tutarlı olduğunu düşünürler (31).

Piaget'e göre bu gelişim, davranışçıların söylemekte olduğu gibi boş levhanın sonradan dışsal faktörler sonucunda doldurulması değil de bireyin aktif olarak eylemleri sonucunda gerçekleşmektedir (54).

Lev Vygotsky, çocuğun sosyal çevresinin bilişsel gelişiminde önemli role sahip olduğunu belirtmektedir. Sosyal çevresinin içerisinde yetişkin rolünün çok önemli olduğunu vurgulamaktadır. Vygotsky' e göre çocuk 2 yaşına kadar doğal çizgidedir daha sonra doğal çizginin yerini kültürel çizgi almaktadır. Çocuk zihni sadece kendi çizgilerinin sonucu değildir, çevreden edindikleri de zihin gelişimine büyük katkıda bulunmaktadır (58).

Çocuklar öğrenme süreçleri içerisinde pasif alıcılar olarak değil, bilgiyi kendi amaçları doğrultusunda alıp seçen ve kullanan bireyler olarak alınmaya başlamıştır. Cinsiyet rolü gelişiminin temelinde çocuklar yaşadıkları topluma ayak uydurmalarının, kendi cinsiyetlerinin sosyal beklentilerinin sonuçları olarak yapılarına uygun kodlamalar yapmaktadırlar. Yirminci yüzyılın sonuna doğru yapılan araştırmalarda cinsiyet kalıplarının dışarısına çıkmıştır. Cinsiyet gelişimiyle ilgili farklılıklar ele alınmaya başlanmıştır. Farklılıkların ele alınmasıyla, bireylerin içerisinde yaşadığı durumlara bağlı olarak bireylerin etkilenebileceği düşüncesi hakim olmaya başlamıştır (59).

Bilişsel gelişim kuramı önemli bilgiler sağlamasına rağmen bazı yönleriyle yetersiz bulunmaktadır. Toplum tarafından cinsiyetlere verilen değerleri açıklayamamakta, kültürün cinsiyet rolleri üzerindeki etkisini ihmal etmektedir.

Cinsiyetin kalıcılığı ve değişmezliğinin Kohlberg' in kuramında olan yaşlardan daha önce olduğunu ve cinsiyetin değişmezliği ilkesinden başka faktörlerinde cinsiyetin gelişimini yönettiğine dair çalışmalar yapılmıştır (31).

2. 3. 3. Sosyal Öğrenme Kuramı

Sosyal öğrenme kuramı, öğrenmenin sadece yaşayarak değil, gözlem yaparak ve duyarak ta gerçekleşebileceğini savunmaktadır. Sosyal öğrenme kuramının kuramcısı Albert Bandura yapmış olduğu deneylerde gördüğü şiddet davranışını arada hiçbir pekiştireç olmadığı halde model alarak öğrendiklerini kanıtlamıştır. Bandura' ya göre pekiştireçler, her ne kadar öğrenilmiş davranışın gösterilmesinde katkıya sahip olsalar da öğrenme sürecinin içerisinde değildir (60). Sosyal öğrenme kuramı başkalarından gözlenerek öğrenilmiş olan davranışların öğrenen kişi tarafından gerçekleştirilmesinin şart olmadığını ve kişilerin ödül almayı umdukları davranışları model almaya eğilimli olduklarını söylemektedir. Model alarak veya gözlemleyerek öğrenmenin en hızlı öğrenme şekli olduğu bulunmuştur. Bununla birlikte model alarak öğrenme kişilerdeki birçok mantıksız korkularında sebebi olmaktadır (61).

Bandura'ya göre çocuklar öğrendikleri davranışları sürekli yapmak zorunda değildir ve davranışların ödüllendirilmesi de gerekmemektedir. Televizyonun çocukların davranışlarını, öğrenmeleri üzerindeki etkileri için yapılan deneylerde Bandura' nın gözlem yoluyla öğrenme kuramını desteklemektedir. İnsan davranışlarını kuramlaştırmak üzere kullanılabilecek 3 öge bulunmaktadır. Bunlar çevresel, kişisel ve çevresel belirleyiciliktir (62).

Sosyal öğrenme kuramı, insanın her türlü öğrenmesini çevresel ve davranışsal faktörlerin karşılıklı olarak etkileşimi sonucunda oluştuğunu iddia etmektedir. Kurama göre, insanın sosyal bir varlık olmasıyla birlikte toplumda başka kişilerin davranışlarını gözlemleyerek ve anlamlandırarak öğrenmenin gerçekleştiğini söylemektedir. İnsan hayatında gerçekleşen olayları sonuçlarını önce kontrol etmekte daha sonra bunları şekillendirmektedir. Buna göre insan davranışlarını anlayabilmek için hem bireyi hem çevresini ele almak gerekmektedir (63).

Sosyal öğrenme kuramında gözlem kilit noktayı teşkil etmektedir. Örneğin anne babasının saldırgan davranışlarını gözlemleyen bir çocuk bu davranışları alarak akranlarına ve kardeşlerine saldırgan davranışlar gösterebilmektedir. Sosyal öğrenme kuramı çocukların gelişim süreçlerinde akranları ile olan farklılıklarına odaklanmakta

ve çocukların sosyal, duygusal problemlerini açıklama konusunda oldukça yararlı kuram olduğu savunulmaktadır (43).

Bandura' ya göre gözlem yoluyla öğrenmede, model alınan eylemler görülürken sembolik süreçler aracı olmaktadır. Sembolik süreçler öğrenmenin gerçekleşmesi için yeterlidir. Bandura' nın araştırmalarında model almanın ve ayrıca model alınan davranışların yapılmasının, korkularla başa çıkmayı öğrenmede tek başına model almaya göre daha güçlü olduğu görülmektedir. Bandura çocukların sadece modeli gözlemleyerek yeni tepkiler öğrenebileceklerini vurgulamaktadır. Eğer modelin bir davranıştan dolayı ödüllendirildiğini görürlerse sanki kendileri ödüllendirilmiş gibi onu taklit etme yolunda ilerlerler. Çocuk bir modeli taklit ettiği için ödüllendirilirse, daha sonrada ödüllendirilmediği zamanda modeli taklit etmeye meyilli olmaya devam etmektedir. Bandura kendisinden önce ileri sürülen öğrenme davranışlarını sosyal ortam içerisinde değerlendirmekte ve insan davranışlarının taklit ve gözlem yoluyla öğrenilmiş davranışlar bütünü olduğunu belirtmektedir (62).

Bandura, Piaget tarafından gerçekleştirilen 7- 10 yaş aralığındaki çocuklar için yaptığı araştırmaların sonuçlarına bağlı olarak elde etmiş olduğu ahlaki yargılara bağlı tepkilerin şekillenmesinde model almanın ve sosyal pekiştireçlerin etkisini test etmeyi tasarlamıştır. Bunun sonucunda sosyal etkinin önemi ön plana çıkmıştır. Ahlaki tepkilerde bulunmak yaşla doğru orantıda meydana gelmektedir. Çalışmanın sonucunda, sübjektif ahlakın yaşla birlikte aşamalı şekilde arttığı ve bu artışla birlikte içerisinde bulunduğu sosyal ortamın, davranışların ve modelin etkileri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bandura' nın bu çalışmasından elde edilen bulgulara göre değer yargılarının ve ahlaki davranışların sosyal modellerin gözlenmesi vasıtasıyla kolayca öğrenilebileceği sonucuna varılmaktadır. Bandura testin sonucunda “Bireyin her şeyi doğrudan öğrenmesine gerek yoktur. Başkalarının deneyimlerini gözlemleyerek pek çok şey öğrenilebilir” sonucuna varmıştır (63).

Sosyal öğrenme kuramı, cinsiyet farklılıklarının başka insanların gözlemlenmesi, pekiştirme ya da ceza uygulamaları ve taklit yoluyla şekillendiğini ileri sürmektedir. Bandura'ya göre çocuklar cinsiyetlerine uygun davranışlarında bulunmaları için ceza ödül sonucunda cinsiyet rolü davranışlarını öğrenmektedirler. Bu sosyal geri bildirim çocuklara hangi davranışların gelecekte ödül veya ceza alabileceklerine dair bilgi vermekte ve çocukların gelecekteki davranışlarını etkilemektedir (31).

Sosyal öğrenme kuramına göre, cinsiyet rol beklentilerinin çok net olarak belirlendiği ve katı, değişmez olarak toplumlarda bir cinsiyetteki tüm modelleriyle büyük tutarlılık gösterir. Tutarlı modellerin varlığıyla ve uygun davranışlar pekiştirildiğinde geleneksel cinsiyet rolleri kuşaktan kuşağa aktarılır (31).

Birey önce cinsiyetlere göre farklılaşan davranış örüntülerini birbirinden ayırır eder sonra öğrenme deneyimlerini yeni durumlara genelleterek davranışlarda bulunmaya başlar. Kurama göre cinsiyet kız ya da erkek olarak doğmanın sonucu değildir. Kişilerdeki cinsiyet farkları öğrenmenin sonucunda oluşmaktadır. Kadınlık ve erkeklik doğrudan kültürel değerler yoluyla çocuklara geçen değerleri yansıtmaktadır (57).

Kültür gözlemi etkilemektedir. Cinsiyet tipinin sosyal öğrenmeye göre değerlendirilmesi pek çok bulguyla desteklenmektedir. Eğer bir kültür kendi ideolojisi bakımından kendi cinsiyet tiplerine fazla ağırlık vermiyorsa çocuk kendi cinsiyet tipini davranışlarına daha az yansıtacaktır (44).

Çocuklar gözlem ve model alma yoluyla, görerek ve hatırlayarak öğrenirler ve bu davranışları kendi bünyelerine geçirmektedirler. Bu bakımdan bilişsel faktörler çocuğun ayrıntılı durumları özümseyebilmesi için önemli yere sahiptir. Çocukların cinsiyet rolü kazanmasında model alma yaşantıları sunulmakta ve davranışların şekillenebilmesi sağlanabilmektedir. Bu şekilde feminenlik ve maskülenliğe ait duruşlar kazandırmaktadır. Burada çocuklar anne ve babaları gözlemleyerek öğrenir ve anne baba haricinde toplumda çocuğun öğrenmesinde etkili olmaktadır (63). Çocuklar cinsiyet rolü kalıp yargıları yaşam içerisinde, televizyondan, film kahramanlarından ve kitaplardan model alarak yararlanmaktadırlar. Modellerin nitelikleri ve statüsü taklit için önemlidir. Güçlü karakterler daha çok taklit edilirken, güçsüz karakterler daha az taklit edilmektedir (41).

Sosyal Rol kuramı, kadın ve erkek cinsiyet rollerinin farklılıklarının altında yatan toplumsal temellere bakmaktadır. Cinsiyet rollerine etki eden psikolojik ve sosyal süreçleri analiz eder. Bu süreçler cinsiyet rollerinin oluştuğu kadın ve erkeklerin sahip olması gereken rollerin hazırlandığı süreçtir. Başarılı ve uygun rol performansları için genellikle kadınlara düşen ev içi ve itaatkar davranışlar kadınların basamaklıları haline gelmektedir. Erkekler için başarılı rol performansı ağırlıklı olarak temsili, kaynak edinimiyle baskın davranışlardır. Bu davranışlarda erkeklerin

basamaklıları olmaktadır (55). Teoriye göre farklılaşma doğumdan hemen sonra başlamaktadır. Çocuklara mavi ya da pembe rengin kullanılması gibi. Daha sonrasında saç stilleri, kıyafetler, cinsiyete ait oyunlar, materyaller, aynı cins oyun arkadaşıyla oyunlara yönlendirilmeleriyle devam eden süreçtir (64).

2. 3. 4. Toplumsal Cinsiyette Şema Kuramı

Toplumsal cinsiyet şema kuramını Sandra Lipsitz Bem ileriye sürmüştür. Kuram; cinsiyet tiplemesinin çocuklarda kendi kültürlerine uygun olarak cinsiyet yönünden neyin doğru neyin yanlış olduğuna dair cinsiyet şemaları oluştururken ortaya çıkmaktadır. Çocuklar kadınlık ve erkeklik tanımlarına göre kodlama yapmaya başlamaktadır (65). Toplumsal Cinsiyet şeması kuramı, kadın ya da erkek özelliklerinin algılanmasında ve bilginin oluşturularak işlenmesinde temel olan çerçevedir, çocukların benlik kavramlarını ilk olarak nasıl eril ya da dişil çerçevesinde örgütlediklerine dair cevap vermektedir (44).

Cinsiyetleri ayırıştırmanın çocuğun kendilik bilgisiyle birlikte tüm bilgiyi kadınlık ve erkeklik tanımlarına göre kodlayarak organize etmeye hazır oluşundan kaynaklandığını kabul etmektedir ve bu yönden bilişsel gelişim kuramına benzemektedir (66).

Bilişsel gelişimsel teori gibi toplumsal cinsiyet şeması teorisi de geliştirmekte olan bireyleri kendi sosyalleşmelerinin etkin bir belirleyeni olarak görmektedir. Fakat sosyal öğrenme teorisi gibi toplumsal cinsiyet şeması teorisi de cinsiyet tiplmelerinin değiştirilmez olmadığına işaret etmektedir. Teoriye göre çocuklar belli bir cinsiyet tipi edinmektedirler. Cinsellik içerisinde bulundukları kültürün gerçeklik anlayışına göre oluşturulan odak durumundadır. Teori, kültür cinsiyet tipine daha az önem veriyorsa çocuğun kendi davranışlarında ve benlik kavramlarında zayıf bir cinsiyet tipi edineceğine işaret etmektedir (44).

Dökmen (31), toplumsal cinsiyet şema kuramının bilişsel gelişim ve sosyal öğrenme kuramlarının temel görüşlerini birleştğini belirtmiştir. Çocukların cinsiyetleri ayırt etmeyi tüm bilgiyi kadınlık ve erkeklik tanımlarına göre kodlayarak organize etmeye hazır oluşunu bilişsel kurama benzemektedir. Ayrıca cinsiyet şemasının temelinde bilgiyi işlemenin toplumun cinsiyet ayrımcı uygulamalarından kaynaklandığını ileri sürmektedir, cinsiyetin tiplendirme sürecinin öğrenilmiş olduğunu ileri sürer ve bu yönüyle sosyal öğrenme kuramına benzer.

Bem'e göre gelişen çocuk toplumun kadınlık ve erkeklik tanımlarını öğrenir. Kadın ve erkek arasındaki ayrımı vurgulayan bir kültür içerisinde büyüyen çocuklar, hayatlarındaki nesne olaylarla ilgili bilgileri algıladıkları bu cinsiyet çağrışımlarına göre işlemeyi öğrenirler. Kurama göre, cinsiyetin işlevsel önemi üzerine ısrarla durulmasaydı çocuklar büyük ihtimalle daha az ayırtıran bireyler olabilirlerdi (31).

Bem, toplumsal cinsiyet şemalı bir toplumda, cinsiyet şeması olmayan çocuklar yetiştirmenin zor olduğunu fakat imkansız olmadığını belirtir. Toplumsal cinsiyet şeması olmayan çocuk yetiştirmek için iki stratejiden söz edilebilir. İlk strateji anne- babaların çocuklarına, cinsiyete bağlı biyolojik farklılıkları içerisinde bulundukları kültürün cinsiyetle ilgili çağrışımlarını vermeden öğretebilmeleridir. Mesela toplumsal cinsiyet şemalı kitaplar okutulmayarak sağlanabilir. İkinci strateji anne babaların çocukları kültürün cinsiyetle ilgili çağrışımlarını öğrendiklerinde, bunları yorumlarında kullanabilecekleri alternatif şemalar oluşturabilmeleridir (31).

Yapılan araştırmalar, okul öncesi dönem çocuklarının önce her cinsiyete ait etkinlikler ve davranış farklılıklarını öğrendiklerini savunmaktadır. Daha sonrasında 4- 6 yaşlarında çocukların kendi cinsiyetiyle ilgili neleri sevip neleri sevmemesi gerektiğini, nasıl konuşacağı, ne türden insanlarla iletişime geçeceği gibi kendi cinsiyetine ait ayrıntılı ve karmaşık birleşimleri öğrendiğini ileri sürmektedir. 8- 10 yaşlarına geldiklerinde karşı cinsiyete ait bir fikre sahip olmaktadırlar (64).

Kuram, cinsiyet rollerinin edinimiyle ilgilidir, cinsiyet rollerinin içeriğini tanımlamamaktadır. Kuram, dünyanın kadın ve erkek olarak ikiye ayrılarak kültürün bu ayrımı vurguladığını savunmaktadır. Cinsiyet şema kuramı rollerin edinimini tanımlarken bilişsel gelişim ve sosyal öğrenme kuramını birleştirmektedir. Bilişsel gelişim kuramı yeni bilgilerin kadın ve erkek kategorilerine göre nasıl kodlandığını açıklamakta, sosyal öğrenme kuramı da kadın ve erkek cinsiyetlerinin ne şekilde öğrenilip, ilişkilendirildiğini açıklamaktadır. Çocuklar, yeni bilgiyi öğrenip düzenlerken cinsiyet kategorisini ya da şemayı kullanmayı öğrenmektedirler (67).

Bem, bilişsel gelişim kuramını, çocukların neden kendilerini cinsiyete bağlı olarak toplumsallaştırmaktadır sorusuna cevap verememesinden dolayı eleştirilerek, ırk, din, dil, hatta göz rengi gibi kolay ulaşılabilir kategorilere rağmen cinsiyetin neden çocukların kimliklerini oluşturdukları önemli bir etken olarak görüldüğünü sorgulamıştır. Bem, “ neden cinsiyet?” sorusunu sormaktadır. Cinsiyet, küçük

çocukların yaşamlarında önemli bir farklılık haline getirilmiştir sorusuna bilişsel gelişimcilerin yanıtsız kaldığının altını çizmiştir. Bu tür sorularla bilişsel gelişimle ilgili problemleri ortaya koymuştur. Problemlerden biri bilişsel gelişim kuramları bireysel karar ve davranışlara ayrıcalık tanıma konusunda hatalıdır. İkinci problem, çocukların kendilerini, cinsiyetlerine özgü davranışları dışarıdan her hangi bir baskı olmadan öğrenip toplumsallaşmayı başarmalarıdır. Cinsiyet şeması kuramı bu problemleri ikisi arasında denge kurarak, sosyal öğrenme kuramında önemli olan dış baskıların uzağında düzenlemek için çalışmıştır (68).

Genel olarak tüm kuramlar değerlendirildiğinde cinsiyet rolü gelişiminde geçerli kuram Bem'in " toplumsal cinsiyet şema kuramı" dır. Kurama göre erkek ve kız çocukları kız ve erkek arasındaki farkı anladığında iki cinsiyete dair şemalar oluşturmaya başlar. Şemalar oluştuktan sonra çocuğun hayatındaki deneyimler bu şemalara göre şekillenir. Şemaların oluşmasında kadın ve erkek arasındaki ayrımı vurgulayan bir kültür içerisinde büyüyen çocuklar, hayatlarındaki nesne ve olaylarla ilgili faktörlerden bilgileri algıladıkları bu cinsiyet çağrışımlarına göre işlemeyi öğrenirler (155). Bu noktada çocuk kitapları, çocukların eşitlikçi şemalar oluşturmalarında önemli bir rol olarak karşımıza çıkmaktadır. Çocuklar kitaplardan gördükleri karakterden kendilerine şemalar oluşturmaktadırlar. Çocuk kitaplarda kendi yaşantısından kesitler bulabilecek, kitaplarda var olan resimlerdeki karakterlerle özdeşim kurarak başa çıkması gereken olaylar karşısında ayakta durmayı başarabilecektir. Çocuklar, resimli çocuk kitaplarında yer alan karakterler, yaşadıkları olaylar ve sergiledikleri duygu durumlarının dilsel ve görsel ifadeleri sayesinde keşfedebilmektedirler (40). Bu nedenle çalışmada, çocuk kitaplarındaki dil dışı öğelerin toplumsal cinsiyet rollerini sunuş biçimleri incelenmiştir.

2. 4. İlgili Araştırmalar

2. 4. 1. Yurtiçinde Yapılan Çalışmalar

Sabuncuoğlu (69), yapmış olduğu araştırmada televizyon reklamlarında toplumsal cinsiyeti incelemiştir. Araştırmacı yöntem olarak çözümleme tekniği kullanmıştır. Araştırmanın hipotezini televizyon reklamlarından aktarılan toplumsal cinsiyet mesajlarında eril ve dişil özellikler oluşturmaktadır. Araştırmada amaçsal ve yargısal örneklem metodu kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini 2002- 2006 yılları arasında yayınlanan 14 reklam filminden oluşmuştur. Araştırmanın sonucunda

televizyon programlarının farklı türde olsalar bile toplumsal cinsiyete dair mesajlar aktardıkları görülmüştür. Genel olarak erkekler kadınlara göre daha fazla yer almaktadırlar. Erkeklerin daha güçlü yansıtıldığı, kadınlarınsa daha duygusal gösterildiği görülmüştür. Reklam filmlerindeyse kadınların daha dişi şekilde yansıtıldığı gösterilmekte olduğu görülmüştür. Erkeklerin reklamlarda birincil olarak iş adamı, ikincil olarak baba konumunda gösterilmiştir.

Köseler (1), yapmış olduğu araştırmada okul öncesi öykü ve masal kitaplarında toplumsal cinsiyet olgusu nasıl ele alınmıştır sorusuna cevap aramıştır. Veri toplama aracı olarak doküman incelemesi kullanılmış incelenen dokümanlar betimsel analiz yöntemiyle açıklanarak yorumlamıştır. Araştırmanın evrenini Türkiye de yayınlanan okul öncesi çocuklarına yönelik öykü ve masal kitapları oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini Gaziantep merkezindeki okul öncesinde kullanılan yansız olarak seçkisiz eleman örnekleme yöntemiyle secilen 200 adet öykü ve 50 adet masal kitabı oluşturmaktadır. Önce çocuk edebiyatı ve toplumsal cinsiyet olgusuna bağlı olarak alan taraması yapılmıştır. Daha sonra toplumsal cinsiyete ait 5 soru oluşturularak başlıklar halinde incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda kadınların çalışma hayatının kısıtlı tutulduğu, ev içinde anne figürü olarak gösterildiği görülmüş kız çocuklarının da anneye yardımcı işler yaptığı görülmüştür. Değişen modern aile yapısına göre de incelenmiş masal ve öykü kitaplarında figürler geleneksel toplumsal cinsiyet olgusuna uygun rollerde resmedildiği sonucuna varılmıştır.

Soyer (32), yapmış olduğu araştırmada okul öncesi dönem çocuk hikaye kitaplarında oluşturulan Stereotipler ve kimlikler (kalıp yargılar)’ı araştırmıştır. Araştırma niteliksel içerik analizi yöntemiyle yorumlanmıştır. Araştırmacı örneklemini 6 farklı yayınevinin 50 hikaye kitabı üzerinden yapmıştır. Araştırmanın evrenini İzmir Bornova’ da ki belirli okulların 2003- 2004 aralığındaki öğrencilere aktardıkları kitaplar oluşturmaktadır. Araştırmada 8 farklı kategori üzerine durulmuştur. Bunlar; toplumsal cinsiyet ayrımı, aile, kent/ kır ayrımı, canlı ve cansız varlıkların insanlaştırılmaları, oyuncak seçimi, meslek stereotipleri, dine ilişkin stereotipler, hayal dünyası olarak ayrılmıştır. Araştırmada, toplumsal cinsiyet stereotiplerin de kadın ve çocuk ilişkisi her zaman ön planda, oyun alanlarında erkek çocukların dış mekanda olduğu, kız- erkek oyuncak ayrımları yapıldığı, hayvan seçimlerinde kızların kedi erkeklerin köpeği olduğu, kadın ve erkek mesleklerinde, kıyafetlerinde ayrım yapıldığı görülmüştür. Araştırmanın sonucunda, kitapların bulundukları toplumla uyum ve bütünleşme hizmet ederek ve küresel kültürü çocuklara kitap yoluyla

verdikleri görülmüştür. Kitapların Türkiye'nin yapısal kimliğine uygun olarak kentli kimliğini benimsetme yönünde olduğu ve modern dünyaya hazırladığı ve modern-geleneksel- dinsel unsurların iç içe yer aldığı sonucuna varılmıştır.

Atakan (12), yapmış olduğu araştırmada sözel etkileşimlerde toplumsal cinsiyet kuruluşu ve akran kültürünü incelemiştir. Araştırmacı nitel bir araştırma yapmış olup, konuşma analizi ve katagorizasyonu analizini kullanmıştır. Katılımcılar 12, 13, 14 yaşlarında çift oluşturularak araştırmaya dahil edilmişlerdir. Araştırmacı cinsiyete ilişkin sorular ve kartlar kullanmıştır. Bunlar oyun içerisinde çocuklara sunulmuştur. Araştırmanın sonucunda akran kültürü içerisinde toplumsal cinsiyet meselesinin önemli bir yeri olduğunu göstermiştir.

Vannicapulou ve Yeşiltuna (38), yapmış oldukları araştırmada resimli çocuk kitaplarında kadın karakterlerini incelemiştir. Araştırmada kadın rolünün genellikle anne olduğu görülmüştür. Kitaplarda anne rolü genellikle kurtarıcı ve iyiliğin sembolü olarak kullanılmış, çocukların bakımı gibi rollerde de anne oynamıştır. Yaşlı kadınlarında 2 türlü gösterildiğine dikkat çekerek sevimli ya da cadı rolleri yüklediklerini ortaya koymuştur. Kitaplarda toplumsal cinsiyet rollerinde başlıklardan başlayarak kitaplarda erkeklerin ön planda olduğu kadın karakterlerinse daha sevimli hayvanlarda dahi kadınsı gösterildiği görülmüştür. Kitaplarda renkler, fiziksel özellikler, meyvelere yüklenen cinsiyetler, kadın kişiliğinin olumsuz yönleri, ayrımcı dil özellikleri incelendiğinde çoğu çocuk kitabında ayrımcı ifadeler yer verilerek erkeklerin her zaman bir kademe üstü olduğu belirtilmiştir.

Karataş (70), yapmış olduğu araştırmada çocuk edebiyatında karakter kavramını incelemiştir. Araştırma betimsel bir araştırmadır ve tarama modeli kullanılmıştır. Çalışmada öncelikle karakter karakter ögesi üzerinde durulmuştur. Daha sonra çocuk edebiyatında karakter ögesinin ana hatlarının belirlenmesi hedeflenmiştir. Araştırmanın sonucunda çocuk edebiyatı kahramanlarının büyümüşte küçülmüş gibi, yetişkin gibi düşünen, hatasız kahramanlar oldukları belirlenmiştir.

Şıvgın (55), yapmış olduğu araştırmada cinsiyet rolleri eğitim etkinliklerinin anasınıfına devam eden 60- 72 aylık çocukların toplumsal cinsiyet kalıp yargılarına etkisini incelemiştir. Araştırmada deney ve kontrol gruplu klasik deneysel yöntem kullanılmıştır. Çalışma grubunu 2013- 2014 eğitim yılında Kocaeli ili Darıca ve Gebze ilçelerindeki milli eğitim bakanlığına bağlı iki ilk okulda anasınıfına devam

eden 60-72 aylık çocuklar oluşturmıştır. Deney grubunda 20 si Darıca, 20 si Gebze de bulunan ilk okullarda anasınıfına devam eden toplam 40 çocuk yer almıştır. Kontrol grubu ise 20' si Gebze de bulunan ilk okulların anasınıfına devam eden toplam 40 çocuk yer almıştır. Toplamda 80 çocuk rastgele seçilmiştir. Araştırmacı tarafından geliştirilen Demografik bilgi toplama formu Toplumsal cinsiyet kalıp yargılarını ölçme aracı oluşturulmuştur. Demografik bilgi toplama formu çalışmaya alınan deney ve kontrol grubundaki çocukların anneleri tarafından doldurulmuştur. Toplumsal cinsiyet kalıp yargılarını ölçme aracında çocuklara araştırmacı tarafından tek tek uygulanmıştır. Toplumsal cinsiyet kalıp yargıları ölçme aracında bulunan maddelerin hepsi dikkate alınarak araştırmacı etkinlikler düzenlemiştir. Deney grubundaki çocuklara toplam 33 etkinlik verilmiştir. Araştırmadan önce meslekler, oyuncaklar, oyuncak seçimlerinde konusunda çocukların ayırım yaptığı görülmüştür. Araştırmanın sonunda genel olarak bütün görevlerin, işlerin hem kadın hem de erkek tarafından yapılabileceği yönünde görüş bildirdikleri görülmüştür.

Yılmaz ve Uluyağcı (19), yapmış oldukları araştırmada televizyon reklamlarında çocuğa ilişkin toplumsal cinsiyet rollerinin sunumunu incelemişlerdir. Araştırmada yetişkin ve erkeğe ilişkin toplumsal cinsiyet rollerinin çocuklar tarafından görsel ve sözel olarak nasıl yansıtıldığını ortaya koymaktadır. Araştırmada içerik çözümlemesi yöntemi kullanılmıştır. 2004 ve 2005 yılları arasında televizyon reklamlarında çocuklar tarafından görsel ve sözel olarak yansıtılan yetişkin kadın ve erkeğe ilişkin toplumsal cinsiyet rollerini temsil eden reklamlar araştırmanın evrenini oluşturmuştur. 4 farklı reklam analiz edilmiştir. Araştırmada araştırmacı kodlama cetveli kullanmıştır. Araştırmanın sonunda cinsiyet rollerinin temsilinde daha çok erkek çocukların yer aldığı görülmüştür. Erkek çocuklar kızlara oranla daha baskın rollerde oynamaktadırlar. Araştırmacı, reklamlarda çocuklar tarafından toplumun onayladığı şekilde aktarıldığı sonucuna varmıştır.

Erzeybek (71), araştırmasında anne babaların çocuklarını yetiştirirken benimsedikleri toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarını incelemiştir. Araştırma bölgesi Gazi Mağosa'dır. Araştırmanın evrenini KKTC de okul öncesi yaşta çocuğu olan anne ve babalar oluşturmaktadır. Araştırmacı örneklemini oransız küme örnekleme yoluyla izlemiştir. Veri toplama yolunu anket uygulaması olarak belirlemiştir. Araştırmada sosyo- demografik bilgi formu ve ölçeklerin uygulamaları yapılmıştır. Araştırmada Zeyneloğlu tarafından gerçekleştirilen Toplumsal cinsiyet tutum rolleri ölçeği ve Aile Hayatı çocuk yetiştirme tutum ölçeği kullanılmıştır. Ölçeklerden elde edilen veriler

SPSS 16 programına işlenmiştir. Araştırmanın sonucunda araştırmaya katılanların en fazla %33, 84 eşitlikçi cinsiyet rollerini benimsedikleri görülmüştür.

Şentürk (72), Okul öncesi dönem çocukları için basılan resimli öykü kitaplarını toplumsal cinsiyete ilişkin kalıp yargılar yönünden incelemiştir. Araştırmacı araştırmasını nitel araştırma olarak yapmıştır. Araştırmayı fenomenoloji yöntemiyle desenlendirmiştir. Örneklem olarak maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmıştır. İncelenen kitaplar 2012- 2014 yılları arasından temin edilmiştir. Araştırmada kitap künyesi- kitap bilgi formu, metin- resim inceleme formları kullanılmıştır. Kitaplar içerik analiziyle çözümlenmiştir. Araştırmanın sonucunda resimli kitaplarda kadın yazar ve çizer oranı erkeklere göre daha fazladır. Kadın isimleri kitap isimlerinde daha fazla bulunmaktadır. Kişilik özelliklerinin çoğu kadınlar için kullanılmıştır. Şirin ve sevimli olunması kadınlara, sinirli ve agresif olması erkeklere atfedilmiştir. Erkekler dış mekanlarda kadınlarsa daha sakin ortamda yer aldıkları gözükmemektedir. Araştırmacı genel olarak resimli çocuk kitaplarındaki toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının bazı alanlarda devam ettiği sonucuna ulaşmıştır.

2. 4. 2. Yurtdışında Yapılan Çalışmalar

Ashton (73), çocukların reklam tercihlerinde cinsiyet rollerine etkisini incelemiştir. Araştırmada elde edilen sonuçlar cinsiyete ve reklam türlerine yönelik etkileşimin önemsiz olduğunu göstermiştir. Erkekler için reklamların cinsiyete bağlı etkisi bulunurken, kızların yaş ve reklam türü için etkileşimin anlamlı olmadığı ortaya çıkmıştır.

Dresner (74), 3- 4 ve 5 yaşlarındaki çocukların cinsiyet rol tutumlarındaki değişimleri incelemiştir. Çalışmanın amacı, okul öncesi ortamlarında yer alan 3,4 ve 5 yaşlarındaki erkek ve kızların cinsiyete dayalı kalıp yargılarını değiştirebilmesinde eğitimsel müdahaleyi saptamaktır. Cinsiyet rollerini öğrenme indeksiyle ön test ve son testler kullanılarak bir anket çalışması yapılmıştır. Verileri aynı topluluk içindeki dört anaokuluna kayıtlı 119 denek oluşturmuştur. Her iki grubun öğretmenleri her yıl 7 hafta boyunca her yıl kitap okumuştur. Gruplardan biri geleneksel çocuk kitaplara kulak verirken, kontrol grubu iyi hazırlanmış bir okul öncesi kütüphanesinden alınmış çeşitli çocuk kitaplarını dinlemişlerdir. Her iki gruptaki çocuklar okumaya başlamadan önce ve yedi haftadan sonra cinsiyet rolleri ayrımcılık puanları ve cinsiyet rolleri için verilen puanlar “cinsiyet rolleri öğrenim indeksi” ile test

edilmiştir. Genel olarak eğitimin sonunda çocukların maruz kaldıkları kalıplaşmış cinsiyet rolleri eşitlikçi yönde değişmiştir. Eğitimin sonucunda kızların kalıp yargıları olumlu yönde olarak erkeklerinkinden daha fazla değişim yaşamıştır.

Adrian (75), okul öncesi eğitimcilerinin toplumsal cinsiyet rolleri keşfi ve için mekânlar yaratılmasında rolleri incelenmiştir. Rokeach inanç sistemleri teorisi tarafından yönlendirilen bir nitel durum çalışmasıdır. Küçük çocukların cinsiyet gelişimleriyle ilgili California’da okul öncesi eğitimcilerinin pedagojik stratejilerini ve algılarını araştırmıştır. Mülakat verileri toplanmış, 12 katılımcıya özgü tema ve 3 ortak kesişen tema üretmek için kodlanmış ve buda öğretmenlerin cinsiyet kimliği gelişimi konusundaki perspektiflerinin toplumsal kurallar, önyargılar ve daha geniş kapsamlı cinsiyet tanımları ile ilgili pedagojik bilgi eksikliğinden etkilendiğini göstermiştir. Pedagojik bilgi yokluğunun sonucunda sadece 1 cinsiyetle ilgili öğretim stratejisi var olup ve bu strateji sadece 4 katılımcıdan birinde uygulanmıştır. Cinsiyet yönleriyle ilgili kafa karışıklığı göstermiş olsalar da, okulöncesi öğretmenleri cinsiyet rolleri araştırması için güvenli alanların nasıl oluşturulacağını öğrenmek için ilgi göstermiştir. Bu bulgular, okul öncesi öğretmenleri cinsiyet kimliği gelişimi hakkında eğitmek onlara müfredat geliştirme fırsatları sağlamak ve onların kendileriyle ilgili önyargılarını yansıtmaları için tasarlanmış bir mesleki eğitim serisinin oluşturulmasını sağlamıştır.

Foster (76), çocuk kitaplarında cinsiyetlerin temsilcilerini araştırmıştır. Bu çalışma resimli çocuk kitaplarında erkek ve dişi karakterler arasındaki düzenlemenin temsilcileri incelenmiştir. Veriler 4 başlıktan oluşmaktadır. Kadın kahramanlar, erkek kahramanlar, kadın kahramanlar içeren çok kültürlü kitaplar ve çok satan kitaplarda erkek kahramanlar içeren çok kültürlü kitaplar ele alınmıştır. Karakter tasvirlerini incelemek için geleneksel içerik analizi ve multimodal söylem analiz yoluyla toplam 112 kitap niteliksel olarak analiz edilmiştir. İki temel kategori ortaya çıkmıştır. Analiz edilen kitaplar boyunca davranış, görünüş ve yetenek alanlarında ilk belirlenmiş gözlemlenen normlar ve toplumsal cinsiyet bulunmaktadır. İkinci çekirdek kategori aile ilişkilerine ait söylemlerdir. İçerik analizi dört tema boyunca tematik olaylarda önemli farklılıkları değerlendirmek için kullanılmıştır. Genel olarak niceliksel sonuçlar, görünüşe dayalı normların en çok satan kitaplarda kadınların yer aldığını ve ailenin rolünün çok sık vurgulandığını göstermiştir. Bu araştırma, erkek ve kadın resimli kitap karakterleri için tasvir edilen karmaşık deneyimler yelpazesini tanımlayarak, çocuk edebiyatındaki cinsiyet tasvirlerinin diğer değerlendirmeleri için genişlemiştir.

Pospisil (77), resimli kitaplar aracılığıyla erken çocuklukta toplumsal cinsiyet rolleri incelenmiştir. Son 15 yıldaki 20 resimli çocuk kitabının nitel içerik analizi sayesinde, cinsiyetin hem insan hem de hayvan karakterlerinden nasıl oluştuğunu incelemiştir. Resimli çocuk kitaplarının ataerkil toplumu erkek merkezli, erkek egemen ve erkek kimliğinde yansıttığı görülmüştür. Bu araştırma kitapların ötesinde, daha çok etkileri üzerine olmuştur. Çocukların çok erken yaşta öğrendikleri cinsiyetin zarar verici ve sınırlayıcı kültürel temsilcileri yansıtmıştır.

Shannon (78), bu çalışmada sert kaplumbağalar ve tatlı prensesler: popüler çocuk ortamında cinsiyet temsilcilerinin içerik analizi incelemiştir. Bu çalışmada, okul öncesi eğitim kurumlarına (2-5 yaş) ve okul çağındaki çocuklara (6-11 yaş arası) yönelik en iyi programları içeren 2014 yılında en yüksek puan alan çocuklara yönelik televizyon programlarının içerik analizi kullanılmıştır. Analizler tüm karakterlerin %60.2 sini oluşturan erkek karakterlerin, popüler çocuk televizyonuna hakim olmaya devam ettiğini ortaya koymuştur. Bulgular, bu programlarla daha çok sayıda kalıplaşmış kadın cinsiyet rollerinin, özellikle okul çağındaki çocuklar arasında popüler olan gösterilerde erkek cinsiyet rollerine göre sürdürülmeye devam ettiğini göstermiştir. Araştırmada hedef kitlenin yaş, animasyon ve canlı programlar, kanallar (Disney Channel, Nickelodeon, Pbs) ve hedef kitlenin cinsiyet çarpıklığı ile cinsiyet temsilcilerindeki farklılıklar incelenmiştir. Bulgular çocukların sosyalleşmesi üzerindeki etkileri ve gelecekteki araştırmalara ışık tutmaktadır.

Biddle (79), TV’de olan cinsiyet kalıp yargılarını ve çocuklardaki kalıp yargıları incelemiştir. Bu proje, okul öncesi çağındaki çocuklar için özel olarak oluşturulmuş televizyon şovlarında cinsiyet temsilcilerini ve kalıp yargılarını araştırmıştır. En önemlisi, en popüler 22 gösterinin hem içerik analizini hem de çocukların klişeleşmiş inançlarının televizyondaki kalıp yargı tasvirlerden nasıl etkilenebileceğine ilişkin deneysel bir araştırmayı içermektedir. Araştırma; erkek karakterlerin daha fazla temsil edildiğini ve çocuk gösterilerinde daha fazla konuşulduğu göstermektedir. Bununla birlikte, şovlarda ana karakterlerin cinsiyetlerine bağlı olarak farklılıklar bulunmuştur. Kadın başrol karakterleri ile erkek başrol karakterleri veya toplu kadro olarak gösterilen gösterimlere kıyasla daha az cinsiyet ön yargısı göstermektedir. Çalışmanın 2.sinde çocuklar (3-5-6 yaşlarında) bu gösterilerden bir dizi- karşıt klişe tasvire maruz kaldıklarını bir dizi kalıp yargı betimlemeye maruz kaldıklarında daha güçlü cinsiyet kalıp yargılarını ifade ettiklerini ya da bir kombinasyon (kontrol); bu etkiler özellikle kızlarda kuvvetli çıkmıştır. Sonuçlar, çocukların cinsiyetçi kalıp yargıların gelişiminin güncel teorilerine ve daha fazla cinsiyet eşitliği çocuk medyasının yaratılmasına yönelik pratik önerilere önemli katkılar sunmaktadır.

Zankel (80), ikinci sınıf resimli çocuk ders kitaplarında geleneksel olmayan cinsiyet rollerini incelemiştir. Tomie de paola, mem fox, kevin henkes ve munroe leaf gibi tanınmış yazarlar tarafından 16 resimli kitap incelenmiştir. Amaç, erkek karakterler için çok çeşitli cinsiyet rollerine ve her kitap içerisindeki karakterler arasındaki ilişkiye bakmaktır. Çocuklar, ebeveynler ve aileler, öğretmenler, yetişkin rol modelleri ve hayvanlar dahil olmak üzere ana karakterlerin bir kesitini içermiştir. Bazı önemli bulgular toplumun cinsiyet rollerinde erkeklerden daha fazla esnekliğe sahip olan kız ve erkeklerin toplum içerisinde daha rahat olduğu ve erkeklerin cinsiyet rollerinin genişlemesi gerekliliği olmuştur. Resimli kitaplarda kızların karakterlerinde kaydedilen ilerlemeye rağmen, toplum, erkeklerin toplumsal cinsiyet rollerini, her zaman sahip olduğu sınırlı, basmakalıp bir şekilde ele almaktadır.

2. 4. 3. İlgili Araştırmalar Özet

Yapılan alan yazın taramasında yurt içinde 10, yurt dışında 8 toplamda 18 adet çalışmaya ulaşılmıştır. Bu çalışmalardan 7 tanesi çocuk kitaplarında toplumsal cinsiyet rollerini kapsamakta, diğer çalışmalar, ders kitaplarında cinsiyet rolleri, okul öncesi dönemde cinsiyet rolleri, televizyon reklamlarında ve çizgi filmlerde cinsiyet rolleri, anne babaların çocukları yetiştirirken cinsiyet rolleri üzerindeki etkileri üzerine çalışılmıştır.

Çalışmalarda genellikle nitel yöntemler benimsenmiş, nicel yöntemlere de yer verilmiştir. Sınıf içi çalışmalarda deney ve kontrol grupları oluşturulmuş, kitaplar incelenirken betimsel analiz ve içerik çözümlemeleri kullanılmıştır. Yurt içi ve yurt dışı çalışmalarının pek çoğunda çocuk kitaplarında toplumsal cinsiyet kalıp yargıları incelenmiştir. Ancak çocuk kitaplarında dil dışı öğelerin yerli ve yabancı kitaplarda sunuş biçimlerine, benzerlik ve farklılıklarına odaklanılmadığı görülmektedir. Dolayısı ile bu çalışmada yerli ve çeviri çocuk kitaplarındaki dil dışı öğelerin toplumsal cinsiyet rollerini sunuş biçimleri bağlamında incelenmesi üzerine odaklanılmıştır.

BÖLÜM III

3 -GEREÇ VE YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, evren ve örneklem, araştırmada kullanılan veri toplama aracı ve verilerin toplanması, toplanan verilerin çözümlenmesinde açıklanmıştır.

3. 1. Araştırma Modeli

Yerli ve çeviri çocuk kitaplarının toplumsal cinsiyet rollerini sunuş biçimine göre incelenmesini amaçlayan bu araştırmada nitel araştırma yöntemi benimsenmiştir. Nitel araştırma modelleri içerisinde temel nitel araştırma modeli ile desenlenmiştir. Nitel araştırma, temeline kuram oluşturmayı alan bir görüşle sosyal olguları, bağlı oldukları ortam içerisinde derinlemesine araştırmayı ve anlamayı ön plana alan bir yaklaşımdır (81). Nitel araştırmaların amacında toplumsal dünyalarını nasıl kurmakta anlayarak içinde bulundukları toplumsal dünyayı nasıl algıladıklarını anlamaya çalışmaktır (82). Temel nitel araştırmalarda amaç; sürece odaklanarak anlayabilmektir.

3. 2. Evren ve Örneklem

Bu araştırma 2006-2018 yılları arasındaki en çok satan 85 yerli ve 120 çeviri kitap üzerinden yapılarak toplamda 205 kitap ile çalışılmıştır. Araştırma amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemiyle yapılmıştır. Ölçüt örnekleme yönteminde örneklem önceden belirlenen ölçütlere göre belirlenmiştir (83). Bu araştırmanın önceden belirlenen örneklemini;

- 3- 6 yaş çocuk kitapları olması,
- Çok satan listesindeki ulaşılabilir kitaplar olması,
- İnsan karakterlerinden oluşan kitapların seçilmesi ölçütleri oluşturulmuştur.

Araştırmada çalışılan kitaplardan 20'si 2006 yılı, 32'si 2007 yılı, 21'i 2008 yılı, 6'sı 2009 yılı, 18'i 2010 yılı, 4'ü 2011 yılı, 33'ü 2012 yılı, 25'i 2013 yılı, 9'u 2014 yılı, 5'i 2015 yılı, 6'sı 2016 yılı, 7'si 2017 yılı, 12'si 2018 yılı, 7'si 2019 yılına aittir. Toplam 205 kitaptan 162 tanesinin yazarı kadın, 43 tanesinin yazarı erkektir ve kitaplar 3- 6 yaş grubunu çocuklarına hitap etmektedir.

3. 3. Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak üzerinde çalışma yapılacak kitaplar için “Çocuk kitaplarında toplumsal cinsiyet rolleri kontrol listesi” hazırlanmıştır. Kontrol listesi bu alanda çalışılmış yerli, yabancı araştırmalardan oluşan literatür taranarak oluşturulmuş ve uzman görüşleri alınmıştır. Kontrol listesinde meslek, giysi, renkler, aksesuar, fiziksel özellikler, eylemler, duygular gibi maddeler yer almaktadır.

3. 4. İnanırlılık

Araştırmada inanırlılığı sağlamak için bazı stratejiler kullanılmıştır. Seçilen kitaplar geliştirilmiş olan kontrol listesi kullanılarak 2 araştırmacı tarafından ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Araştırmacının uzun yıllardır öğretmenlik yapıyor olması, tez danışmanı öğretim üyesinin okul öncesi dönem çocuklarının toplumsal cinsiyet algıları alanında doktora tezi yapmış olması ve toplumsal cinsiyet konusunda etkin olarak bilimsel çalışmalarının olması inanırlığı artırmaktadır. Öte yandan, değerlendirme sonrasında araştırmacılar ve uzman kişilere zamanla danışılarak yol alınmıştır ve geliştirilmiş olan kontrol listesine bağlı başlıklar altında amaçtan sapmadan ve araştırmacının şahsi fikirlerine kaydırmadan değerlendirmeler yapılmıştır.

3. 5. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmanın verileri araştırmacı tarafından 2006-2018 yıllarında yerli ve çeviri en çok satan yayın evlerinin çocuk kitaplarından elde edilmiş ve araştırmacı tarafından oluşturulan “Çocuk kitaplarında toplumsal cinsiyet rolleri kontrol listesi” ne bağlı olarak toplanmıştır. Kontrol listesinin geliştirilmesinde ilgili literatür taranmış, form oluşturulduktan sonra okul öncesi eğitim, çocuk edebiyatı ve erken çocuklukta toplumsal cinsiyet üzerinde çalışan uzman görüşlerine sunulmuş, geri dönütlerle birlikte son hali düzenlenerek form oluşturulmuştur.

Kitaplar seçilirken uzmanlardan görüş alınmış ve kitapçılarla iletişime geçilerek hem de internet üzerinden “çok satan” listesi araştırılarak liste oluşturulmuştur. Tespit edilenlerin çok satan kitap listesi oluşturularak 2006- 2018 tarih aralığındakiler seçilmiş 3-6 yaş grubu ele alınmıştır.

Verilerin analizinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Her kitaptan elde edilen veriler araştırmacı tarafından oluşturulan kontrol listesine kaydedilmiştir. Araştırmacı tarafından oluşturulan “Çocuk kitaplarında toplumsal cinsiyet rolleri kontrol listesi” ne bağlı olarak incelenecek kitaplar numaralandırılmıştır. Numaralandırılan kitaplar kontrol listesindeki maddeler üzerinden incelenmiş ve inceleme sonrasında aranan veriler, maddelerin altına yazılmıştır. Elde edilen verilerle yerli ve çeviri çocuk kitaplarındaki farklılıklar incelenmiştir.

“Çocuk kitaplarında toplumsal cinsiyet rolleri kontrol listesi” ne kaydedilerek sonucunda elde edilen verilerin yüzde ve frekans dağılımları hesaplanmıştır.

BÖLÜM IV

4. BULGULAR

Bu bölümde araştırma bulguları yer almaktadır. Araştırmada elde edilen bulgular araştırmanın alt amaçları doğrultusunda aşağıda yer verilmiştir.

4. 1. Yerli Çocuk Kitaplarından Elde Edilen Bulgular

4. 1. 1. Yerli Çocuk Kitaplarında Başrol Karakterlerine İlişkin Bulgular

Tablo 4. 1. Yerli çocuk kitaplarında yer alan başrol karakterlerinin cinsiyet dağılım oranları

Cinsiyet	n	%
Y. Erkek	2	4
Y. Kadın	-	-
E. Çocuk	10	20
K. Çocuk	38	76

Tablo 4.1'e bakıldığında incelenen yerli çocuk kitaplarında toplam 85 kitap içerisinde 50 başrol karakterinden %4'ünün yetişkin erkek, %20'sinin erkek çocuk, %76'sının kız çocuk olduğu görülmektedir. Yerli çocuk kitaplarında başrol karakteri olarak yetişkin kadın karakteri bulunmamaktadır. Yerli çocuk kitaplarında en çok %32,3 kız çocuk başrol karakteri olarak görülmektedir.

4. 1. 2. Yerli Çocuk Kitaplarında Meslek Dağılımlarına İlişkin Bulgular

Tablo 4. 2. Yerli çocuk kitaplarında yer alan mesleklerin cinsiyetlerine göre dağılım oranları

Meslekler	<u>Kadın</u>		<u>Erkek</u>	
	n	%	n	%
Öğretmen	15	17, 65	-	-
Şarkıcı	3	3, 53	-	-
Astranot	2	2, 35	-	-
Ev Kadını	35	41, 18	-	-
Bahçıvan	5	5, 88	2	2, 35
Doktor	2	2, 35	12	14, 12

Sekreter	2	2,35	-	-
Korsan	2	2,35	-	-
Çiftçi	2	2,35	-	-
Terzi	2	2,35	-	-
Sporcu	-	-	2	2,35
Gezgin	-	-	2	2,35
Bilgisayarcı	-	-	2	2,35
Esnaf	-	-	2	2,35
Polis	-	-	2	2,35
İtfaiye	-	-	2	2,35
Bakkal	-	-	6	7,06
Sanatçı	-	-	6	7,06
Ressam	-	-	10	11,76
Bilim İnsanı	-	-	9	10,59
Garson	-	-	6	7,06
Pilot	-	-	8	9,41
Aşçı	-	-	2	2,35

Tablo 4.2'ye bakıldığında incelenen 85 kitaptan 23 meslek grubuna ait mesleklerden %17,65 kadının öğretmen, %3,53 kadının şarkıcı, %2,35 kadının astronot, %41,18 kadının ev hanımı, %5,88 kadının bahçıvan, %2,35 kadının doktor, sekreter, korsan, çiftçi, terzi olduğu görülmüştür. %2,35 yetişkin erkeğin bahçıvan, %14,12 yetişkin erkeğin doktor, %2,35 yetişkin erkeğin sporcu, gezgin, bilgisayarıcı, esnaf, polis, itfaiyeci, aşçı, %7,06 yetişkin erkeğin bakkal, sanatçı, garson, %11,76 yetişkin erkeğin ressam, %10,59 yetişkin erkeğin bilim insanı, %9,41 yetişkin erkeğin pilot olduğu görülmüştür. Kadınlarda en çok meslek grubuna ait kadının ev hanımı olduğu görülmekteyken, sporcu, gezgin, bilgisayarıcı, esnaf, polis, itfaiye, bakkal, sanatçı, ressam, bilim insanı, garson, pilot, aşçı meslek gruplarına ait kadın karakterler görülmemiştir. Yetişkin erkeklerde ise en çok görülen meslek doktor olmuştur. Öğretmen, şarkıcı, astronot, sekreter, korsan, çiftçi, terzi meslek gruplarına ait yetişkin erkek karakterler görülmemiştir.

Yerli çocuk kitaplarında mesleklere ait seçilen örnek resimler şu şekildedir:

Resim 1

Resim 2

Resim 3

Resim 4

Resim 5

Resim 1 ve 2'ye bakıldığında yetişkin erkek karakterlerin doktor mesleğinde, resim 3, 4 ve 5'e bakıldığında kadın karakterlerin en çok ev kadını olarak gösterildiği görülmektedir.

4. 1. 3. Yerli Çocuk Kitaplarında Giysilere İlişkin Bulgular

Tablo 4. 3. Yerli çocuk kitaplarında yetişkin kadın ve erkeklerin giysileri

Giysiler	<u>Kadın</u>		<u>Erkek</u>	
	n	%	n	%
Etek	26	30, 59	-	-
Elbise	29	34, 12	-	-
Pantolon	8	9, 41	38	44, 71
T- shirt	22	25, 88	22	25, 88
Fular	3	3, 53	-	-
Gözlük	3	3, 53	2	2, 35
Takı	8	9, 41	-	-
Şapka	4	4, 71	6	7, 06
Gömlek	6	7, 06	24	28, 24
Toka	4	4, 71	-	-
Ceket	2	2, 35	6	7, 06
Pelerin	2	2, 35	-	-
M. önlüğü	20	23, 53	-	-
Hırka	-	-	6	7, 06
Kravat	-	-	12	14, 12
Papyon	-	-	6	7, 06
Pijama	-	-	2	2, 35
Ceket	2	2, 35	6	7, 06
Şort	3	3, 53	10	11, 76

Tablo 4.3'e bakıldığında incelenen 85 kitaptan kadın karakterlerin %30,59'unun etek, %34,12'sinin elbise, %9,41'inin pantolon, %25,88'sinin t-shirt, %3,53'ünün fular, gözlük, şort, %9,41'inin takı, %4,71'inin şapka, toka, %7,06'sının gömlek, %2,35'sinin ceket, pelerin, %23,53'ünün mutfak önlüğü, %3,53'ünün şort giydiği görülmüş ve kadın karakterlerin hırka, kravat, papyon, pijama kullanmadıkları görülmüştür. Erkek karakterlerin ise %44,71'inin pantolon, %25,88'sinin tshirt, %2,35'sinin gözlük, %7,06'sının şapka, papyon, ceket, %28,24'ünün gömlek,

%7,06'nın ceket, hırka, %14,12'sinin kravat, %2,35'inin pjama,%11,76'sının şort kullandığı görülürken, etek, elbise, fular, topuklu ayakkabı, takı, toka, pelerin, mutfak önlüğü kullanmadıkları görülmüştür. Kadınların en çok giydiği giysi elbise olarak görülmekteyken, erkeklerin en çok giydiği giysi ise pantolon olarak görülmüştür.

Yerli çocuk kitaplarında yetişkin kadın ve erkek karakterlerin giydiği giysilere ilişkin seçilen örnek resimler şu şekildedir:

Resim 6

Resim 7

Resim 8

Resim 9

Resim 6 ve 7'ye bakıldığında kadın karakterlerin elbise giydiği, resim 8 ve 9'a bakıldığında erkek karakterlerin pantolon giydiği görülmektedir.

Tablo 4. 4. Yerli çocuk kitaplarında kız ve erkek çocuklarının giysileri

Giysiler	<u>Kız çocuk</u>		<u>Erkek çocuk</u>	
	n	%	n	%
T- shirt	22	25, 88	37	43, 53
Şort	2	2, 35	10	11, 76
Etek	16	18, 82	-	-
Pantolon	16	18, 82	34	40, 00
Elbise	37	43, 53	-	-
Uzun çorap	8	9, 41	-	-
Toka	4	4, 71	-	-
T. ayakkabı	6	7, 06	-	-
Gecelik	2	2, 35	-	-
Tayt	4	4, 71	-	-
Papyon	2	2, 35	-	-
Gözlük	6	7, 06	-	-
Pijama	-	-	2	2, 35
Şapka	-	-	12	14, 12
Pelerin	-	-	4	4, 71

Tablo 4.4'e bakıldığında 85 kitaptan kız çocuklardan %25,88'inin t-shirt, %2,35'inin şort, %18,82'sinin etek ve pantolon, %43,53'ünün elbise, %9,41'inin uzun çorap, %4,71'inin toka, tayt, %7,06'sının topuklu ayakkabı, %2,35'inin gecelik, papyon, %7,06'sının gözlük taktığı görülürken, pijama, şapka ve pelerin giysilerinin hiç giyilmediği görülmüştür. Erkek çocuk karakterlerinin ise %44,53'ünün tshirt, %11,76'sının şort, %40'ının pantolon, %2,35'inin pjama, %14,12'inin şapka, %4,71'inin pelerin giydiği görülürken, etek, elbise, uzun çorap, toka, topuklu ayakkabı, gecelik, tayt, papyon, gözlük kullanmadıkları görülmüştür. Kız çocuklarının en çok elbise giydiği görülürken, erkek çocuklarının en çok t-shirt giydiği görülmüştür.

Yerli çocuk kitaplarında kız ve erkek çocuk karakterlerinin giydiği giysilere ilişkin seçilen örnek resimler şu şekildedir:

Resim 10

Resim 11

Resim 12

Resim 13

Resim 10 ve 11'e kız çocuk karakterlerinin elbise, resim 12 ve 13'e bakıldığında erkek çocuk karakterlerin şort ve t- shirt giydiği görülmektedir.

Tablo 4. 5. Yerli çocuk kitaplarında y. erkek, y. kadın, kız ve erkek çocuklarının giysi renkleri

Giysi Renkleri	<u>Kadın</u>		<u>Erkek</u>		<u>K. çocuk</u>		<u>E. çocuk</u>	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Kırmızı	24	28,24	2	2,35	24	28,24	25	29,41
Mavi	23	27,06	28	32,94	25	29,41	26	30,59
Sarı	14	16,47	2	2,35	12	14,12	18	21,18
Yeşil	22	25,88	21	24,71	20	23,53	23	27,06
Turuncu	10	11,76	4	4,71	4	4,71	10	11,76
Mor	14	16,47	6	7,06	17	20,00	8	9,41

Pembe	23	27, 06	4	4, 71	23	27, 06	-	-
Siyah	2	2, 35	14	16, 47	2	2, 35	8	9, 41
Gri	2	2, 35	2	2, 35	-	-	2	2, 35
Kahverengi	2	2, 35	23	27, 06	-	-	8	9, 41
Lacivert	-	-	2	2, 35	2	2, 35	2	2, 35
Beyaz	-	-	-	-	8	9, 41	4	4, 71

Tablo 4. 5'e bakıldığında 12 giysi renginden yetişkin kadınların %28,24'ünün kırmızı, %27,06'sının mavi, %16,47'sinin sarı, %25,88'inin yeşil, %11,76'sının turuncu, %16,47'sinin mor, %27,06'sının pembe, %2,35'inin siyah, gri, kahverengi renkli giysiler giydiği görülmekteyken, lacivert ve beyaz renkte kıyafet giydikleri görülmemiştir. Yetişkin erkeklerin ise %2,35'sinin kırmızı, %32,94'ünün mavi, %2,35'inin sarı, %24,71'inin yeşil, %4,71'inin turuncu, pembe, %7,06'sının mor, %16,47'sinin siyah, %2,35'inin gri, lacivert, %27,06'sının kahverengi renkte kıyafetler giydikleri görülmekteyken, beyaz renkli giysiler giymedikleri görülmüştür. Kız çocuklarının %28,24'ünün kırmızı, %29,41'inin mavi, %14,12'sinin sarı, %23,53'ünün yeşil, %4,71'inin turuncu, %20'sinin mor, %27,06'sının pembe, %2,35'inin siyah ve lacivet, %9,41'inin beyaz renkte giysiler giydikleri görülmekteyken, gri ve kahverengi renkler giydikleri görülmemiştir. Erkek çocuklarının %29,41'inin kırmızı, %30,59'unun mavi, %21,18'inin sarı, %27,06'sının yeşil, %11,76'sının turuncu, %9,41'inin mor, siyah ve kahverengi, %2,35'inin gri ve lacivert, %4,71'inin beyaz renkte kıyafetler giydiği görülmekteyken, pembe renkli kıyafet giydikleri görülmemiştir. Yetişkin kadınların en çok kırmızı renkli giysiler giydikleri görülmekteyken, erkek karakterlerin ise en çok mavi renkli giysiler giydikleri görülmüştür. Kız çocukların en çok mavi renkte giysiler giydiği görülürken, erkek çocuklarında aynı oranda ve en çok mavi renkli giysiler giydikleri görülmüştür.

Yerli çocuk kitaplarında kız, erkek çocuk, yetişkin kadın ve erkek karakterlerinin giydiği giysilerin renklerine örnek resimler şu şekildedir:

Resim 14

Resim 15

Resim 16

Resim 17

Resim 18

Resim 19

Resim 20

Resim 21

Resim 14 ve 15’te erkek çocukların mavi renkli, resim 16 ve 17’de kız çocuklarının mavi renkli, resim 18 ve 19’da kadınların kırmızı renkli, resim 20 ve 21’de yetişkin erkeklerin mavi renkli giysiler giydiği görülmektedir.

4. 1. 4. Yerli Çocuk Kitaplarında Fiziksel Özelliklere İlişkin Bulgular

Tablo 4. 6: Yerli çocuk kitaplarında y. erkek, y. kadın, kız ve erkek çocuklarının saç uzunlukları

Saç Uzunlukları	<u>Kadın</u>		<u>Erkek</u>		<u>K. çocuk</u>		<u>E. çocuk</u>	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Uzun	41	48,24	2	2,35	45	52,94	-	-
Kısa	22	25,88	41	48,24	16	18,82	46	54,2

Tablo 4.6’ya bakıldığında incelenen 85 kitapta %48,24 yetişkin kadının saç uzunluğu uzun, %25,88’inin kısa olduğu görülmekteyken, Yetişkin erkeklerde ise %2,35’inin saç uzunluğu uzun, %48,24’ünün saç uzunluğu kısa olduğu görülmüştür. Kız çocuklarının %52,94’inin saç uzunluğu uzun, %18,82sinin kısa olduğu, erkek çocuklarının ise %54,2’sinin saç uzunluğu kısa olarak görülmüştür. İncelenen kitaplarda uzun saçlı erkek çocuğu görülmemiştir.

Yerli çocuk kitaplarında kız, erkek çocuk, yetişkin kadın ve erkek karakterlerinin saç uzunluklarına ilişkin örnek resimler şu şekildedir:

Resim 22

Resim 23

Resim 24

Resim 25

Resim 22’de yetişkin erkeklerin kısa, resim 23’te kadın karakterlerin uzun saçlı, resim 24’te kız çocukların uzun saçlı, resim 25’te erkek çocukların kısa saçlı olduğu görülmektedir.

Tablo 4. 7. Yerli çocuk kitaplarında y. erkek, y. kadın, kız ve erkek çocuklarının fiziksel özellikleri

	<u>Kadın</u>		/	<u>Erkek</u>		/	<u>K. çocuk</u>		/	<u>E. çocuk</u>	
Fiziksel Özellikleri	n	%		n	%		n	%		n	%
Zayıf	24	28, 24		2	2, 35		24	28, 24		25	29, 41
Kilolu	23	27, 06		28	32, 94		25	29, 41		26	30, 59

Tablo 4.7'ye bakıldığında incelenen 85 kitapta %28,24 yetişkin kadının zayıf, %27,06'sının kilolu, %2,35 yetişkin erkeğin zayıf, %32,94 erkeğin ise kilolu olduğu görülmüştür. %28,24 kız çocuğunun zayıf, %29,41'inin kilolu, %29,41 erkek çocuğunun zayıf, %30,59'unun kilolu olduğu görülmüştür. Kadınların yüksek oranda zayıf olduğu, erkeklerin kilolu, kız çocuklarının kilolu, erkek çocuklarının kilolu olduğu görülmüştür.

Yerli çocuk kitaplarında kız, erkek çocuk, yetişkin kadın ve erkek karakterlerinin fiziksel özelliklerine ilişkin örnek resimler şu şekildedir

Resim 26

Resim 27

Resim 28

Resim 29

Resim 26'da yetişkin erkeklerin kilolu, resim 27'de kadınların zayıf, resim 28'de kız çocukların kilolu, resim 29'da erkek çocuklarının kilolu olduğu görülmektedir.

Tablo 4. 8. Yerli çocuk kitaplarında y. erkek, y. kadın, kız ve erkek çocuklarının yüz hatları

Yüz hatları	<u>Kadın</u>		<u>Erkek</u>		<u>K. çocuk</u>		<u>E. çocuk</u>	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Uzun Kirpik	14	16,47	2	2,35	12	14,12	18	21,18
Kırmızı Dudak	22	25,88	-	-	4	4,71	10	11,76
Pembe Yanak	10	11,76	4	4,71	20	23,53	23	27,06
Sakal	-	-	21	24,71	-	-	-	-
Bıyık	-	-	4	4,71	-	-	-	-
Çilli	2	2,35	14	16,47	2	2,35	8	9,41

Tablo 4.8'e bakıldığında incelenen 85 kitapta yetişkin kadınların %16,47'sinin uzun kirpikli, %25,88'inin kırmızı dudaklı, %11,76'sının pembe yanaklı, % 2,35'inin çilli olduğu görülmüştür. Yetişkin erkeklerin %2,35'inin uzun kirpikli, %4,71'inin pembe yanaklı, bıyıklı, %24,71'inin sakallı,, %16,47'sinin çilli olduğu görülmüştür. Kız çocuklarının %14,12'sinin uzun kirpikli, %4,71'inin kırmızı dudaklı, %23,53'ünün pembe yanaklı, %2,35'inin çilli olduğu görülürken, erkek çocuklarının %21,18'inin uzun kirpikli, %11,76'sının kırmızı dudaklı, %27,06'sının pembe yanaklı, %9,41'inin çilli olduğu görülmüştür. Kadınların çoğunluk olarak kırmızı dudaklara sahip olduğu görülürken, erkeklerin çoğunluğunun sakallı olduğu görülmüştür. Kız ve erkek çocuklarının çoğunluğunun pembe yanaklı olduğu görülmüştür.

Yerli çocuk kitaplarında kız, erkek çocuk, yetişkin kadın ve erkek karakterlerinin yüz hatlarına ilişkin örnek resimler şu şekildedir:

Resim 30

Resim 31

Resim 32

Resim 33

Resim 30’da kız ve erkek çocukların pembe yanaklı, resim 31’de yetişkin erkeklerin sakallı, resim 32 ve 33’te kadın karakterlerin kırmızı dudaklı olduğu görülmektedir.

4. 1. 5. Yerli Çocuk Kitaplarında Oyun ve Oyuncaklara İlişkin Bulgular

Tablo 4. 9. Yerli çocuk kitaplarında kız ve erkek çocuklarının oyun ve oyuncakları

Oyun Ve Oyuncaklar	<u>K. çocuk</u>		<u>E. çocuk</u>	
	n	%	n	%
Kum Oyunları	6	7, 06	-	-
Kartopu	6	7, 06	2	2, 35
Evcilik	14	16, 47	-	-
Yakalamaç	-	-	2	2, 35
Misket	-	-	2	2, 35
Araba Oyunu	-	-	2	2, 35
Bebek	16	18, 82	2	2, 35
Peluş Oyuncaklar	16	18, 82	12	14, 12
Dinazorlar	2	2, 35	-	-
Top	2	2, 35	16	18, 82
Uçak	2	2, 35	-	-
Su Tabancası	-	-	2	2, 35
Araba	-	-	10	11, 76

Tablo 4.9’a bakıldığında 14 çeşit oyun ve oyuncaklardan kız çocuklarının %7,06’sının kum oyunu ve kartopu, %16,47’sinin evcilik oyunu, %18,82’sinin bebek ve peluş oyuncak, %2,35’inin dinazor, top ve uçak oyuncaklarıyla oynadıkları görülmüştür. Erkek çocuklarının %2,35’inin kartopu, yakalamaç, misket, araba

oyunu, bebek, su tabancası, %14,12'sinin peluş oyuncaklar, %18,82'sinin top, %11,76'sının araba oyuncaklarıyla oynadıkları görülmüştür. Kız çocuklarının en çok bebek ve peluş oyuncaklarla oynadığı, erkek çocuklarının topla oynadığı görülmüştür. Yerli çocuk kitaplarında kız ve erkek çocuklarının oyun ve oyuncaklarına ilişkin örnek resimler şu şekildedir:

Resim 34

Resim 35

Resim 36

Resim 37

Resim 34, 35 ve 36 da kız çocuklarının peluş oyuncaklarla oynadığı, erkek çocuklarının topla oyun oynadığı görülmektedir.

4. 1. 6. Yerli Çocuk Kitaplarında Konumlandırılmaya İlişkin Bulgular

Tablo 4.10: Yerli çocuk kitaplarında y. erkek, y. kadın, kız ve erkek çocuklarının dış mekânda konumlandırılma yerleri

Dış Mekan Konum	<u>Kadın</u>		<u>Erkek</u>		<u>K. çocuk</u>		<u>E. çocuk</u>	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Okul	4	4, 71	-	-	4	4,71	4	4,71
Bahçe	22	25, 88	18	21, 18	25	29, 41	26	30, 59
Park	2	2, 35	2	2, 35	-	-	8	9, 41
Sokak	22	25, 88	-	-	-	-	-	-
Deniz	6	7, 06	2	2, 35	4	4, 71	4	4, 71
Orman	2	2, 35	6	7, 06	12	14,12	8	9, 41
Cadde	2	2, 35	2	2, 35	-	-	-	-
Uzay	-	-	-	-	2	2, 35	4	4, 71

Tablo 4.10'a bakıldığında dış mekan olarak kadınların %4,71'inin okulda, %25,88'inin bahçede ve sokakta, %2,35'inin parkta, orman ve caddede %7,06'sının denizde olduğu görülürken, Erkeklerin %21,18'inin bahçede, %2,35'inin parkta, deniz ve caddede, %7,06'sının ormanda olduğu görülmüştür. Kız çocuklarının %4,71'inin okul, deniz, %29,41'inin bahçe, %14,12'sinin orman, %2,35'sinin uzay olduğu görülürken, erkek çocuklarının %4,71'inin okul, deniz, uzay, %30,59'unun bahçe, %9,41'inin park ve ormanda olduğu görülmüştür. Kadınların en çok bahçe ve sokakta olduğu görülürken, yetişkin erkeklerin en çok bahçede olduğu görülmüştür. Kız çocuklarının en çok bahçede olduğu görülürken, erkek çocuklarının da aynı oranda bahçede olduğu görülmüştür.

Yerli çocuk kitaplarında kız, erkek çocuklarının, yetişkin kadın ve erkeklerin dış mekânda konumlandırılmalarına ilişkin örnek resimler şu şekildedir:

Resim 38

Resim 39

Resim 40

Resim 41

Resim 38, 39 ve 41’de kadın, yetişkin erkek, kız çocuk, erkek çocuk karakterlerin bahçede, resim 40’ta kadın karakterlerin sokakta olduğu görülmektedir.

Tablo 4. 11: Yerli çocuk kitaplarında y. erkek, y. kadın, kız ve erkek çocuklarının iç mekânda konumlandırılma yerleri

İç Mekan Konum	<u>Kadın</u>		<u>Erkek</u>		<u>K. çocuk</u>		<u>E. Çocuk</u>	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Mutfak	28	32,94	6	7,06	18	21,18	6	7,06
Salon	20	23,53	25	29,41	18	21,18	22	25,88
Mağaza	2	2,35	2	2,35	-	-	4	4,71
Yatak Odası	4	4,71	2	2,35	2	2,35	-	-

Çocuk Odası	10	11, 76	2	2, 35	37	43, 53	23	27, 06
Banyo	-	-	-	-	2	2, 35	-	-

Tablo 4.11'e bakıldığında iç mekân konumlandırılmasında yetişkin kadınların %32,94'ünün mutfakta, %23,53'ünün salonda, %2,35'inin mağazada, %4,71'inin yatak odasında, %11,76'sının çocuk odasında olduğu görülürken, yetişkin erkeklerin %7,06'sının mutfakta, %29,41'inin salonda, %2,35'inin mağaza, yatak odası ve çocuk odasında olduğu görülmüştür. Kız çocuklarının %21,18'inin mutfak ve salonda, %2,35'inin yatak odası ve banyoda, %43,53'ünün çocuk odasında olduğu görülürken, erkek çocuklarının %7,06'sının mutfakta, %25,88'inin salonda, %4,71'inin mağazada, %27,06'sının çocuk odasında olduğu görülmüştür. Yetişkin kadınlar en çok mutfakta görülürken, yetişkin erkeklerin en çok salonda olduğu görülmüştür. Kız çocuklarının en çok çocuk odasında olduğu görülürken erkek çocuklarının da aynı oranda çocuk odasında oldukları görülmüştür.

Yerli çocuk kitaplarında kız, erkek çocuklarının, yetişkin kadın ve erkeklerin iç mekânda konumlandırılmalarına ilişkin örnek resimler şu şekildedir:

Resim 41

Resim 42

Resim 43

Resim 44

Resim 45

Resim 41’de kız ve erkek karakterlerin çocuk odasında, resim 42 ve 43’te yetişkin erkek karakterlerin salonda, resim 44 ve 45’te kadın karakterlerin mutfakta olduğu görülmektedir.

4. 1. 7. Yerli Çocuk Kitaplarında Yapılan Eylemlere İlişkin Bulgular

Tablo 4. 12. Yerli çocuk kitaplarında y. erkek, y. kadın, kız ve erkek çocuklarının eylemleri

Eylemler	<u>Kadın</u>		<u>Erkek</u>		<u>K. çocuk</u>		<u>E. çocuk</u>	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Yemek yapmak	26	30,59	-	-	-	-	-	-
Resim yapmak	2	2,35	-	-	10	11,76	6	7,06
Çocuklarla ilgilenmek	14	16,47	-	-	-	-	-	-
Piknik Yapmak	4	4,71	2	2,35	2	2,35	-	-
Kahramanlık yapmak	2	2,35	-	-	-	-	-	-

Kitap okumak	6	7, 06	-	-	2	2, 35	4	4, 71
Bulaşık Yıkamak	6	7, 06	-	-	-	-	-	-
Oyun Oynamak	6	7, 06	-	-	26	30, 59	20	23, 53
Gezmek	6	7, 06	4	4, 71	12	14,12	8	9, 41
Araba Kullanmak	2	2, 35	-	-	-	-	-	-
Yardım etmek	0	30, 59	-	-	6	7, 06	-	-
Dikiş dikmek	2	2, 35	-	-	-	-	-	-
Alışveriş yapmak	10	16, 47	-	-	-	-	-	-
Telefonla konuşmak	8	9, 41	-	-	-	-	-	-
Çalışmak	8	9, 41	-	-	-	-	-	-
Ata Binmek	-	-	4	4, 71	-	-	12	14, 12
Araştırma Yapmak	-	-	6	7, 06	4	4, 71	-	-
Gazete Okumak	-	-	8	9, 41	-	-	-	-
İcat Etmek	-	-	2	2, 35	-	-	-	-
Yüzmek	-	-	4	4, 71	-	-	-	-
Yemek yemek	-	-	12	14, 12	-	-	-	-
Hayvan sevmek	-	-	-	-	2	2, 35	4	4, 71
Ders çalışmak	-	-	-	-	-	-	2	2, 35

Tablo 4.12'ye bakıldığında yapılan eylemlerde kadın karakterlerin %30,59'unun yemek, %2,35'inin resim, kahramanlık yaptığı, araba kullandığını, dikiş diktiğini, %16,47'sinin çocuklarla ilgilendiğini, %4,71'inin piknik, %7,06'sının kitap okuduğunu, bulaşık yıkadığını, oyun oynadığını ve gezdiğini, %16,47'sinin alışveriş yaptığını, %9,41'inin telefonla konuştuğu ve çalıştığı olarak görülmüştür. Yetişkin erkeklerin %2,35'inin piknik yaptığı ve icatlarla uğraştığı, %4,71'inin gezdiği, ata bindiği ve yüzdüğü, %7,06'sının araştırma yaptığı, %9,41'inin gazete okuduğu, %14,12'sinin yemek yediği görülmüştür. Kız çocuklarının %11,76'sının resim yaptığı, %2,35'inin piknik yapmak, kitap okumak ve hayvan sevmek olduğu, %30,59'unun oyun oynadığı, %14,12'sinin gezdiği, %7,06'sının yardımlarda bulunduğu, %4,71'inin araştırmalar yaptığı, erkek çocuklarının %7,06'sının resim yaptığı, %4,71'inin kitap okuduğu ve hayvanları sevdiği, %23,53'ünün oyun oynadığı, %9,41'inin gezdiği, %14,12'sinin ata bindiği, %2,35'inin ders çalıştığı görülmüştür. Yetişkin kadınların en çok yemek yaptığı görülürken, yetişkin erkeklerin en çok yemek yediği görülmüştür.

Yerli çocuk kitaplarında kız, erkek çocuklarının, yetişkin kadın ve erkeklerin eylemlerine ilişkin örnek resimler şu şekildedir:

Resim 46

Resim 47

Resim 48

Resim 49

Resim 46'da yetişkin erkek karakterin yemek yediği, resim 47 ve 49'da kız ve erkek çocuk karakterlerinin oyun oynadığı, resim 48'de kadın karakterinin yemek yaptığı görülmektedir.

4. 1. 8. Yerli Çocuk Kitaplarında Karakterlerin Birlikte Gösterilme Durumlarına İlişkin Bulgular

Tablo 4. 13: Yerli çocuk kitaplarında y. erkek, y. kadın, kız ve erkek çocuklarının karakterlerin birlikte gösterilme durumları

Birlikte gösterilme durumları	n	%
Anne- K. çocuk	25	29, 41
Anne- E. çocuk	6	7, 06
Anne- K.çocuk- E. çocuk	8	9, 41
Anne- Baba	-	-
Anne- Baba- K. çocuk	4	4, 71
Anne- Baba- E. çocuk	4	4, 71
Anne- Baba- K. çocuk- E. çocuk	4	4, 71
Baba- K. çocuk	6	7, 06
Baba- E. çocuk	14	16, 47
Baba- K. çocuk- E. çocuk	2	2, 35
Y. Kadın- K. çocuk	4	4, 71
Y. Kadın- E. çocuk	2	2, 35
Y. Erkek- E. çocuk	1	1, 18
Y. Erkek- K. çocuk	1	1, 18
Y. Kadın- E. çocuk- K. çocuk	6	7, 06
Y. Erkek- E. çocuk- K. çocuk	2	2, 35
Y. Erkek- Y. Kadın- K. çocuk- E. çocuk	2	2, 35
K. çocuk- K. çocuk	4	4, 71
E. çocuk- E. çocuk	2	2, 35
K. çocuk- E. çocuk	10	11, 76

Tablo 4.13'e bakıldığında, karakterlerin birlikte gösterilme durumları olarak toplam 85 kitabın %29,41'inde anne ve kız çocuk, %7,06'sinde anne ve erkek çocuk, %9,41'inde anne- kız çocuk- erkek çocuk, %4,71'inde anne- baba- kız çocuk, %4, 71'inde anne- baba- erkek çocuk, %4, 71'inde anne- baba- kız çocuk- erkek çocuk, %7,06'sında baba- kız çocuk, %16,47'sinde baba- erkek çocuk, %2,35'inde baba- kız çocuk- erkek çocuk, yetişkin kadın- erkek çocuk, yetişkin erkek- erkek çocuk- kız çocuk, yetişkin erkek- yetişkin kadın- kız çocuk- erkek çocuk, erkek

çocuk-erkek çocuk, %4,71’inde yetişkin kadın- kız çocuk, kız çocuk- kız çocuk, %1, 18’inde yetişkin erkek- erkek çocuk, yetişkin erkek- kız çocuk, %7,06’sinde yetişkin kadın- erkek çocuk- kız çocuk, %11,76’sinde kız çocuk- erkek çocuk birlikte olarak gösterilmiştir. Birlikte gösterilme durumları olarak en çok anne- kız çocuk birlikteliği görülmüştür.

Yerli çocuk kitaplarında kız, erkek çocuklarının, yetişkin kadın ve erkeklerin birlikte gösterilme durumlarına ilişkin örnek resimler şu şekildedir:

Resim 50

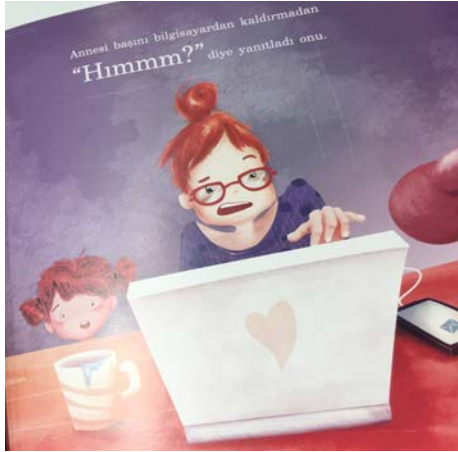
Resim 51

Resim 52

Resim 53

Resim 54

Resim 50, 51, 52, 53 ve 54’ de anne ve kız çocuk birlikte gösterilmektedir.

4. 2. Çeviri Çocuk Kitaplarından Elde Edilen Bulgular

4. 2. 1. Çeviri Çocuk Kitaplarında Başrol Karakterlerine İlişkin Bulgular

Tablo 4. 14. Çeviri çocuk kitaplarında yer alan başrol karakterlerinin cinsiyet dağılımı

Cinsiyet	n	%
Y. Erkek	4	5, 06
Y. Kadın	2	2, 53
E. Çocuk	40	50, 63
K. Çocuk	33	41, 77

Tablo 4.14.’e bakıldığında incelenen 120 çeviri çocuk kitabın toplam 79 başrol karakterinden %5,06’sının yetişkin erkek, %2,53’ünün yetişkin kadın, %50,63’ünün erkek çocuk, %41,77’sinin kız çocuk olduğu görülmektedir. Çeviri çocuk kitaplarında en çok 40 erkek çocuk başrol karakteri olarak görülmektedir.

4. 2. 2. Çeviri Çocuk Kitaplarında Mesleklere İlişkin Bulgular

Tablo 4. 15. Çeviri çocuk kitaplarında yer alan mesleklerin oranları

Meslekler	<u>Kadın</u>		<u>Erkek</u>	
	n	%	n	%
Öğretmen	16	13,33	-	-
Şarkıcı	2	1,67	-	-
Astronot	4	3,33	4	3,33
Ev Kadını	45	37,50	-	-
Bahçıvan	1	0,83	-	-
Doktor	2	1,67	4	3,33
Ressam	-	-	-	-
Bilim İnsanı	-	-	4	3,33
Garson	-	-	2	1,67
Pilot	-	-	1	0,83
Aşçı	4	3,33	10	8,33
Şoför	4	3,33	-	-
Kraliçe	4	3,33	-	-
Balerin	2	1,67	-	-
Kuaför	4	3,33	-	-
Çiçekçi	2	1,67	-	-
Arkeolog	4	3,33	-	-
Tezgahtar	2	1,67	-	-
Sihirbaz	10	8,33	-	-
Dansçı	2	1,67	-	-
Müdür	-	-	10	8,33
Kral	-	-	8	6,67
Manav	-	-	2	1,67
Kasap	-	-	4	3,33
Baloncu	-	-	2	1,67
Kaptan	-	-	6	5,00

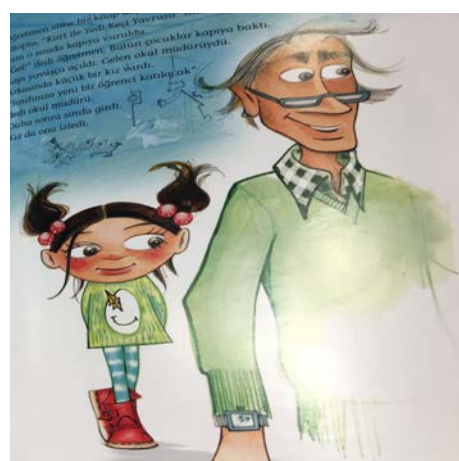
Tablo 4.15.'e bakıldığında incelenen 120 kitaptan 27 meslek grubuna ait mesleklerden %13,33 kadının öğretmen, %1,67 kadının şarkıcı, %3,33 kadının astronot, %37,50 kadının ev kadını, %0,83 kadının bahçıvan, %1,67 kadının doktor, %3,33 kadının aşçı, %3,33 kadının şoför, %3,33 kadının kraliçe, %1,67 kadının balerin, %3,33 kadının kuaför, %1,67 kadının çiçekçi, %3,33 kadının arkeolog,

Çeviri çocuk kitaplarında yetişkin kadın ve erkeklerin mesleklerine ilişkin seçilen örnek resimler şu şekildedir:

Resim 56

Resim 58

Resim 59

Resim 60

Resim 55, 56 ve 57’de kadın karakterlerin ev kadını, resim 58’de erkek karakterin müdür, resim 59 ve 60’da erkek karakterlerin aşçı olduğu görülmektedir.

4. 2. 3. Çeviri Çocuk Kitaplarında Giysilere İlişkin Bulgular

Tablo 4. 16. Çeviri çocuk kitaplarında yetişkin kadın ve erkeklerin giysi ve takıları

Giysi ve Takılar	<u>Kadın</u>		<u>Erkek</u>	
	n	%	n	%
Etek	40	33,33	-	-
Elbise	36	30,00	-	-
Pantolon	34	28,33	24	20,00
T- shirt	28	23,33	38	31,67
Fular	4	3,33	-	-
T. ayakkabı	16	13,33	-	-
Gözlük	8	6,67	4	3,33
Takı	17	14,17	-	0
Şapka	8	6,67	6	5,00
Gömlek	22	18,33	25	20,83
Toka	6	5,00	-	-
Ceket	12	10,00	6	5,00
Pelerin	6	5,00	-	-
M. önlüğü	4	3,33	-	-
Hırka	-	-	2	1,67
Kravat	-	-	12	10,00
Papyon	-	-	4	3,33

Pijama	-	-	2	1, 67
Ceket	-	-	6	5, 00
Kostüm	6	5, 00	-	-
Şort	12	10, 00	8	6, 67

Tablo 4.16.'ya bakıldığında incelenen 120 çeviri kitaptan kadın karakterlerin %33,33'ünün etek, %40,8'inin pantolon, %23,33'ünün t- shirt, %3,33'ünün fular, %13,33'ünün topuklu ayakkabı, %6,67'sinin gözlük, %14,17'sinin takı, %6,67'sinin şapka, %18,33'ünün gömlek, %5,00'ının toka, %10,00'ının ceket, %5, 00'ının pelerin, %3,33'ünün mutfak önlüğü, %5,00'ının kostüm, %10,00'ının şort kullandığı görülmüş ve hırka, kravat, papyon, pijama, ceket kullanmadıkları görülmüştür. Erkek karakterlerin ise %20,00'ının pantolon, %31,67'sinin t- shirt, %3, 33'ünün gözlük, %5,00'ının şapka, %20,83'ünün gömlek, %5,00'ının ceket, %1,67'sinin hırka, %10,00'ının kravat, %3,33'ünün papyon, %1,67'sinin pijama, %5, 00'ının ceket, %6,67'sinin şort kullandığı görülmüştür. Etek, fular, topuklu ayakkabı, takı, toka, pelerin, mutfak önlüğünü ise kostüm olarak kullanmadıkları görülmüştür. Kadınların en çok giydiği giysi etek, erkeklerin t- shirt olarak tespit edilmiştir.

Çeviri çocuk kitaplarında yetişkin kadın ve erkek karakterlerin giysi ve takılarına ilişkin seçilen örnek resimler

Resim 61

Resim 62

Resim 61'de kadın karakterin etek, resim 62'de erkek karakterlerin t- shirt giydiği görülmektedir.

Tablo 4. 17. Çeviri çocuk kitaplarında kız ve erkek çocuklarının giysi ve takıları

Giysi ve takılar	<u>Kız çocuk</u>		<u>Erkek çocuk</u>	
	n	%	n	%
T- shirt	23	19, 17	37	30, 83
Şort	4	3, 33	10	8, 33
Etek	14	11, 67	-	-
Pantolon	14	11, 67	34	28, 33
Elbise	36	30, 00	-	-
Uzun çorap	8	6, 67	-	-
Toka	4	3, 33	-	-
T. ayakkabı	2	1, 67	-	-
Gecelik	2	1, 67	-	-
Tayt	2	1, 67	-	-
Papyon	2	1, 67	-	-
Gözlük	8	6, 67	-	-
Pijama	-	-	2	1, 67
Şapka	-	-	12	10, 00
Pelerin	-	-	4	3, 33

Tablo 4.17.'ye bakıldığında incelenen 120 çeviri kitaptan kız çocuklarından %19,17'sinin tshirt, %3,33'ünün, %11,67'sinin etek, %11,67'sinin pantolon, %30, 00'mın elbise, %6,67'sinin uzun çorap, %3,33'ünün toka, %1,67'sinin topuklu ayakkabı, %1,67'sinin gecelik, %1,67'sinin tayt, %1,67'sinin papyon, %6,67'sinin gözlük kullandığı görülmüştür. Erkek çocuklarının %30,83'ünün t- shirt, %8,33'ünün şort, %28,33'ünün pantolon, %1,67'sinin pijama, %10,00'mın şapka, %3,33'ünün pelerin kullandığı görülmüştür. Etek, elbise, uzun çorap, toka, topuklu ayakkabı, gecelik, tayt, papyon, gözlük kullanmadıkları görülmüştür. Kız çocuklarının en çok elbise kullandıkları görülürken, erkek çocuklarının t-shirt kullandığı görülmüştür.

Çeviri çocuk kitaplarında kız ve erkek çocuk karakterlerinin giysilerine ilişkin seçilen örnek resimler şu şekildedir:

Resim 63

Resim 64

Resim 63’de erkek çocuk karakterinin t- shirt, resim 64’ te erkek çocuk karakterinin t- shirt, kız çocuk karakterinin elbise giydiği görülmektedir.

Tablo 4. 18. Çeviri çocuk kitaplarında y. erkek, y. kadın, kız ve erkek çocuklarının giysi renkleri

Giysi Renkleri	<u>Kadın</u>		<u>Erkek</u>		<u>K. çocuk</u>		<u>E. çocuk</u>	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Kırmızı	24	20,00	6	5,00	40	33,33	31	25,83
Mavi	23	19,17	29	24,17	30	25,00	44	36,67
Sarı	10	8,33	18	15,00	24	20,00	22	18,33
Yeşil	24	20,00	16	13,33	22	18,33	33	27,50
Turuncu	8	6,67	22	18,33	28	23,33	10	8,33
Mor	16	13,33	6	5,00	12	10,00	8	6,67
Pembe	26	21,67	2	1,67	35	29,17	16	13,33
Siyah	2	1,67	23	19,17	6	5,00	-	-
Gri	2	1,67	10	8,33	-	-	14	11,67
Kahverengi	4	3,33	16	13,33	-	-	4	3,33
Lacivert	-	-	2	1,67	4	3,33	8	6,67
Beyaz	3	2,50	6	5,00	18	15,00	10	8,33

Tablo 4.18'e bakıldığında 12 giysi renginden yetişkin kadınların %20,00'inin kırmızı, %19,17'sinin mavi, %8,33'ünün sarı, %20,00'inin yeşil, %6,67'sinin turuncu, %13,33'ünün mor, %21,67'sinin pembe, %1,67'sinin siyah, %1,67'sinin gri, %3,33'ünün kahverengi, %2,50'sinin beyaz renkli giysiler giydiği görülmekteyken, lacivert giysi giydikleri görülmemiştir. Yetişkin erkeklerin ise %5,00'inin kırmızı, %24,17'sinin mavi, %15'inin sarı, %13,33'ünün yeşil, %18,33'ünün turuncu, %5,00'inin mor, %1,67'sinin pembe, %19,17'sinin siyah, %8,33'ünün gri, %13,33'ünün kahverengi, %1,67'sinin lacivert, %5,00'inin beyaz renkte giysiler giydikleri görülmüştür. Kız çocuklarının %33,33'ünün kırmızı, %25,00'inin mavi, %20,00'inin sarı, %18,33'ünün yeşil, %23,33'ünün turuncu, %10,00'inin mor, %29,17'sinin pembe, %5,00'inin siyah, %3,33'ünün lacivet, %15,00'inin beyaz renkte kıyafetler giydikleri görülmekteyken, gri ve kahverengi renkte giysiler giydikleri görülmemiştir. Erkek çocuklarının %25,83'ünün kırmızı, %36,67'sinin mavi, %18,33'ünün sarı, %27,50'sinin yeşil, %8,33'ünün turuncu, %6,67'sinin mor, %13,33'ünün pembe, %11,67'sinin gri, %3,33'ünün kahverengi, %6,67'sinin lacivert, %8,33'ünün beyaz renkte giysiler giydiği görülmekteyken, siyah renkli giysi giydikleri görülmemiştir. Yetişkin kadınların en çok pembe renkli giysiler giydikleri görülmekteyken, erkek karakterlerin ise en çok mavi renkli giysiler giydikleri görülmüştür. Kız çocukların en çok kırmızı renkte giysiler giydiği görülürken, erkek çocuklarında en çok mavi renkli giysiler giydikleri görülmüştür.

Çeviri çocuk kitaplarında kız, erkek çocuk, yetişkin kadın ve erkek karakterlerinin giydiği giysi renklerine örnek resimler şu şekildedir:

Resim 65

Resim 66

Resim 67

Resim 68

Resim 69

Resim 70

Resim 71

Resim 72

Resim 65 ve 66'da yetişkin erkek karakterlerin mavi renk, resim 67, 68 ve 69'a bakıldığında kız çocuk karakterlerin kırmızı renk, resim 70 ve 71'de kadın

karakterlerin pembe renk, resim 72’de erkek çocuk karakterlerin mavi renk giysiler giydikleri görülmektedir.

4. 2. 4. Çeviri Çocuk Kitaplarında Fiziksel Özelliklerine İlişkin Bulgular

Tablo 4. 19. Çeviri çocuk kitaplarında y. erkek, y. kadın, kız ve erkek çocuklarının saç uzunlukları

Saç Uzunlukları	<u>Kadın</u>		<u>Erkek</u>		<u>K. çocuk</u>		<u>E. çocuk</u>	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Uzun	63	52, 50	12	10, 00	71	59, 17	6	5, 00
Kısa	25	20, 83	65	54, 17	23	19, 17	90	75, 00

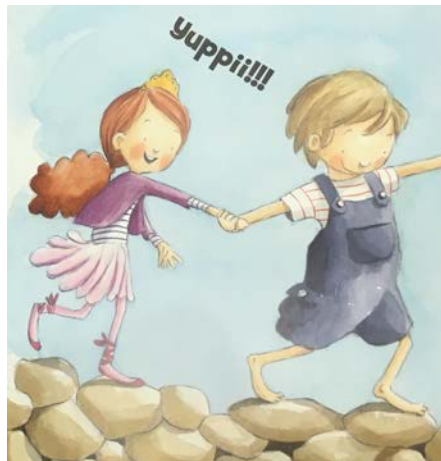
Tablo 4. 19’a bakıldığında incelenen 120 kitapta %52,50 yetişkin kadının saç uzunluğu uzun, %20,83’ünün kısa olduğu görülmekteyken, yetişkin erkeklerde ise %10,00’inin saç uzunluğu uzun, %54,17’sinin saç uzunluğu kısa olduğu görülmüştür. Kız çocuklarının %59,17’sinin saç uzunluğu uzun, %19,17’sinin kısa olduğu, erkek çocuklarının ise %5,00’inin saç uzunluğu uzun, %75,00’inin kısa olarak görülmüştür.

Çeviri çocuk kitaplarında kız, erkek çocuk, yetişkin kadın ve erkek karakterlerinin saç uzunluklarına ilişkin örnek resimler şu şekildedir:

Resim 73

Resim 74

Resim 75

Resim 76

Resim 73 ve 75’de kadın karakterlerin saçlarının uzun, erkek karakterlerin saçlarının kısa, resim 74’de kız çocuk karakterlerin saçları uzun, erkek çocuk karakterinin saçları kısa resim 76’da erkek çocuk karakterinin saçının kısa olduğu görülmektedir.

Tablo 4. 20. Çeviri çocuk kitaplarında y. erkek, y. kadın, kız ve erkek çocuklarının fiziksel özellikleri

Fiziksel Özellikleri	<u>Kadın</u>		<u>Erkek</u>		<u>K. çocuk</u>		<u>E. çocuk</u>	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Zayıf	85	70,83	47	39,17	100	83,33	95	79,17
Kilolu	7	5,83	33	27,50	2	1,67	4	3,33

Tablo 4.20.’ye bakıldığında incelenen 120 kitapta %70,83 yetişkin kadının zayıf, %5,83’ünün kilolu, %39,17 yetişkin erkeğin zayıf, %27,50 erkeğin ise kilolu olduğu görülmüştür. %83,33 kız çocuğunun zayıf, %1,67’sinin kilolu olduğu görülürken, %79,17 erkek çocuğunun zayıf, %3,33’ünün kilolu olduğu görülmüştür. Kadınların yüksek oranda zayıf olduğu, erkeklerin zayıf, kız çocuklarının zayıf, erkek çocuklarının zayıf olduğu görülmüştür.

Çeviri çocuk kitaplarında kız, erkek çocuk, yetişkin kadın ve erkek karakterlerinin fiziksel özelliklerine ilişkin örnek resimler şu şekildedir:

Resim 77

Resim 78

Resim 79

Resim 80

Resim 77'ye bakıldığında kız çocuk karakterinin zayıf, resim 78'de erkek çocuk karakterinin zayıf, resim 79'da kadın karakterin zayıf, resim 80'de yetişkin erkek karakterinin zayıf olduğu görülmektedir.

Tablo 4. 21. Çeviri çocuk kitaplarında y. erkek, y. kadın, kız ve erkek çocuklarının yüz hatları

Yüz hatları	<u>Kadın</u>		/	<u>Erkek</u>		/	<u>K. çocuk</u>		/	<u>E. çocuk</u>	
	n	%		n	%		n	%		n	%
Uzun Kirpik	22	18,33	-	-	-	-	8	6,67	-	-	-
Kırmızı Dudak	4	3,33	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pembe Yanak	40	33,33	14	11,67	51	42,50	34	28,33			

Sakal	-	-	26	21, 67	-	-	-	-
Bıyık	-	-	22	18, 33	-	-	-	-
Çilli	-	-	-	-	6	5, 00	14	11, 67

Tablo 21'e bakıldığında yetişkin kadınların %18,33'ünün uzun kirpikli, %3,33'ünün kırmızı dudaklı, %33,33'ünün pembe yanaklı olduğu görülürken, yetişkin erkeklerin %11,67'sinin pembe yanaklı, %21,67'sinin sakallı, %18,33'ünün bıyıklı olduğu görülmüştür. Kız çocuklarının %6,67'sinin uzun kirpikli, %42, 50'sinin pembe yanaklı, %5,00'mının çilli olduğu görülürken, erkek çocuklarının %28,33'ünün pembe yanaklı, %11,67'sinin çilli olduğu görülmüştür. Yetişkin kadınların çoğunluğunun pembe yanaklı olduğu görülürken, yetişkin erkeklerin çoğunluğunun sakallı olduğu görülmüştür. Kız çocuklarının çoğunluğunun pembe yanaklı olduğu görülürken, erkek çocuklarında çoğunluk olarak pembe yanaklı olduğu görülmüştür.

Çeviri çocuk kitaplarında kız, erkek çocuk, yetişkin kadın ve erkek karakterlerinin yüz hatlarına ilişkin örnek resimler şu şekildedir:

Resim 81

Resim 82

Resim 83

Resim 84

Resim 81’de kadın karakterinin pembe yanaklı, resim 82’de yetişkin erkek karakterin sakallı, resim 83’de kız çocuk karakterinin pembe yanaklı, resim 84’de erkek çocuk karakterinin pembe yanaklı olduğu görülmektedir.

4. 2. 5. Çeviri Çocuk Kitaplarında Oyun ve Oyuncaklara İlişkin Bulgular

Tablo 4. 22. Çeviri çocuk kitaplarında kız ve erkek çocuklarının oyun ve oyuncakları

Oyun Ve Oyuncaklar	<u>Kız çocuk</u>		<u>Erkek çocuk</u>	
	n	%	n	%
Kum Oyunları	-	-	-	-
Kartopu	-	-	-	-
Evcilik	18	15, 00	-	-
Yakalamaç	20	16, 67	10	8, 33
Misket	-	-	-	-
Araba Oyunu	4	3, 33	6	5, 00
Bebek	16	13, 33	-	-
Peluş Oyuncaklar	27	22, 50	20	16, 67
Dinazorlar	-	-	-	-
Top	6	5, 00	10	8, 33
Uçak	2	1, 67	-	-
Su Tabancası	-	-	-	-
Araba	-	-	21	17, 50
Saklambaç	6	5, 00	-	-
Dans	4	3, 33	-	-
Futbol	-	-	4	3, 33

Tablo 4.22’ye bakıldığında 16 çeşit oyun ve oyuncaklardan kız çocuklarının %15,00’inin evcilik, %16,67’sinin yakalamaç, %3,33’ünün araba oyunu, %13, 33’ünün bebek, %22,50’sinin peluş oyuncak, %5,00’inin top, %1,67’sinin uçak, %5, 00’inin saklambaç, %3,33’ünün dans, erkek çocuklarının %8,33’ünün yakalamaç, %5,00’inin araba oyunu, %16,67’sinin peluş oyuncak, %8,33’ünün top, %17,50’sinin araba, %3,33’ünün futbol oynadığı görülmüştür. Kız çocuklarının en çok peluş oyuncaklarla, erkek çocuklarının araba oynadıkları görülmüştür.

Çeviri çocuk kitaplarında kız ve erkek çocuk karakterlerinin oyun ve oyuncaklarına ilişkin örnek resimler şu şekildedir:

Resim 85

Resim 86

Resim 85’de erkek çocuk karakterinin araba, resim 86’da kız çocuk karakterlerinin peluş oyuncaklar oynadığı görülmektedir.

4. 2. 6. Çeviri Çocuk Kitaplarında Konumlandırılmaya İlişkin Bulgular

Tablo 4. 23. Çeviri çocuk kitaplarında y. erkek, y. kadın, kız ve erkek çocuklarının dış mekânda konumlandırılma yerleri

Dış Mekan Konum	<u>Kadın</u>		<u>Erkek</u>		<u>K. çocuk</u>		<u>E. çocuk</u>	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Okul	-	-	-	-	34	28,33	4	3,33
Bahçe	25	20,83	16	13,33	26	21,67	31	25,83
Park	10	8,33	6	5,00	-	-	31	25,83
Sokak	8	6,67	-	-	-	-	6	5,00
Deniz	4	3,33	6	5,00	2	1,67	2	1,67
Orman	4	3,33	14	11,67	-	-	24	20,00
Cadde	6	5,00	12	10,00	-	-	-	-
Uzay	-	-	-	-	2	1,67	-	-

Tablo 4.23.’e bakıldığında dış mekan olarak kadınların %20,83’ünün bahçede, %8,33’ünün parkta, %6,67’sinin sokakta, %3,33’ünün deniz ve ormanda, %5,00’inin caddede olduğu görülürken, erkeklerin %13,33’ünün bahçede, %5,00’inin parkta, %5,00’inin denizde, %11,67’sinin ormanda, %10,00’inin caddede olduğu

görülmüştür. Kız çocuklarının %28,33'ünün okul, %21,67'sinin bahçe, %1,67'sinin denizde olduğu görülürken, erkek çocuklarının %3,33'ünün okul, %25,83'ünün bahçe ve parkta, %5,00'inin sokakta, %1,67'sinin denizde, %20,00'inin ormanda olduğu görülmüştür. Kadınların en çok bahçede olduğu görülürken, yetişkin erkeklerin de en çok bahçede olduğu görülmüştür. Kız çocuklarının en çok okulda olduğu görülürken, erkek çocuklarının bahçe ve parkta bahçede olduğu görülmüştür.

Çeviri çocuk kitaplarında kız, erkek çocuk, yetişkin kadın ve erkek karakterlerinin dış mekanda konumlandırılma yerlerine ilişkin örnek resimler şu şekildedir:

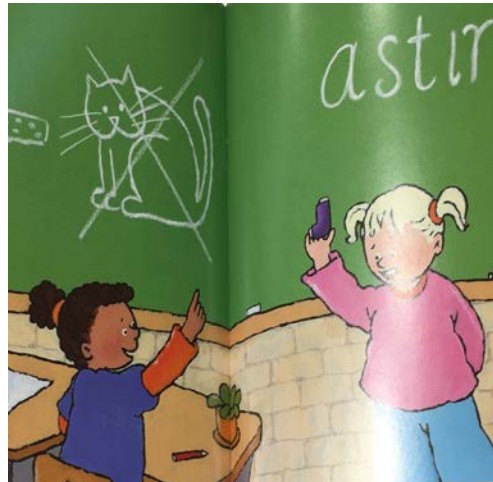
Resim 87

Resim 88

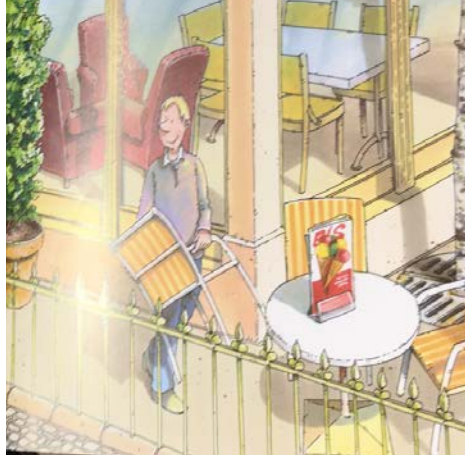
Resim 89

Resim 90

Resim 91

Resim 87’de yetişkin erkek ve kadın karakterlerin bahçede, resim 88 ve 89’da kız çocuklarının okulda, resim 90’da kadın ve erkek çocuk karakterlerinin bahçede, resim 91’de yetişkin erkek karakterinin bahçede olduğu görülmektedir.

Tablo 4. 24. Çeviri çocuk kitaplarında y. erkek, y. kadın, kız ve erkek çocuklarının iç mekânda konumlandırılma yerleri

İç Mekan Konum	<u>Kadın</u>		<u>Erkek</u>		/	<u>K. çocuk</u>		<u>E. Çocuk</u>	
	n	%	n	%		n	%	n	%
Mutfak	25	20, 83	12	10, 00		25	20, 83	12	10, 00
Salon	27	22, 50	30	25, 00		-	-	28	23, 33
Mağaza	-	-	-	-		-	-	-	-
Yatak Odası	6	5, 00	6	5, 00		4	3, 33	2	1, 67
Çocuk Odası	12	10, 00	8	6, 67		40	33, 33	35	29, 17
Banyo	4	3, 33	4	3, 33		29	24,17	0	-

Tablo 4.24’e bakıldığında iç mekan konumlandırılmasında yetişkin kadınların %20, 83’ünün mutfakta, %22,50’sinin salonda, %5,00’inin yatak odasında, %10, 00’inin çocuk odasında, %3,33’ünün banyoda olduğu görülürken, yetişkin erkeklerin %10,00’inin mutfakta, %25,00’inin salonda, %5,00’inin yatak odasında, %6,67’sinin çocuk odasında, %3,33’ünün banyoda olduğu görülmüştür. Kız çocuklarının %20, 83’ünün mutfakta, %3,33’ünün yatak odasında, %3,33’ünün çocuk odasında, %24, 17’sinin banyoda olduğu görülürken, erkek çocuklarının %10,00’inin mutfakta, %23, 33’ünün salonda, %1,67’sinin yatak odasında, %29,17’sinin çocuk odasında olduğu görülmüştür. Yetişkin kadınlar en çok salonda görülürken, yetişkin erkeklerin

en çok salonda olduğu gör÷lm÷ştür. Kız çocuklarının en çok çocuk odasında olduğu gör÷lürken erkek çocuklarında çocuk odasında oldukları gör÷lm÷ştür.

Çeviri çocuk kitaplarında kız, erkek çocuk, yetişkin kadın ve erkek karakterlerinin iç mekânda konumlandırılmasına ait örnek resimler şu şekildedir:

Resim 92

Resim 93

Resim 94

Resim 92’de kız çocuk karakterinin çocuk odasında, resim 93’de erkek çocuk karakterinin çocuk odasında, resim 94’de yetişkin kadın ve erkek karakterlerin salonda olduğu gör÷lmektedir.

4. 2. 7. Çeviri Çocuk Kitaplarında Yapılan Eylemlere İlişkin Bulgular

Tablo 4. 25. Çeviri çocuk kitaplarında y. erkek, y. kadın, kız ve erkek çocuklarının eylemleri

Eylemler	<u>Kadın</u>		<u>Erkek</u> /		<u>K. çocuk</u>		<u>E. Çocuk</u>	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Yemek yapmak	12	10, 00	2	1, 67	-	-	-	-
Resim yapmak	-	-	-	-	10	8, 33	2	1, 67
Çocuklarla ilgilenmek	24	20, 00	14	11, 67	-	-	-	-
Piknik Yapmak	2	1, 67	-	-	-	-	-	-
Kahramanlık yapmak	-	-	-	-	-	-	-	-
Kitap okumak	6	5, 00	4	3, 33	12	10, 00	6	5, 00
Bulaşık Yıkamak	8	6, 67	-	-	0	-	-	-
Oyun Oynamak	-	-	-	-	35	29, 17	36	30, 00
Gezmek	16	13, 33	10	8, 33	16	13, 33	6	5, 00
Araba Kullanmak	4	3, 33	4	3, 33	-	-	-	-
Yardım etmek	8	6, 67	-	-	6	5, 00	-	-
Dikiş dikmek	10	8, 33	-	-	-	-	-	-
Alışveriş yapmak	10	8, 33	-	-	-	-	-	-
Telefonla konuşmak	2	1, 67	-	-	-	-	-	-
Çalışmak	10	8, 33	30	25, 00	-	-	-	-
Ata Binmek	-	-	-	-	-	-	-	-
Araştırma Yapmak	-	-	4	3, 33	12	10, 00	12	10, 00
Gazete Okumak	-	-	10	8, 33	-	-	-	-
İcat Etmek	-	-	-	-	-	-	-	-
Yüzmek	-	-	-	-	-	-	-	-
Yemek yemek	-	-	10	8, 33	-	-	-	-
Hayvan sevmek	-	-	-	-	6	5, 00	2	1, 67
Hayal kurmak	-	-	-	-	4	3, 33	8	6, 67
Ders çalışmak	-	-	-	-	-	-	4	3, 33

Tablo 4.25.'e bakıldığında yapılan eylemlerde kadın karakterlerin %10,00'ının yemek yaptığı, %20,00'ının çocuklarla ilgilendiğini, %1,67'sinin piknik yaptığı, %5,00'ının kitap okuduğunu, %6,67'sinin bulaşık yıkadığını, %13,33'ünün gezdiğini, %3,33'ünün araba kullandığını, %6,67'sinin yardım ettiğini, %8,33'ünün dikiş diktiği, alışveriş yaptığı, çalıştığı, %1,67'sinin telefonla konuştuğu görülmüştür. Yetişkin erkeklerin %1,67'sinin yemek yaptığı, %11,67'sinin çocuklarla ilgilendiği, %3,33'ünün kitap okuduğu, araba kullandığını, araştırma yaptığını, 8,33'ünün

gezdiği, gazete okuduğu, yemek yediği, %25,00'inin çalıştığı görülmüştür. Kız çocuklarının %8,33'ünün resim yaptığı, %10,00'inin kitap okuduğu, araştırma yaptığı, %29,17'sinin oyun oynadığı, %13,33'ünün gezdiği, %5,00'inin yardım ettiği ve hayvan sevdiği, %3,33'ünün hayal kurduğu görülmürken, erkek çocuklarının %1, 67'sinin resim yaptığı, %5,00'inin kitap okuduğu, %30,00'inin oyun oynadığı, %5, 00'inin gezdiği, %10,00'unun araştırmalar yaptığı, %1, 67'sinin hayvanları sevdiği, %6, 67'sinin hayal kurduğu, 3,33'ünün ders çalıştığı görülmüştür. Yetişkin kadınların en çok çocuklarla ilgilendiği görülmürken, yetişkin erkeklerin en çok çalıştığı görülmüştür. Kız çocuklarının en çok oyun oynadığı görülmürken, erkek çocuklarında aynı oranda oyun oynadığı görülmüştür.

Çeviri çocuk kitaplarında kız, erkek çocuk, yetişkin kadın ve erkek karakterlerinin eylemlerine ilişkin örnek resimler şu şekildedir:

Resim 95

Resim 96

Resim 97

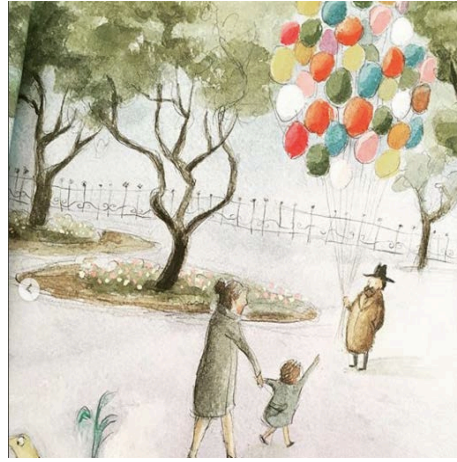
Resim 98

Resim 99

Resim 100

Resim 95’de erkek çocuk karakterinin oyun oynadığı, resim 96’da kız çocuk karakterinin oyun oynadığı, resim 97 ve 98’de kadın karakterlerinin çocuğuyla ilgilendiği, resim 99 ve 100’de yetişkin erkek karakterlerinin çalıştığı görülmektedir.

4. 2. 8. Çeviri Çocuk Kitaplarında Karakterlerin Birlikte Gösterilme Durumlarına İlişkin Bulgular

Tablo 4. 26. Çeviri çocuk kitaplarında y. erkek, y. kadın, kız ve erkek çocuklarının karakterlerin birlikte gösterilme durumları

Birlikte gösterilme durumları	n	%
Anne- K. çocuk	18	15,00
Anne- E. çocuk	4	3,33
Anne- K.çocuk- E. çocuk	8	6,67
Anne- Baba	0	0,00
Anne- Baba- K. çocuk	4	3,33
Anne- Baba- E. çocuk	8	6,67
Anne- Baba- K. çocuk- E. çocuk	4	3,33
Baba- K. çocuk	8	6,67
Baba- E. çocuk	12	10,00
Baba- K. çocuk- E. çocuk	6	5,00
Y. Kadın- K. çocuk	4	3,33
Y. Kadın- E. çocuk	2	1,67
Y. Erkek- E. çocuk	8	6,67
Y. Erkek- K. çocuk	4	3,33
Y. Kadın- E. çocuk- K. çocuk	8	6,67
Y. Erkek- E. çocuk- K. çocuk	4	3,33

Y. Erkek- Y. Kadın- K. çocuk- E. çocuk	12	10,00
K. çocuk- K. çocuk	6	5,00
E. çocuk- E. çocuk	8	6,67
K. çocuk- E. çocuk	12	10,00

Tablo 4.26.'ya bakıldığında, karakterlerin birlikte gösterilme durumları olarak toplam 120 kitabın 15,00'ünde anne ve kız çocuk, %3,33'ünde anne ve erkek çocuk, %6,67'sinde anne- kız çocuk- erkek çocuk, %3,33'ünde anne- baba- kız çocuk, %6,67'sinde anne- baba- erkek çocuk, %3,33'ünde anne- baba- kız çocuk- erkek çocuk, %6,67'sinde baba- kız çocuk, %10,00'ünde baba- erkek çocuk, %5,00'ünde baba- kız çocuk- erkek çocuk, %3,33'ünde yetişkin kadın- kız çocuk, %1,67'sinde yetişkin kadın- erkek çocuk, %6,67'sinde yetişkin erkek- erkek çocuk, %3,33'ünde yetişkin erkek- kız çocuk, %6,67'sinde yetişkin kadın- erkek çocuk- kız çocuk, %3,33'ünde yetişkin erkek- erkek çocuk – kız çocuk, %10,00'ünde yetişkin erkek- yetişkin kadın- kız çocuk- erkek çocuk, %5,00'ünde kız çocuk- kız çocuk, %6,67'sinde erkek çocuk- erkek çocuk, %10,00'ünde kız çocuk- erkek çocuk olduğu görülmüştür.

Çeviri çocuk kitaplarında kız, erkek çocuk, yetişkin kadın ve erkek karakterlerinin birlikte gösterilme durumlarına ait örnek resimler şu şekildedir:

Resim 101

Resim 102

Resim 103

Resim 104

Resim 101, 102, 103 ve 104'te anne ve kız çocukları birlikte gösterilmektedir.

4. 3. Yerli ve Çeviri Çocuk Kitaplarına İlişkin Bulguların Karşılaştırılması

4. 3. 1. Başrol Karakterleri

Tablo 4. 27. Yerli ve çeviri çocuk kitaplarında yer alan en çok görülen başrol karakterlerinin karşılaştırma oranları

Cinsiyet	<u>Yerli</u>		/	<u>Çeviri</u>	
	n	%		n	%
Y. Erkek	2	4		4	5, 06
Y. Kadın	-	-		2	2, 53
E. Çocuk	10	20		40	50, 63
K. Çocuk	38	76		33	41,77

Tablo 4.27'ye bakıldığında, yerli çocuk kitaplarında en çok görülen başrol karakterinin %76'sinin kız çocuk, çeviri çocuk kitaplarında %50,63'unun erkek çocuk olduğu görülmektedir.

4. 3. 2. Meslekler

Tablo 4. 28. Çeviri ve yerli çocuk kitaplarında yer alan kadın ve yetişkin erkek karakterlerinde en çok görülen mesleklerin karşılaştırma oranları

Meslekler	<u>Yerli</u>				<u>Çeviri</u>			
	n %		n %		n %		n %	
	Kadın		Erkek		Kadın		Erkek	
Öğretmen	15	17, 65	-	-	16	13, 33	-	-
Şarkıcı	3	3, 53	-	-	2	1, 67	-	-
Astranot	2	2, 35	-	-	4	3, 33	4	3, 33
Ev Hanımı	35	41, 18	-	-	45	37, 50	-	-
Bahçıvan	5	5, 88	2	2, 35	1	0, 83	-	-
Doktor	2	2, 35	12	14, 12	2	1, 67	4	3, 33
Sekreter	2	2, 35	-	-	-	-	-	-
Korsan	2	2, 35	-	-	-	-	-	-
Çiftçi	2	2, 35	-	-	-	-	-	-
Terzi	2	2, 35	-	-	-	-	-	-
Sporcu	-	2, 35	2	2, 35	-	-	-	-
Gezgin	-	-	2	2, 35	-	-	-	-
Bilgisayarcı	-	-	2	2, 35	-	-	-	-
Esnaf	-	-	2	2, 35	-	-	-	-
Polis	-	-	2	2, 35	-	-	-	-
İtfaiye	-	-	2	2, 35	-	-	-	-
Bakkal	-	-	6	7, 06	-	-	-	-
Sanatçı	-	-	6	7, 06	-	-	-	-
Ressam	-	-	10	11, 76	-	-	-	-
Bilim İnsanı	-	-	9	10, 59	-	-	4	3, 33
Garson	-	-	6	7, 06	-	-	2	1, 67
Pilot	-	-	8	9, 41	-	-	1	0, 83
Aşçı	-	-	2	2, 35	4	3, 33	10	8, 33
Şoför	-	-	-	-	4	3, 33	-	-
Kraliçe	-	-	-	-	4	3, 33	-	-
Balerin	-	-	-	-	2	1, 67	-	-
Kuaför	-	-	-	-	4	3, 33	-	-
Çiçekçi	-	-	-	-	2	1, 67	-	-
Arkeolog	-	-	-	-	4	3, 33	-	-
Tezgahtar	-	-	-	-	2	1, 67	-	-
Sihirbaz	-	-	-	-	10	8, 33	-	-
Dansçı	-	-	-	-	2	1, 67	-	-
Müdür	-	-	-	-	-	-	10	8, 33
Kral	-	-	-	-	-	-	10	6, 67
Manav	-	-	-	-	-	-	2	1, 67

Kasap	-	-	-	-	-	-	4	3,33
Baloncu	-	-	-	-	-	-	2	1,67
Kaptan	-	-	-	-	-	-	6	5,00

Tablo 4.28'e bakıldığında yerli çocuk kitaplarında yer alan kadın karakterlerin %41,18'i ve çeviri çocuk kitaplarında %37,50'sinin en çok ev hanımı olarak, yerli çocuk kitaplarında erkek karakterlerin %14,12'si doktor, çeviri kitaplarda %8,33'ü aşçı ve %6,67'si kral olarak gösterildiği görülmektedir.

4. 3. 3. Giysiler

Tablo 4.29. Çeviri ve yerli çocuk kitaplarında yer alan kadın ve yetişkin erkek karakterlerinde en çok görülen giysilerin karşılaştırma oranları

Giysi	<u>Yerli</u>				<u>Çeviri</u>			
	<u>n</u> <u>%</u>		<u>n</u> <u>%</u>		<u>n</u> <u>%</u>		<u>n</u> <u>%</u>	
	Kadın		Erkek		Kadın		Erkek	
Etek	26	30,59	-	-	40	33,33	-	-
Elbise	29	34,12	-	-	36	30,00	-	-
Pantolon	8	9,41	38	44,71	34	28,33	24	20,00
T- shirt	22	25,88	22	25,88	28	23,33	38	31,67
Fular	3	3,53	-	-	4	3,33	-	-
Gözlük	3	3,53	2	2,35	16	13,33	-	-
Takı	8	9,41	-	-	8	6,67	4	3,33
Şapka	4	4,71	6	7,06	17	14,17	-	-
Gömlek	6	7,06	24	28,24	8	6,67	6	5,00
Toka	4	4,71	-	-	22	18,33	25	20,83
Ceket	2	2,35	6	7,06	6	5,00	-	-
Pelerin	2	2,35	-	-	12	10,00	6	5,00
M. önlüğü	20	23,53	-	-	6	5,00	-	-
Hırka	-	-	6	7,06	4	3,33	-	-
Kravat	-	-	12	14,12	-	-	2	1,67
Papyon	-	-	6	7,06	-	-	12	10,00
Pijama	-	-	2	2,35	-	-	4	3,33
Ceket	2	2,35	6	7,06	-	-	2	1,67
Kostüm	-	-	-	-	6	5,00	6	5,00

Tablo 4.29.'a bakıldığında yerli çocuk kitaplarında yer alan kadın karakterlerin en çok %34,12'si elbise, erkek karakterlerin %44,71'i pantolon, çeviri çocuk kitaplarında ise kadın karakterlerin en çok %33,33'ünün etek, erkek karakterlerin %31,67'sinin t- shirt giydiği görülmektedir.

Tablo 4. 30. Çeviri ve yerli çocuk kitaplarında yer alan kız ve erkek çocuk karakterlerinde en çok görülen giysilerin karşılaştırma oranları

Giysiler	<u>Yerli</u>				<u>Çeviri</u>			
	n %		n %		n %		n %	
	Kız		Erkek ç.		Kız		Erkek ç.	
T- shirt	22	25, 88	37	43, 53	23	19, 17	37	30, 83
Şort	2	2, 35	10	11, 76	4	3, 33	10	8, 33
Etek	16	18, 82	-	-	14	11, 67	-	-
Pantolon	16	18, 82	34	40, 00	14	11, 67	34	28, 33
Elbise	37	43, 53	-	-	36	30, 00	-	-
Uzun çorap	8	9, 41	-	-	8	6, 67	-	-
Toka	4	4, 71	-	-	4	3, 33	-	-
T. ayakkabı	6	7, 06	-	-	2	1, 67	-	-
Gecelik	2	2, 35	-	-	2	1, 67	-	-
Tayt	4	4, 71	-	-	2	1, 67	-	-
Papyon	2	2, 35	-	-	2	1, 67	-	-
Gözlük	6	7, 06	-	-	8	6, 67	-	-
Pijama	-	-	2	2, 35	-	-	2	1, 67
Şapka	-	-	12	14, 12	-	-	12	10, 00
Pelerin	-	-	4	4, 71	-	-	4	3, 33

Tablo 4.30.'a bakıldığında yerli çocuk kitaplarında yer alan kız çocuk karakterlerin en çok %43,53'ünün elbise, erkek çocuk karakterlerin %43,53'ünün t- shirt, çeviri çocuk kitaplarında ise kız çocuk karakterlerin %30'unun elbise, erkek karakterlerin %30,83'ünün t- shirt giydiği görülmektedir.

Tablo 4. 31. Çeviri ve yerli çocuk kitaplarında yer alan kadın ve yetişkin erkek karakterlerinde en çok görülen giysi renklerinin oranları

Giysi renkleri	<u>Yerli</u>		<u>Çeviri</u>	
	n	%	n	%
	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek
Kırmızı	24	28, 24	2	2, 35
Mavi	23	27, 06	28	32, 94
Sarı	14	16, 47	2	2, 35
Yeşil	22	25, 88	21	24, 71
Turuncu	10	11, 76	4	4, 71
Mor	14	16, 47	6	7, 06
Pembe	23	27, 06	4	4, 71
Siyah	2	2, 35	14	16, 47
Gri	2	2, 35	2	2, 35
Kahverengi	2	2, 35	23	27, 06
Lacivert	-	-	2	2, 35
Beyaz	-	-	-	-

Tablo 4.31.'e bakıldığında yerli çocuk kitaplarında yer alan kadın karakterlerin en çok %28,24'ünün kırmızı renkli giysiler, erkek karakterlerin %32,94'ünün mavi, çeviri çocuk kitaplarında ise kadın karakterlerin %21,67'sinin en çok pembe, erkek karakterlerin %24,17'sinin mavi renkli giysiler giydiği görülmektedir.

Tablo 4. 32. Çeviri ve yerli çocuk kitaplarında yer alan kız ve erkek çocuk karakterlerinde en çok görülen kıyafet renklerinin oranları

Giysi renkleri	<u>Yerli</u>		<u>Çeviri</u>	
	n	%	n	%
	Kız	Erkek ç.	Kız	Erkek ç.
Kırmızı	24	28, 24	25	29, 41
Mavi	25	29, 41	26	30, 59
Sarı	12	14, 12	18	21, 18
Yeşil	20	23, 53	23	27, 06
Turuncu	4	4, 71	10	11, 76
Mor	17	20, 00	8	9, 41
Pembe	23	27, 06	-	-
Siyah	2	2, 35	8	9, 41

Gri	-	-	2	2,35	-	-	14	11,67
Kahverengi	-	-	8	9,41	-	-	4	3,33
Lacivert	2	2,35	2	2,35	4	3,33	8	6,67
Beyaz	8	9,41	4	4,71	18	15,00	10	8,33

Tablo 4.32.'ye bakıldığında yerli çocuk kitaplarında yer alan kız çocuk karakterlerinin %29,41'inin en çok mavi renkli giysiler, erkek karakterlerin %30,59'unun mavi, çeviri çocuk kitaplarında ise kız çocuk karakterlerin %33,33'ünün en çok kırmızı, erkek çocuk karakterlerin %36,67'sinin mavi renkli giysiler giydiği görülmektedir.

4. 3. 4. Fiziksel Özellikler

Tablo 4. 33. Çeviri ve yerli çocuk kitaplarında yer alan kadın ve yetişkin erkek karakterlerinde en çok görülen saç uzunluklarının oranları

Saç uzunlukları	<u>Yerli</u>				<u>Çeviri</u>			
	<u>n</u> <u>%</u>		<u>n</u> <u>%</u>		<u>n</u> <u>%</u>		<u>n</u> <u>%</u>	
	Kadın		Erkek		Kadın		Erkek	
Uzun	41	48,24	2	2,35	63	52,50	12	10,00
Kısa	22	25,88	41	48,24	25	20,83	65	54,17

Tablo 4.3.'e bakıldığında yerli çocuk kitaplarında yer alan kadın karakterlerin %48,24'ünün uzun saçlı, erkek karakterlerin %48,24'ünün kısa saçlı, çeviri çocuk kitaplarında ise kadın karakterlerin %52,50'sinin uzun saçlı, erkek karakterlerin %54,17'sinin kısa saçlı olduğu görülmektedir.

Tablo 4. 34. Çeviri ve yerli çocuk kitaplarında yer alan kız ve erkek çocuk karakterlerinde en çok görülen saç uzunluklarının oranları

Saç uzunlukları	<u>Yerli</u>				<u>Çeviri</u>			
	<u>n</u> <u>%</u>		<u>n</u> <u>%</u>		<u>n</u> <u>%</u>		<u>n</u> <u>%</u>	
	Kız		Erkek ç.		Kız		Erkek ç.	
Uzun	45	52,94	-	-	71	59,17	6	5,00
Kısa	16	18,82	46	39,1	23	19,17	90	75,00

Tablo 4.34.'e bakıldığında yerli çocuk kitaplarında yer alan kız çocuk karakterlerin %52,94'ünün uzun saçlı, erkek çocuk karakterlerin %39,1'inin kısa saçlı, çeviri çocuk kitaplarında ise kız çocuk karakterlerin %59,17'sinin uzun saçlı, erkek çocuk karakterlerinin %75'inin kısa saçlı olduğu görülmektedir.

Tablo 4. 35. Çeviri ve yerli çocuk kitaplarında yer alan kadın ve yetişkin erkek karakterlerinde en çok görülen fiziksel özelliklerin oranları

Fiziksel özellikleri	<u>Yerli</u>				<u>Çeviri</u>			
	n	%	n	%	n	%	n	%
	Kadın		Erkek		Kadın		Erkek	
Zayıf	24	28,24	2	2,35	85	70,83	47	39,17
Kilolu	23	27,06	28	32,94	7	5,83	33	27,50

Tablo 4.35.'e bakıldığında yerli çocuk kitaplarında yer alan kadın karakterlerin %28,24'ünün zayıf, erkek karakterlerin %32,94'ünün kilolu, çeviri çocuk kitaplarında ise kadın karakterlerin %70,83'ünün zayıf, erkek karakterlerinin %39,17'sinin zayıf olduğu görülmektedir.

Tablo 4. 36. Çeviri ve yerli çocuk kitaplarında yer alan kadın ve yetişkin erkek karakterlerinde en çok görülen yüz hat oranları

Fiziksel özellikleri	<u>Yerli</u>				<u>Çeviri</u>			
	n	%	n	%	n	%	n	%
	Kadın		Erkek		Kadın		Erkek	
Uzun Kirpik	14	16,47	2	2,35	22	18,33	-	-
Kırmızı Dudak	22	25,88	6	-	4	3,33	-	-
Pembe Yanak	10	11,76	4	4,71	40	33,33	14	11,67
Sakal	-	-	21	24,71	-	-	26	21,67
Bıyık	-	-	4	4,71	-	-	22	18,33
Çilli	2	2,35	14	16,47	-	-	-	-

Tablo 4.36.'ya bakıldığında yerli çocuk kitaplarında yer alan kadın karakterlerin %25,88'sinin kırmızı dudaklı, erkek karakterlerin %24,71'inin sakallı,

çeviri çocuk kitaplarında ise kadın karakterlerin %33,33'ünün pembe yanaklı, erkek karakterlerin %21,67'sinin sakallı olduğu görülmektedir.

Tablo 4. 37. Çeviri ve yerli çocuk kitaplarında yer alan kız ve erkek çocuk karakterlerinde en çok görülen fiziksel özelliklerin oranları

Fiziksel özellikleri	<u>Yerli</u>				<u>Çeviri</u>			
	n	%	n	%	n	%	n	%
	Kız		Erkek ç.		Kız		Erkek ç.	
Zayıf	24	28, 24	25	29, 41	100	83, 33	95	79,17
Kilolu	25	29, 41	26	30, 59	2	1, 67	4	3,33

Tablo 4.37.'ye bakıldığında yerli çocuk kitaplarında yer alan kız karakterlerin %29,41'inin, erkek çocuk karakterlerin %30,59'unun kilolu, çeviri çocuk kitaplarında ise kız karakterlerin %83,33' ünün ve erkek çocuk karakterlerin %79,17'sinin zayıf olduğu görülmektedir.

Tablo 4. 38. Çeviri ve yerli çocuk kitaplarında yer alan kız ve erkek çocuk karakterlerinde en çok görülen yüz hatlarının oranları

Yüz Hatları	<u>Yerli</u>				<u>Çeviri</u>			
	n	%	n	%	n	%	n	%
	Kız		Erkek ç.		Kız		Erkek ç.	
Uzun Kirpik	12	14, 12	18	21, 18	8	6, 67	-	-
Kırmızı Dudak	4	4, 71	10	11, 76	-	-	-	-
Pembe Yanak	20	23, 53	23	27, 06	51	42, 50	34	28, 33
Sakal	-	-	-	-	-	-	-	-
Bıyık	-	-	-	-	-	-	-	-
Çilli	2	2, 35	8	9, 41	6	5, 00	14	11, 67

Tablo 4.38.'e bakıldığında yerli çocuk kitaplarında yer alan kız karakterlerin %23,53'ünün ve erkek çocuk karakterlerin %27,06'sının yüz hattı olarak pembe yanaklı oldukları görülmektedir, çeviri çocuk kitaplarında yer alan kız karakterlerin %42,50'sinin ve erkek çocuk karakterlerin %28,33'ünün yüz hattı olarak pembe yanaklı oldukları görülmektedir.

4. 3. 5. Oyun ve Oyuncaklar

Tablo 4. 39. Çeviri ve yerli çocuk kitaplarında yer alan kız çocuk karakterlerinde en çok görülen oyun ve oyuncakların oranları

Oyun ve oyuncaklar	<u>Yerli</u>				<u>Çeviri</u>			
	n		%		n		%	
	Kız	Erkek ç.	Kız	Erkek ç.	Kız	Erkek ç.	Kız	Erkek ç.
Kum Oyunları	6	7, 06	-	-	-	-	-	-
Kartopu	6	7, 06	2	2, 35	-	-	-	-
Evcilik	14	16, 47	-	-	18	15, 00	-	-
Yakalamaç	-	-	2	2, 35	20	16, 67	10	8, 33
Misket	-	-	2	2, 35	-	-	-	-
Araba Oyunu	-	-	2	2, 35	4	3, 33	6	5, 00
Bebek	16	18, 82	2	2, 35	16	13, 33	-	-
Peluş Oyuncaklar	16	18, 82	12	14, 12	27	22, 50	20	16, 67
Dinazorlar	2	2, 35	-	-	-	-	-	-
Top	2	2, 35	16	18, 82	6	5, 00	10	8, 33
Uçak	2	2, 35	-	-	2	1, 67	-	-
Su Tabancası	-	-	2	2, 35	-	-	-	-
Araba	-	-	10	11, 76	-	-	21	17, 50
Saklambaç	-	-	-	-	6	5, 00	-	-
Dans	-	-	-	-	4	3, 33	-	-
Futbol	-	-	-	-	-	-	4	3, 33

Tablo 4.39.'a bakıldığında yerli çocuk kitaplarında yer alan kız çocuk karakterlerin %18,82'sinin bebek ve peluş oyuncaklar, erkek çocuk karakterlerin %18,82'sinin top, çeviri çocuk kitaplarında ise kız çocuk karakterlerinin %22,50'sinin peluş oyuncaklar, erkek çocuklarının %17,50'sinin araba oyun ve oyuncaklarıyla oynadıkları görülmektedir.

4. 3. 6. Dış Mekânda Konumlandırılma Yerleri

Tablo 4. 40. Çeviri ve yerli çocuk kitaplarında yer alan kadın ve yetişkin erkek karakterlerin dış mekânda en çok görüldükleri yerlerin oranları

Dış mekan konum	<u>Yerli</u>		/		<u>Çeviri</u>			
	n	%	n	%	n	%	n	%
	Kadın		Erkek		Kadın		Erkek	
Okul	4	4, 71	-	-	-	-	-	-
Bahçe	22	25, 88	18	21, 18	25	20, 83	16	13, 33
Park	2	2, 35	2	2, 35	10	8, 33	6	5, 00
Sokak	22	25, 88	-	-	8	6, 67	-	-
Deniz	6	7, 06	2	2, 35	4	3, 33	6	5, 00
Orman	2	2, 35	6	7, 06	4	3, 33	14	11, 67
Cadde	2	2, 35	2	2, 35	6	5, 00	12	10, 00
Uzay	-	-	-	-	-	-	-	-

Tablo 4.40.'a bakıldığında yerli çocuk kitaplarında yer alan kadın karakterlerin dış mekan olarak en çok %22,58'inin bahçe ve sokakta, erkek karakterlerin %21,18'inin bahçede, çeviri çocuk kitaplarında ise kadın karakterlerin %20,83'ünün ve erkek karakterlerin %13,33'ünün bahçede olduğu görülmektedir.

Tablo 4. 41. Çeviri ve yerli çocuk kitaplarında yer alan kız ve erkek çocuk karakterlerin dış mekânda en çok görüldükleri yerlerin oranları

Dış mekan konum	<u>Yerli</u>		/		<u>Çeviri</u>			
	n	%	n	%	n	%	n	%
	Kız		Erkek ç.		Kız		Erkek ç.	
Okul	4	4, 71	4	4, 71	34	28, 33	4	3, 33
Bahçe	25	29, 41	26	30, 59	26	21, 67	31	25, 83
Park	-	-	8	9, 41	-	-	31	25, 83
Sokak	-	-	-	-	-	-	6	5, 00
Deniz	4	4, 71	4	4, 71	2	1, 67	2	1, 67
Orman	12	14, 12	8	9, 41	-	-	24	20, 00
Cadde	-	-	-	-	-	-	-	-
Uzay	2	2, 35	4	4, 71	2	1, 67	-	-

Tablo 4.41.'e bakıldığında yerli çocuk kitaplarında yer alan kız karakterlerin en %29,41'inin ve erkek çocuk karakterlerin %30,59'unun dış mekan olarak en çok bahçede, çeviri çocuk kitaplarında ise kız çocuk karakterlerinin %28,33'ünün okulda, erkek çocuk karakterlerin %25,83'ünün bahçe ve parkta olduğu görülmektedir.

4. 3. 7. İç Mekânda Konumlandırılma Yerleri

Tablo 4. 42. Çeviri ve yerli çocuk kitaplarında yer alan kadın ve yetişkin erkek karakterlerin iç mekânda en çok görüldükleri yerlerin oranları

iç mekan konum	<u>Yerli</u>				<u>Çeviri</u>			
	<u>n</u> <u>%</u>		<u>n</u> <u>%</u>		<u>n</u> <u>%</u>		<u>n</u> <u>%</u>	
	Kadın		Erkek		Kadın		Erkek	
Mutfak	28	32, 94	6	7, 06	25	20, 83	12	10, 00
Salon	20	23, 53	25	29, 41	27	22, 50	30	25, 00
Mağaza	2	2, 35	2	2, 35	-	-	-	-
Yatak Odası	4	4, 71	2	2, 35	6	5, 00	6	5, 00
Çocuk Odası	10	11, 76	2	2, 35	12	10, 00	8	6, 67
Banyo	-	32, 94	-	-	4	3, 33	4	3, 33

Tablo 4.42.'ye bakıldığında yerli yazarlara ait çocuk kitaplarında yer alan kadın karakterlerin iç mekan olarak %32,94'nün mutfakta, erkek karakterlerin %29,41'inin salonda, çeviri çocuk kitaplarında ise kadın karakterlerin %22,50'sinin ve erkek karakterlerin %25'inin salonda olduğu görülmektedir.

Tablo 4. 43. Çeviri ve yerli çocuk kitaplarında yer alan kız ve erkek çocuk karakterlerin iç mekânda en çok görüldükleri yerlerin oranları

iç mekan konum	<u>Yerli</u>				<u>Çeviri</u>			
	<u>n</u> <u>%</u>		<u>n</u> <u>%</u>		<u>n</u> <u>%</u>		<u>n</u> <u>%</u>	
	Kız		Erkek ç.		Kız		Erkek ç.	
Mutfak	18	21,18	6	7, 06	25	20, 83	12	10, 00
Salon	18	21,18	22	25, 88	-	-	28	23, 33
Mağaza	-	-	4	4, 71	-	-	-	-
Yatak Odası	2	2, 35	-	-	4	3, 33	2	1, 67
Çocuk Odası	37	43, 53	23	27, 06	40	33, 33	35	29, 17
Banyo	2	2, 35	-	-	29	24, 17	-	-

Tablo 4.43.'e bakıldığında yerli çocuk kitaplarında yer alan kız karakterlerin %43,53'ünün ve erkek çocuk karakterlerin %27,06'sının, çeviri çocuk kitaplarında kız karakterlerin %33,33'ünün ve erkek çocuk karakterlerin %29,17'sinin iç mekan olarak en çok çocuk odasında oldukları görülmektedir.

4. 3. 8. Eylemler

Tablo 4. 44. Çeviri ve yerli çocuk kitaplarında yer alan kadın ve yetişkin erkek karakterlerin en çok görülen eylemlerin oranları

Eylemler	<u>Yerli</u>				<u>Çeviri</u>			
	<u>n</u> <u>%</u>		<u>n</u> <u>%</u>		<u>n</u> <u>%</u>		<u>n</u> <u>%</u>	
	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek
Yemek yapmak	26	30, 59	-	-	12	10, 00	2	1, 67
Resim yapmak	2	2, 35	-	-	-	-	-	-
Çocuklarla ilgilenmek	14	16, 47	-	-	24	20, 00	14	11, 67
Piknik Yapmak	4	4, 71	2	2, 35	2	1, 67	-	-
Kahramanlık yapmak	2	2, 35	-	-	-	-	-	-
Kitap okumak	6	7, 06	-	-	6	5, 00	4	3, 33
Bulaşık Yıkamak	6	7, 06	-	-	8	6, 67	-	-
Oyun Oynamak	6	7, 06	-	-	-	-	-	-
Gezmek	6	7, 06	4	4, 71	16	13, 33	10	8, 33
Araba Kullanmak	2	2, 35	-	-	4	3, 33	4	3, 33
Yardım etmek	-	30, 59	-	-	8	6, 67	-	-
Dikiş dikmek	2	2, 35	-	-	10	8, 33	-	-
Alışveriş yapmak	10	16, 47	-	-	10	8, 33	-	-
Telefonla konuşmak	8	9, 41	-	-	2	1, 67	-	-
Çalışmak	8	9, 41	-	-	10	8, 33	30	25, 00
Ata Binmek	-	-	4	4, 71	-	-	-	-
Araştırma Yapmak	-	-	6	7, 06	-	-	4	3, 33
Gazete Okumak	-	-	8	9, 41	-	-	10	8, 33
İcat Etmek	-	-	2	2, 35	-	-	-	-
Yüzmek	-	-	4	4, 71	-	-	-	-
Yemek yemek	-	-	12	14, 12	-	-	10	8, 33
Hayvan sevmek	-	-	-	-	-	-	-	-
Hayal Kurmak	-	-	-	-	-	-	-	-
Ders çalışmak	-	-	-	-	-	-	-	-

Tablo 4.44.'e bakıldığında yerli çocuk kitaplarında yer alan kadın karakterlerin eylemlerine bakıldığında %30,59'da yemek yapmak, erkek karakterlerin %14,12'sinin yemek yemek, çeviri çocuk kitaplarında ise kadın karakterlerin eylemlerine bakıldığında %20'sinin çocuklarla ilgilenmek, erkek karakterlerin %25'inin çalışmak olduğu görülmektedir.

Tablo 4. 45. Çeviri ve yerli çocuk kitaplarında yer alan kız ve erkek çocuk karakterlerin en çok görülen eylemlerin oranları

Eylemler	<u>Yerli</u>				<u>Çeviri</u>			
	n	%	n	%	n	%	n	%
	Kız		Erkek	ç.	Kız		Erkek	ç.
Yemek yapmak	-	-	-	-	-	-	-	-
Resim yapmak	10	11, 76	6	7, 06	10	8, 33	2	1, 67
Çocuklarla ilgilenmek	-	-	-	-	-	-	-	-
Piknik Yapmak	2	2, 35	-	-	-	-	-	-
Kahramanlık yapmak	-	-	-	-	-	-	-	-
Kitap okumak	2	2, 35	4	4, 71	12	10, 00	6	5, 00
Bulaşık Yıkamak	-	-	-	-	-	-	-	-
Oyun Oynamak	26	30, 59	20	23, 53	35	29, 17	36	30, 00
Gezmek	12	14, 12	8	9, 41	16	13, 33	6	5, 00
Araba Kullanmak	-	-	-	-	-	-	-	-
Yardım etmek	6	7, 06	-	-	6	5, 00	-	-
Dikiş dikmek	-	-	-	-	-	-	-	-
Alışveriş yapmak	-	-	-	-	-	-	-	-
Telefonla konuşmak	-	-	-	-	-	-	-	-
Çalışmak	-	-	-	-	-	-	-	-
Ata Binmek	-	-	12	14, 12	-	-	-	-
Araştırma Yapmak	4	4, 71	-	-	12	10, 00	12	10, 00
Gazete Okumak	-	-	-	-	-	-	-	-
İcat Etmek	-	-	-	-	-	-	-	-
Yüzmek	-	-	-	-	-	-	-	-
Yemek yemek	-	-	-	-	-	-	-	-
Hayvan sevmek	2	2, 35	4	4, 71	6	5, 00	2	1, 67
Hayal kurmak	-	-	2	2, 35	4	3, 33	8	6, 67
Ders çalışmak	-	-	-	-	-	-	4	3, 33

Tablo 4.45.'e bakıldığında yerli çocuk kitaplarında yer alan kız karakterlerin %30, 59'unun ve erkek çocuk karakterlerinin %23,53'ünün, çeviri çocuk kitaplarında ise kız çocuk karakterlerinin %29,17'sinin, erkek çocuk karakterlerinin %30'unun eylemlerine bakıldığında en çok oyun oynamak olduğu görülmektedir.

4. 3. 9. Birlikte Gösterilme Durumları

Tablo 4. 46. Çeviri ve yerli çocuk kitaplarında yer alan karakterlerin en çok görülen birlikte gösterilme oranları

Birlikte gösterilme durumları	<u>Yerli</u>		<u>Çeviri</u>	
	n	%	n	%
Anne- K. çocuk	25	29, 41	18	15, 00
Anne- E. çocuk	6	7, 06	4	3, 33
Anne- K.çocuk- E. çocuk	8	9, 41	8	6, 67
Anne- Baba	-	-	-	-
Anne- Baba- K. çocuk	4	4, 71	4	3, 33
Anne- Baba- E. çocuk	4	4, 71	8	6, 67
Anne- Baba- K. çocuk- E. çocuk	4	4, 71	4	3, 33
Baba- K. çocuk	6	7, 06	8	6, 67
Baba- E. çocuk	14	16, 47	12	10, 00
Baba- K. çocuk- E. çocuk	2	2, 35	6	5, 00
Y. Kadın- K. çocuk	4	4, 71	4	3, 33
Y. Kadın- E. çocuk	2	2, 35	2	1, 67
Y. Erkek- E. çocuk	1	1, 18	8	6, 67
Y. Erkek- K. çocuk	1	1, 18	4	3, 33
Y. Kadın- E. çocuk- K. çocuk	6	7, 06	8	6, 67
Y. Erkek- E. çocuk- K. çocuk	2	2, 35	4	3, 33
Y. Erkek- Y. Kadın- K. çocuk- E. çocuk	2	2, 35	12	10, 00
K. çocuk- K. çocuk	4	4, 71	6	5, 00
E. çocuk- E. çocuk	2	2, 35	8	6, 67
K. çocuk- E. çocuk	10	11, 76	12	10, 00

Tablo 4.46.'ya bakıldığında yerli çocuk kitaplarında birlikte gösterilme durumu olarak %29,41'inin ve çeviri çocuk kitaplarında %15'inin anne- kız çocuk birlikte olarak gösterilmektedir.

BÖLÜM V

5. TARTIŞMA

Yerli ve çeviri çocuk kitaplarında başrol karakterleri incelendiğinde yerli yazarlara ait başrol karakterlerinin cinsiyet dağılımında kız çocuklarının erkek çocuklara oranla yüksek olduğu; çeviri çocuk kitaplarında ise erkek çocuklarının oranının yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu sonuca göre, yerli ve çeviri çocuk kitaplarında başrol karakterlerinin değişkenlik gösterdiği görülmektedir. Yapılan yabancı alan yazın taramasında erkek karakterlerin ön planda olduğu çalışmalar mevcuttur. Örneğin, Ernst (85) yapmış olduğu çalışmada resimli öykü kitaplarının resmedilmesinde erkekler daha çok ön plandadır. Benzer şekilde Turner Bowder (85) yaptığı benzer bir çalışmada öykü metinlerinin başlıklarında daha çok erkeklere hitap etmektedir. Özkan' ın (86) yapmış olduğu çalışmada da ilköğretim ders kitaplarında hayat bilgisi, matematik, fen ve teknoloji kitaplarında erkek figürlerinin daha baskın olduğu görülmüştür. Daha çok erkek karakterlerin ön plana çıkmasında, erkek çocuğa biçilen değer ve onun yansıması olabileceği düşünülmektedir. Diğer yandan yerli kitaplarda kız çocuklarının başrolde olmasının, medya ve popüler fikir akımının yaygınlaşması arasında ilişki olduğu düşünülmektedir. Eskiye oranla günümüzde kadınların kendilerini gösterebilmeleri için rahat bir zeminin oluşması, fikir ve düşünceleri topluma daha kolay yayabilmelerini sağlamaktadır. Ana akım medya temsillerinde kadınların “kız gücü, güçlü kızlar” söylemlerinin ve bununla birlikte sosyal medyada fenomen kadınların özgürlük ve eşitlik doğrultusunda yapmış oldukları kampanya ve paylaşımların hayatın her kısmını etkilediği söylenebilir. Fakat bununla birlikte “1. Türkiye Çocuk Medya ve Strateji Uygulama Planı” da medyanın ayrımcılık yaptığı, daha çok erkek egemen kültürü çocuklara işlediği ve eşitliğin yeterince verilmediği belirtilmektedir (87). Bu doğrultuda yerli çocuk kitaplarında kız çocuklarının ön planda olması popüler kültürün etkisinde olabileceği fakat bu durumun yetersiz kalması, çeviri çocuk kitaplarında ise erkek çocuklarının ön planda olması, günümüzde halen baskın olan düşünce şeklinin devam etmesinin (88), ve birçok alanda eşitlikçi olan yaklaşımların yetersiz kaldığı düşünülmektedir. Diğer yandan yerli çocuk kitaplarında kız çocuklarının ön planda olması bilinçlenme ve cinsiyet rollerine olan bakış açısının olumlu yönde değişmeye başladığının sinyalleri olarak yorumlanabilir.

Yerli ve çeviri çocuk kitaplarında kadınlara ve erkeklere uygun görülen meslekler incelendiğinde hem çeviri hem de yerli kitaplarda kadınlar en çok ev kadını olarak resmedilmişken; erkek karakterler ise; yerli kitaplarda doktor, çeviri kitaplarda ise aşçı ve kral olarak resmedilmiştir. Yapılan alan yazın taramasında konu ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. Örneğin, toplumsal görüş olarak mesleklerin cinsiyetlere ayrımı incelendiğinde Gürşimşek ve Günay' ın (89) yapmış olduğu çalışmada marangozluğun erkek mesleği olarak görülmesinden dolayı marangozluk yapan bir kadın görüldüğünde de algısal olarak o kişi erkek olarak görülmekte olduğunu belirtmiştir. Aynı şekilde, Çifçi (90) yapmış olduğu çalışmada kız ve erkek öğrencilerin kadın ve erkeklere uygun gördükleri meslekler olarak, kadınlar için; ev kadını, öğretmenlik, hemşirelik, erkekler için; polis, mimar, yönetici, müdür, doktor olduğu görülmüştür. Benzer bir şekilde Sezer' in (91) yapmış olduğu çalışmada kadınların öncü mesleklerinde aslında kadın statüsü kabul edilmemiş, sadece hoş görüldüğü belirtilmiştir. Bu araştırmayı destekleyecek şekilde Sabiha Gökçen' in başarısı ve havacılık mesleği açısından ulusal bir kahramandan çok, masal kahramanı gibi anılması toplumun bakış açısını görebilmek için ipucu vermektedir. Aynı zamanda masallarda kadın karakterler yaman dövüşçü, usta binici gibi işler yapıyor olsa da en sonunda kendisini alt edebilecek seviyede bir erkekle evlenerek evcimen hale geldiği görülmektedir. Bununla birlikte kitaplar ve ders kitaplarının incelendiği araştırmalara bakıldığında, Helvacıoğlu (92) yapmış olduğu çalışmada, ders kitaplarında erkekler daha otorite sağlayabildikleri işlerde ve mesleklerde gösterilirken, kadınlar daha çok ev işleri yaparken gösterilmektedirler. Gümüsoğlu (93) yapmış olduğu çalışmada, ders kitaplarında kadınların meslekleri belirtilmiş olsa asıl görevlerinin ev içerisinde olduğunu belirttikleri sonucuna varmıştır. Güncel çalışmalara bakıldığında, Özkan' ın (86) yaptığı araştırmada ilköğretim kitaplarında kadın ve erkek figürlerin kullanımında ayrımcılığa gidildiğini incelenmiştir. İncelemenin sonucunda; kadınların çoğunun hemşire, erkeklerin doktor, polis gibi mesleklerine sahip olurken kadınların daha sınırlı meslek gruplarına dahil olduğunu erkeklerin ise çeşitli meslek gruplarında resmedildiğini belirtmiştir. Benzer olarak, Yorgancı' nın (94) yapmış olduğu çalışmada, ders kitaplarında kadınlar daha çok ev kadını, hemşirelik ve öğretmenlik mesleklerinde, erkekler daha çok okul müdürü, yönetici olarak, Köşeler' in (1) yapmış olduğu çalışmada da, masal kitaplarında kadın karakterlerin geleneksel mesleklerde, erkeklerinde erkeklere özgü mesleklerde gösterildiği ve kadın karakterlerin meslekleri çok az, neredeyse mesleksiz olarak gösterildikleri görülmektedir. Diğer bir inceleme olarak Topal' ın

(95) yapmış olduğu çalışmada ilköğretim ders kitaplarında kadınların öğretmen olarak gösterildiğı, erkeklerin fiziksel güç gerektiren mesleklerde olduğı belirlenmiştir. Hayatımızda etkili iletişim araçlarından biri olan medyaya bakıldığında, farklı amaçlar için yapılan paylaşımlar dünyanın her yerine ulaşabilecek bir ağı sahip olmuştur. Pira ve Elgün' ün (96) yapmış oldukları çalışmada, medyada bilgi ve akıl kullanımı gerektiren ürünlerde erkek karakterler rol almaktayken ev işlerinin yapılmasında rol model olarak kadınların gösterildiğı görülmektedir. Benzer olarak, Coşkun ve Eskicumalı (2003) yapmış olduğı çalışmada çizgi film ve filmlerde çalışmakta olan kadınları öğretmen, hemşire, temizlikçi gibi işlerde göstermektedirler. Otorite olarak erkek karakterler ön plana çıkmaktadır. Bunlarla birlikte cinsiyetle ilgili çocukların dünyasına yansıyan, bilinçlerine yerleşmeye başlayan bilgilere ve düşünce yapılarına bakıldığında benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Yağan Güder' in (98) yapmış olduğı çalışmada çocukların cinsiyetler arası meslek algılarında çizgi filmlerin önemli rolü olduğı belirlenmiştir. Kadınlara en uygun gördükleri meslekler içerisinde aşçı, erkeklere uygun görülen mesleğin ise itfaiyeci olduğı belirlenmiştir. Şıvgın (55) yapmış olduğı çalışmada çocuklar için kadın meslekleri olarak hemşirelik, öğretmenlik, sekreterlik; erkekler için garson, aşçı, pilot, marangoz gibi meslekler olduğı belirlenmiştir. Yerli ve çeviri çocuk kitaplarının büyük çoğunluğunda kadınların ev kadını olarak resmedilmesi, genel olarak kadınlara biçilen roller ile bağlantılıdır. Dünya ekonomik forumu (WEF) tarafından yapılan küresel cinsiyet eşitsizliği raporu 2018 güncellemelerine göre Türkiye 144 ülke arasından 132. Sırada yer almaktadır. Rapora göre 2017' de 131. sırada, 2016 ve 2015' te 130. sırada, 2014 te 125. sıradadır. Gerilemenin sebebi olarak kadınların bakım ve ev işlerinde yer alıyor olması ayrıca ücret eşitsizliği gibi konular gösterilmektedir. Cinsiyet ayrımı toplumda hiyerarşıktır. Kadınlar sosyal statü olarak belirli kalıplara hapsedilmiştir. Cinsiyetler arası hiyerarşik iş ayrımını yok edip, kadın ve erkeklerin eşit hak ve sosyal statülere kavuşması isteniyorsa, cinsiyetler arasındaki iş ayrımı ve hiyerarşinin ortadan kalkması gereklidir (99). Çocuk bakımıyla ilgili sorumluluklarda genellikle annenin birincil sorumlu olarak görülmesi ve bu nedenle annenin rolünü çocuk gelişiminde tartışmasız şekilde olarak görülmesi ve bu nedenle annenin rolünü çocuk gelişiminde tartışmasız şekilde esas alan bir yaklaşım mevcuttur (100). Ancak, Lidsey (111), ev işlerine dair var olan cinsiyet uçurumunun, geleneksel toplumsal cinsiyet ideolojisi ile bağlantılı olduğunu belirtmiştir. Bu bağlamda, çeviri olsun yerli olsun incelenen çocuk kitaplarında kadınların yıllar

içerisinde hala büyük oranda ev kadını olarak gösterilmesinin toplumsal cinsiyet ideolojisi ile bağlantılı olduğu düşünülmektedir.

Yerli ve çeviri çocuk kitaplarında cinsiyetlerine göre en çok görülen giysiler incelendiğinde; yerli yazarlara ait çocuk kitaplarında kadın karakterlerin en çok elbise, erkek karakterlerin en çok pantolon giydiği görülürken, bu durum çeviri çocuk kitaplarında da benzerdir. Aynı şekilde yerli ve çeviri çocuk kitaplarında kız ve erkek çocuk karakterlerinin de toplumsal cinsiyet kalıp yargılarına uygun giysilerle resmedildikleri görülmüştür. Yapılan alan yazın taramasında konu ile ilgili çalışmalar incelendiğinde benzer sonuçlara varılmıştır. Buna örnek olarak, Gürşimşek ve Günay (89) kitaplarda kadınlar için elbise ve etek, erkekler içinse pantolon ve gömlek ikilisi kullanıldığını, t-shirt bir cinsiyet grubuna dahil olmasa da elbise, etek ve mutfak önlüğü gibi kıyafetlerin doğrudan kadına ait giysiler olduğunu belirtmiştir. Yapılan çalışmada farklı olarak kadınların giysilerle, erkeklerin ise daha çok takı ve aksesuarlarla toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının ön plana çıkmış olduğu incelenmiştir. Çalışmada erkeğin cinsiyet rolünü bildiren unsur aksesuarlarıdır. Sezer' in (91) yapmış olduğu çalışmada masallarda kadınların cinsiyet kalıp yargılarına uygun kıyafetler giydiğinde komedi unsuru olarak gösterildiğini belirtmiştir. Günümüzde sinema, çizgi film ve kitaplarda kadın karakterlerin erkek kıyafeti giymediği ve herşeyiyle seksapel gözüktüğünü belirtmiştir. Kadınlar teknoloji ve her konuya hakimken aynı zamanda fazlasıyla bakımlıdırlar. Fakat savaşçı bir karakterdeyse seksapellikten uzak gösterilmektedir. Karakterlerine bakıldığında filmlerde kahraman ve güçlü kadınlar yüceltilmelerine rağmen her zaman yalnız gösterilmektedirler. Anadolu masallarında kadın padişah karakterleri padişahlık yetkilerini kocalarına devrederler. Böylece masallar kadınların evlerinde hanım hanımcık oturmasıyla sonuçlanmaktadır. Bunların sonucunda ise giysiler cinsiyet kalıp yargılarına uygun olarak gösterilmeye devam etmektedir. Bunun yanında kitle iletişim araçlarında kadın ve erkekler gösterilirken erkek giyimi kadınların giyimlerine göre oldukça sınırlıdır. Erkekler için gömlek ve pantolon yeterlidir ve doğallardır. Fakat kadınlar için sadece kadınların güzel gözükmelerini amaçlayan giysiler kullanılmaktadır. Bu durum aslında toplumun kadın ve erkeğe verdiği rollerin gösterilmesidir (112). Günümüzde metroseksüellik ve insan bedeninin metalaştırılması moda unsuru haline gelmiştir. Kadınların gereksiz ve yeri olmayan reklam ve medyada yer alması, erkekler için de aynı yönde ilerlemektedir. Kadınlar için bakımlı, kadınsı kıyafetler ve tek tiipleşmenin olduğu kadar, erkekler içinde tek

tipleşme gün geçtikçe artmaktadır. Medya ve reklamlarda erkeksi yönlerinin ortaya çıkartılarak sunulması ve medyada fiziksel olarak aynı kalıplarda erkek karakterlerin kullanılması erkekleri de tek tipleşmeye doğru itmektedir. Kadınlara atfedilen davranış ve kıyafetler aynı zamanda atletik vücutları ön plana çıkartan giysilerle erkeklerde birer seks objesi olarak sunulmaktadır. Bunların sonucunda, yerli ve çeviri çocuk kitaplarında kadın, erkek, kız çocuk ve erkek çocukların geleneksel cinsiyet rollerine ait giysilerle resmedilmesi toplumsal cinsiyet rolleriyle doğrudan bağlantılıdır. Çocuk kitaplarında kadınların ve erkeklerin cinsiyet kalıp yargılarına uygun giysilerle gösterilmesi, toplumda kadınların giymesi gereken giysileri ön planda tuttuğu kadar erkekleri de aynı yargı içerisine yerleştirdiği ve bunun her alana yansiyarak görünmez toplumsal bir sorun haline gelmekte olduğu düşünülmektedir.

Yerli ve çeviri çocuk kitaplarında cinsiyetlerine göre en çok görülen giysi renkleri incelendiğinde; yerli yazarlara ait çocuk kitaplarında kadınların daha çok kırmızı, kız çocuklarının mavi renkte, yetişkin erkek ve erkek çocuklarının mavi renkte giysiler giydiği görülmüştür. Çeviri kitaplarda yetişkin erkek ve erkek çocuklarının giysi renkleri farklılık göstermezken kadınların ve kız çocuklarının pembe renkte giysiler giydiği görülmüştür. Konu ile ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında benzer sonuçlara varılmıştır. Pomerleau, Bolduc, Malcuit ve Cossette' ye ait (113) yapılan çalışmada kız çocuklarının giysilerinde pembe renklerin ön planda kullanıldığı, erkeklerin giysilerinde genellikle mavi renkli kıyafetlerin ön planda olduğu gözlemlenmiştir. Daha yakın tarihli araştırmada Kalaycı (114) çizgi filmlerde erkek karakterlerin mavi tonlu giysiler giydiği, kadın karakterlerin pembe, mor tonlarında giysiler tercih ettiği sonucuna varmıştır. Renklere ilişkin bu kalıp yargılar oyuncaklar içinde benzer şekilde görülmektedir. Delamont (115) yapmış olduğu çalışmada, büyük oyuncak firmalarının kataloglarında kız çocuklarının giysileri pembe, erkek çocuklarının giysileri mavi renkli olduğunu belirtmiştir. Yerli ve çeviri çocuk kitaplarında giysi renklerinin cinsiyetçi olması yapılan çalışmalarla paralellik göstermektedir. Bununla birlikte toplumsal rollerin oluşum sürecine baktığımızda bir kız bebeği pembe, erkek bebeği ise mavi battaniyede uyuttuğumuz an itibariyle toplumsal cinsiyet rollerinin oluşumu başlamaktadır (116). Kılıç, Beyazova, Durmuş ve Soran' ın (117) yapmış olduğu çalışmada, örneklemelerindeki aile bireylerinin cinsiyetçi bakış açısında olduğu fakat kendileri bu durumu cinsiyetçilik olarak algılamadıklarını saptamıştır. Çocuklar için, çizgi filmlerdeki karakterlerin tek tip kıyafetlerle sınırlandırılması zaman içerisinde çocukların bu durumu normal

karşılamasına neden olabilir (114). Zuckerman (118) yapmış olduğu “Renklerin Anlamı” çalışmasında, toplumda mavi rengin güç ve erkeklik simgesi, pembe rengin ise kadınsılık ve sevimliliği temsil ettiğini belirtmiştir. 19. yüzyılda Avrupa’nın büyük bir kısmında pastel ton ve renkler modayken bunun cinsiyeti simgelemek için değil, ten renginin ön plana çıkabilmesi için tercih edildiğini fakat 20. Yüzyıl başlarında giysi renkleriyle cinsiyet ilişkisinin ortaya çıktığını ve zaman içerisinde fenomen renklerin “erkekler mavi, kızlar pembe” olarak popüler kültüre yerleştiğini belirtmiştir. Bu bağlamda yerli ve çeviri çocuk kitaplarında giysi renklerinin cinsiyetçi olması, toplumsal cinsiyet ideolojisinin kitaplarda net olarak yansıtılmaya devam ettiğini göstermektedir.

Yerli ve çeviri çocuk kitaplarında karakterlerin saç uzunlukları incelendiğinde yerli ve çeviri çocuk kitaplarında yer alan kadın ve kız çocuk karakterlerin en çok uzun saçlı, erkek karakterlerin kısa saçlı olduğu belirlenmiştir. Yapılan alan yazın taramasında; konu ile ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında benzer sonuçlara varılmıştır. Gürşimşek ve Günay (89) yapmış oldukları çalışmada, kitaplarda kadınların ve kız çocuklarının saçlarının uzun fakat aynı zamanda sarı saçlı olduklarını ve genellikle toka kullandıklarını tespit etmiştir. Erkeklerinse saçları genellikle kısa ve kahverengidir. Cinsiyet şemaları oluşurken ilk olarak fiziksel özelliklere göre belirgin özelliklerin yani; saç uzunlukları, yüzde kıllar, boy gibi özelliklerin cinsiyete dayalı şemaların oluşmasında önemli yeri vardır (89). Cinsiyet algısının gelişiminde çocuklarda, 6 aylıktan başlayarak bebeklerin kadın ve erkek resimlerine bakarak, 9- 12 aylıktan giyim biçimleri, saç biçimleri ve boyutlarıyla ilgilendiklerini ve bu şekilde erkek ve kadın resimlerini birbirinden ayırt ettikleri belirtilmektedir (119). Bu bağlamda toplumsal cinsiyet rolleri geleneksel olarak yansıtılmaya devam ettiği sürece ve tek tip modeller üzerinden resimler çizilmekte ve bu geleneksel durumunun resimlere yansıtıldığı düşünülmektedir. Bu durum gelecek nesilleri ise görselleri model olarak büyüme noktasında etkilemektedir.

Yerli ve çeviri çocuk kitaplarında karakterlerin fiziksel özellikleri incelendiğinde; yerli çocuk kitaplarında yer alan kadın karakterlerin genellikle zayıf ve kırmızı dudaklı, erkek karakterlerin kilolu ve sakallı, çeviri çocuk kitaplarında ise kadın karakterlerin zayıf ve pembe yanaklı ve erkek karakterlerinin de zayıf olduğu, yerli çocuk kitaplarında yer alan kız ve erkek çocuk karakterlerinin kilolu ve pembe yanaklı, çeviri çocuk kitaplarında kız ve erkek çocuk karakterleri zayıf ve pembe yanaklı olarak gösterilmiştir. Yapılan yazın taramasında konu ile ilgili çalışmalar

incelendiğinde; Gürşimşek ve Günay (89) yapmış oldukları çalışmada kitaplarda erkeklerin cinsiyet belirleyici olarak kitaplarda sakallı ve bıyıklı, kadın karakterlerin rujlu olarak resmedildiğini belirlenmiştir. Bazı aksesuar türü takıların ya da bıyık, sakal gibi durumların erkeklerin cinsel kimliklerini belirtmede kullandıkları görülmektedir. Kadınların cinsiyet durumlarına gönderimde bulunan fiziksel özellikler de oldukça fazladır. Kadınların dudağının rujlu en çok da kırmızı olması, memelerin belirginleştirilmesi, kızların saçlarının uzun, tokalı ve sarı olması cinsiyet rolünü göstermeye yönelik uygulamalardır. Erkeklerde saçlar çoğunlukla kahverengi ve kısadır. Toplumun kadına ve erkeğe bakış açısı kitaplardaki resimlere yansımaktadır. Bakış açısıyla birlikte kadınlardan ve erkeklerden beklenen fiziksel görüntü kadınların her zaman bakımlı ve alımlı, erkeklerin ise daha erkeksi görünmesi yönünde olduğu düşünülmektedir. Yerli çocuk kitaplarında erkek karakterlerin kilolu ve sakallı olması, Türk kültüründe kilo ve sakalın erkek üzerinde güç temsil ettiği, aynı zamanda “Aslan gibi” ifadelerinin bıyıklı, iri erkekler için kullanılmasının etkili olduğu düşünülmektedir. Küçük çocukların resimlere/ figürlere yükledikleri cinsiyetle ilişkili anlamların boyut ve sembolik biçimlerden etkilenmesini belirlemek amacıyla yapılan çalışmada, sert kaba hatlı sembollerin erkeksi, yuvarlak ve yumuşak hatlı figürlerin kadınsı özelliklerle ilişkilendirilmesi toplumun erkeğe bakış açısını belirtmektedir (120). Bununla birlikte tersi yönde, çeviri çocuk kitaplarında erkek karakterlerin genellikle zayıf olarak resmedilmesi erkekleri toplumda tek tipleşmeye ittiği düşünülebilir. Bakımlı olma erkeklerinde artık medyada ön plana çıkması, metroseksüel erkek kavramının yaygınlaşması, erkek bedenini toplumun yeni metası haline getirmiştir. İstanbul Üniversitesinin 2004’ te yapmış olduğu araştırmada erkeklerin ‘bakımlı ve fiziksel açıdan güçlü erkeklerin her zaman daha karizmatik” olduğu düşüncesini taşıdıkları belirlenmiştir. Birkaç yıl öncesine kadar yazılı ve görsel medyada erkek karakterler bedensel özelliklerinden daha çok maço kişilikleriyle, cesaret, centilmenlik ve gücüyle yer almaktayken bu imaj günümüzde değişmeye başlamıştır. Maço erkeklerin yerine kaslı vücutlu, baştan çıkarıcı erkek tiplerinin yansıtıldığı görülmektedir (121). Bu bağlamda yerli ve çeviri çocuk kitaplarında dış görünüşün resmedilmesinde, toplumsal kültürün ve arz- talep noktasında değişen medya yansımalarının oluşturduğu düşünülmektedir.

Yerli çocuk kitaplarında kız çocuklarının en çok bebek ve pelüş oyuncaklarla, erkek çocuklarının topla oynadığı görülürken bu durumun çeviri çocuk kitaplarında da benzer şekilde olduğu tespit edilmiştir. Yapılan alan yazın taramasında, konu ile

ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. Roopnarine' in 1986 yılında yapmış olduğu araştırmada kız çocuklarının erkek çocuklarına oranla daha fazla oyuncak bebekleri tercih ettiği görülmüştür. Bununla birlikte oyuncak tercihlerinde yapılan araştırmalarda Freeman (122), Ragg (123), Raag ve Rackliff (124) yapılan çalışmalara göre okul öncesi dönem çocuklarının oyuncak tercihlerinin ebeveyn beklentilerine yönelik oluşturulduğu incelenmiş ve Carter ve Levy' in (120) 60 çocukla yaptığı araştırmada erkek çocuklarının oyuncak tercihlerinde kız çocuklardan daha fazla ayırımcı olduğu gözlemlenmiştir. Rheinggold ve Cook' un (125) yapmış olduğu çalışmada 96 çocuğun odalarındaki oyuncakları gözlemlemesi sonucunda erkek çocuklarının araba, top, kamyon gibi oyuncaklarıyla, kız çocuklarının ise genellikle bebeklerle oynadığı sonucuna varılmıştır. Aynı şekilde Nash ve Fraleigh (126) yaptığı çalışmada 60 çocuğun evlerinde ve ebeveynleriyle oynadığı oyuncakları incelemiştir. İncelemenin sonucunda erkek çocukları savaş ve spor oyuncaklarıyla oynamayı, kız çocuklarının da ev işleriyle ilgili oyuncakları ve oyuncak bebekleri tercih ettiği sonucuna varılmıştır. Benzer alışma olarak Etaugh ve Liss (127) yapmış olduğu çalışmada erkek çocuklarının daha çok top ve araba oyuncakları, kızların ise bebek evleri ve evcilik oyuncakları tercih ettikleri görülmüştür. Güncel çalışmalara bakıldığında bu durumun değişmediği görülmektedir. Nelson'ın (128) İsveç' te yapmış olduğu araştırmada çocukların toplumsal cinsiyet kalıp yargılarına uygun oyuncaklar tercih ettikleri görülmüştür. Güney (129) yapmış olduğu çalışmada, erkek çocuklarının alet setini tercih ettiği, kız çocuklarının mutfak setini tercih ettiği gözlemlenmiştir. Öte yandan, ailelerin de çocukların cinsiyetlerine göre oyuncak seçimi yaptıklarını belirtmişlerdir. ifi (90) yapmış olduğu çalışmada çocukların cinsiyetlere uygun gördükleri oyunlar, kız çocuklarının evcilik, ip atlama, erkek çocuklarının futbol, top oyunu olarak belirlemişlerdir. Buna paralel olarak Aydılek ifi' nin (130) yapmış olduğu çalışmada ise kız çocukları resim yapma, evcilik oynama, makyaj malzemeleri kullanma, bebeklerle oynama gibi oyunları tercih ederken; erkek çocuklarının polis oyunları, yap- bozlarla oynadıkları görülmüş ve erkek çocuklar daha çok güç gerektiren oyunlar oynarlarken, kız çocukların ebeveyn rollerinde olunabilen oyunları tercih ettikleri tespit edilmiştir. Ebeveynlerin bu konudaki tutumlarının çocuklar üzerinde anlamlı ilişkisi olduğu belirlenmiştir. Bağçeli (131) yapmış olduğu çalışmada oyuncak tercihlerinde, kız çocuklarının bebek, pelüş oyuncaklar, yemek malzemeleriyle oynadıkları, erkek çocuklarının araba oyuncaklarını tercih ettiklerini incelemiştir. Ayrıca anne babalar oyuncak yaparken kız çocuklarına bez bebek,

pamuk bebek gibi oyuncaklar yaparken erkek çocuklara tahta araba, teneke motor gibi oyuncaklar yaptıklarını gözlemlemiştir. Benzer şekilde Yağan Güder ve Taş'ın (132) yapmış olduğu çalışmada da anasınıflarında kızların evcilik, erkeklerin ise blok köşesinde oyun oynadıkları fakat çoğunluk olarak iki cinsiyetinde dramatik oyun merkezinde vakit geçirmeyi tercih ettikleri gözlemlenmiştir. Bunun sebebi olarak dramatik oyun köşesinde her iki cinsiyete ait kostüm ve oyuncakların olmasının etkili olduğu belirlenmiştir. Dolayısıyla sınıf merkezlerinin iki cinsiyete de hitap edecek şekilde düzenlenmesi çocukların tercih ve birbirleriyle oyun oynayabilme olasılıklarını arttırabilecektir. Yine Yağan Güder' in (133) yapmış olduğu çalışmada, kız ve erkek çocuklarının genellikle dramatik oyunlar oynamayı tercih ettikleri görülmüştür. Kız çocukları genellikle komşuculuk, evcilik; erkek çocukları daha çok itfaiyecilik, araba oyuncakları oynamayı sevdikleri belirlenmiştir.

Çocukların oyun ve oyuncak tercihlerinde akran baskısı, aile yönlendirmesi ve çevresel düzenlemelerin önemli rol oynadığı düşünülebilir. Çocukların oyunlarda oynadıkları oyuncaklar ve oyun içi rolleri değerlendirildiğinde erkek çocuklar daha çok top, araba ve hareketlilik güç gerektiren oyun ve oyuncakları seçerlerken; kız çocukları annelik modeli içeren rollere girerek daha çok bebek ve peluş oyuncaklarla oynadıkları belirlenmiştir. Everett' in (134), yapmış olduğu çalışmada çocukların toplumsal cinsiyet kavramlarını oluşturmada, ebeveynlerin rolleri nasıl algıladıklarının etkisinin çocukların algıları üzerinde önemli etkisi olduğunu belirtmiştir. Çifçi'nin (130) yapmış olduğu çalışmada öğretmenlerin eril cinsiyet rol algıları arttıkça kız çocukların hareketli oyunları ve yapboz yapmayı daha az tercih ettikleri, erkeklerin ise boğuşma, güreşme, top oynama, yapboz gibi oyunları tercih ettiği görülmüştür. Öğretmenlerin çoğunun aynı zamanda ebeveyn olmasında kaynaklı sınıf içerisinde kız ve erkek çocuklarının toplumsal cinsiyet rol algısını şekillendirmektedir (135). Buna paralel olarak; Yavuzer' in (136) yapmış olduğu çalışmada oyuncak seçimlerinde cinsiyet etkenlerinin önemli yeri olduğunu belirtmiştir. Araştırmada erkek çocukları için seçilen oyuncaklar araba, top, silah; kız çocukları için bebekler ve model oyuncaklar olmuştur. Bu çalışmaya paralel olarak Tezel Şahin' in (137) yapmış olduğu çalışmada oyun ve oyuncak seçimlerinde ebeveynler çocuklarının cinsiyetlerine göre oyuncak tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Çocukların oyuncak tercihlerine bakıldığında; Jadvá, Hines ve Golombok (138) yapmış olduğu çalışmada çocukların oyuncak seçimlerinde kız çocuklarının oyuncak bebekleri, erkek çocuklarının arabaları tercih ettikleri tespit edilmiştir. Başal ve

Kahraman (139) yapmış olduğu çalışmada kız çocukları mutfak ve bebek oyuncakları, erkek çocuklarının araba ve tabanca oyuncaklarının tercih ettikleri görölmüştür. Alexander (140) yapmış olduğu çalışmada, maskülen, feminen oyuncakların, erkek ve kadınların tercih ettikleri objelerin algılarından etkilendiğı sonucuna varılmıştır. Yerli ve çeviri yazarlara ait çocuk kitaplarında çocukların oyuncak tercihleri yapılan çalışmalarla paralellik göstermektedir. Üstelik bu paralelliğın yıllar içerisinde de değışmemiş olması üzücüdür.

Çocukların toplumsal cinsiyetlerine uygun oyun ve oyuncak seçimlerinin öykü kitaplarında gösteriş şekillerine bakıldığında Topal' ın (95) yapmış olduğu çalışmada, ilköğretim kitaplarında erkek çocukları top ve arabayla oynarken, kız çocukları bebeklerle oynarken resmedildiğı görölmüştür. Bu bağlamda medyanın ve çizgi filmlerin çocuklar üzerinde etkisinin kaçınılmaz olduğu düşünülmektedir. Televizyon programlarında kız çocuklar genellikle erkeklerden geri planda kalmaktadırlar. Aksiyon ve savaş filmlerinde, çizgi filmlerde erkek karakterler kahraman, kadın karakterler önemsiz olarak gösterilmektedir. Model alınan karakterde geleneksel rollere bağlı tiplerdir (141). Bununla birlikte; Yağın Güder ve Alabay' ın (142) yapmış oldukları çalışmada çocukların oyuncak tercihlerinde, çocukların yaşları arttıkça oyun oyuncaklara ilişkin daha kalıp yargısal tercihlerde bulundukları ve bunun nedeninin renk, aile, sosyal çevrenin bakış açısından ve ebeveynler arasındaki rol dağılımından etkilendikleri sonucuna ulaşılmıştır. Oyun ve oyuncak tercihlerinde ebeveynlerin, medyanın, öğretmenlerin çocukların oyuncak seçimlerinde etkisi olduğu söylenebilir. Toplumun bu yöndeki cinsiyetçi oyuncak ve oyun yönündeki tutumunun çocuk kitaplarında etkisini gösterdiği düşünülmektedir.

Yerli ve çeviri çocuk kitaplarında karakterlerin konumlandırılma özellikleri incelendiğinde; yerli çocuk kitaplarında yer alan kadın karakterler dış mekan olarak en çok bahçe ve sokakta, erkekler bahçede görölmüştür. Çeviri çocuk kitaplarında ise kadın ve erkek karakterler bahçede resmedilmiştir. İç mekan olarak yerli çocuk kitaplarında kadınlar mutfakta, erkekler salonda, çeviri çocuk kitaplarında kadın ve erkekler salonda gösterilmiştir. Yerli çocuk kitaplarında yer alan kız ve erkek çocuk karakterler dış mekan olarak en çok bahçede, çeviri çocuk kitaplarında ise bu durum farklılık göstermiştir. Kız çocukları okulda, erkek çocukları bahçe ve parkta görölmüştür. İç mekan olarak yerli çeviri çocuk kitaplarında durum farklılık göstermemiştir. Her iki cinsiyette çocuk odasında gösterilmiştir. Bu durumda mekan ve cinsiyet ilişkisi anlamında; çeviri çocuk kitaplarının daha eşitlikçi bir tutum

yansıttığı söylenebilir. Yapılan yazın taramasında; konu ile ilgili çalışmalar incelendiğinde cinsiyet tanımlamaları mekanlarla özdeşleştirilmiştir. Mutfak ve anne, kütüphane ve baba gibi. Yorgancı (94) yapmış olduğu çalışmada ders kitaplarında kız çocukları evde gösterilirken, erkek çocukları kamusal ortamlarda gösterilmiştir. Benzer şekilde; Köşeler (1) yapmış olduğu çalışmada, kadın karakterler çoğunlukla iç mekanda resmedilirken, erkek karakterler dış mekanda resmedilmişlerdir. Ders kitaplarına yönelik çalışmalardan biri olan Sayılan'ın (143) yapmış olduğu çalışmada ders kitaplarında ataerkil ideolojinin aktarıldığını tespit etmiştir. Kadınlar sadece ev içerisinde gösterilmişlerdir. Ailede ekonomik güç baba olarak tanımlanmaktadır. Günümüzde kadınlar farklı alanlarda olsalar da kitaplar onu sunmamakta ve kadınları geleneksel rol ve mekanlarda göstermeyi tercih etmektedirler (144). Aynı şekilde Göl'ün (57) yapmış olduğu çalışmada resimli çocuk kitaplarında kadın ve erkeklerin tamamen birbiriyle farklı resmedildiğini belirtmiştir. Kadınlar genellikle ev içerisinde ya da yakınlarında erkekler ise sosyal yaşam içerisinde gösterilmiştir. Benzer şekilde, Çelik ve Uysal'ın (145) yapmış olduğu çalışmada, erkeklerin kamusal alanlarda iktidar olarak gösterildiği, kadınların ise geri planda kalan ev ile özdeşleştirildiklerini göstermektedir. Gazetelerde kadınların kamusal alanlarda yetersiz temsil edilmesi doğrudan kadın ve erkeklerin iç ve dış mekanlarda gösterilmesiyle paralellik göstermektedir. Günümüzde kitaplarda geleneksel cinsiyet rollerinin yeniden üretildiği düşünülmektedir. Ülkemiz günlük hayat içerisinde cinsiyet ayrımını ortadan kaldırabilmeye yönelik çalışmalar yapıyor olsa da, kitaplarda genellikle sevgi ve şefkat dolu kız çocukları evde anneleriyle evcilik oynarken ve yardım ederken resmedilmekte; yaratıcı, heyecanlı erkek çocukları ise dışarıda gösterilmektedir (37). Bu bağlamda yerli çocuk kitaplarında karakterlerin konumlandırılmasında ataerkil toplum düzeni devam etmekteyken çeviri çocuk kitaplarında aynı durum söz konusu değildir. Günümüzde kadınlar da sosyal yaşamın içerisinde yer almasına rağmen yerli çocuk kitaplarında bu durumun yeterince yansıtılmadığı düşünülmektedir

Yerli ve çeviri çocuk kitaplarında karakterlerin eylemleri incelendiğinde; yerli çocuk kitaplarında kadınlar en çok yemek yaparken, erkekler ise yemek yerken görülmüştür. Çeviri çocuk kitaplarında bu durum farklılık göstermemiş; kadınlar çocuklarıyla ilgilenirken, erkekler ise çalışırken görülmüştür. Çocuklarının eylemleri incelendiğinde, hem kız hem de erkek çocukları oyun oynarken görülmüştür. Konuyla ilgili yapılan yazın taraması sonucunda benzer çalışmalara yer verilmiştir. Gürşimşek

ve Günay (89) yapmış oldukları çalışmada kadın ve erkeklerin yaptıkları eylemlerin toplumsal cinsiyet rolleri biçimindeki adlandırmalarla bağdaştığını incelemiştir. Emine Hanım, bakkal amca gibi. Bu durum toplumda cinsiyete dayalı klişeleşmiş isimlendirilmelerin ve yaşanan toplumun, toplumsal cinsiyet olgusu hakkında bilgi vermektedir. Yorgancı' nın (94) yapmış olduğu çalışmada, kız çocuklarının eylemleri olarak, anne rolü altında görevler verildiği ve resimlendiği görülürken; erkek çocuklarına ev dışı sorumlulukları yerine getirebildiği eylemler verilmiştir. Aynı zamanda çocukların bakımını ve ihtiyaçlarını da kadınlar yapmaktadır. Benzer çalışmalardan biri olan, Aktaş (146) kadınların eylemsel olarak ev kadınlığı rolünün içerisinde temizlik yapmak, bulaşık yıkamak, ütü yapmak gibi eylemlerin olduğunu belirtmiştir. Bunun nedeni olarak kızların küçük yaşlardan itibaren bu rollere uygun yetiştirildiğini göstermiştir. Aynı zamanda erkeklerden beklenen eylemler ev dışarısında yapması gereken eylemlerdir örneğin fatura ödemek, ekmek almak, ev alışverişini yapmak gibi. Annelerin eylemsel olarak kızlarından bekledikleri davranışlar olarak ev işlerinde yardımcı olma yani kadınların geleneksel rollerini yerine getirme, erkek kardeşlerinin sorumluluklarını alma olarak belirlenmiştir. Şıvgın (55) yapmış olduğu çalışmada Aktaş'ın yapmış olduğu çalışmayı destekler niteliktedir. Yapılan çalışmada çocukların algılarında yemek, temizlik, ütü yapmak kadınların görevleri iken araba kullanmak ve tadilat işleri erkek görevleri olarak tespit edilmiştir. Kuzucu'nun (147) yapmış olduğu araştırmada babaların çocukların bakımı ve bakım işlerine yardımında günümüze ilişkin olumlu yönde farklılaşma görülse de geleneksel rollerin halen devam ettiğini belirtmiştir. Kadınların iş yaşamına katılımıyla aile içi sorumluluk ve eylemlerde gelişme görülmeye başlanmıştır. Bu şekilde aile içi rollerde ve çocuklar üzerinde olumlu etkiler oluşacağını ifade etmiştir. UNICEF'in (148) yapmış olduğu çalışma da, araştırmalardan çıkan sonuçları desteklemektedir. Daha çok kırsal bölgelerde kız çocuklarının görevlerinin genellikle annelerine yardım etmek, ailedeki diğer çocuklarla ilgilenmek eğitimlerinden daha öncelikli olduğu incelenmiştir. Diğer yandan kitaplarda geleneksel rollerin sunulmasına bakıldığında, Gümüsoğlu(93) yapmış olduğu çalışmada, ders kitaplarında erkeklerin kamusal alanlarda aktif gösterildiği, kadınların genellikle ev işi ve yemek yaparken, çocuklarla ilgilenirken, bulaşık yıkarken anlatıldığı sonucuna varmıştır. Gümüsoğlu (150) tarafından yapılan bir diğer çalışmada ise ilköğretim çocukları; annelerinin rollerini ev içerisinde tanımlarken diğer kadınların yaptıkları işleri yapmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Güncel çalışmalara bakıldığında da durumun değişmediği görülmektedir. Köşeler' in (1) yapmış olduğu çalışmada, öykü kitaplarında kadın

karakterler çocuklarıyla ilgilenirken ve yemek yaparken, erkek karakterler yemek masasında, tv izlerken, gazete okurken gösterilmişlerdir. Masal kitaplarında kadın karakterlerin çocuklarla ilgilenerek ev işi yaparken ve anne rolünde betimlenmiş, kız çocukları annelerine evde yardım ederken, erkek çocukları ise dış alanda market alışverişlerinde annelerine yardım ederken betimlenmişlerdir. İlerleyen zamanlarda durumun değişmediği görülmektedir. Esen ve Bağlı' nın (150) yapmış olduğu çalışmada resimli çocuk kitaplarında kadın karakterlerin çoğunluk olarak çocuklarıyla birlikte ve çocuklarla birlikte eylemlerde bulunmakta olduğu gösterilmiş, Topal'ın (95) yapmış olduğu çalışmada da ilköğretim ders kitaplarında erkek karakterlerin daha çok ev içi mali durumlardan, evin maddi işlerinden sorumlu olduğu ve evin geçimini sağlama odaklı eylemlerde bulunduğu, kadınların ise daha çok ev işleri yaparken ve ev içi sorumlulukları yerine getirmek, çocuklarıyla ve onların bakımıyla ilgilenirken gösterildiği belirlenmiştir. Kadınlar örgü örerken, çocuklar ise oyun oynarken resmedilmişlerdir. Çocuklar ve toplum üzerinde en etkili iletişim araçlarından biri olan medyanın cinsiyet rollerini yansıtan çalışmalar incelendiğinde ise geleneksel cinsiyet rollerinin yansıtılmaya devam edildiği görülmektedir. Örneğin; Çolakoğlu ve Doğaner (151) yapmış olduğu çalışmada televizyon reklamlarında rol alan erkek karakterler üzerinden incelemeler yapmıştır. İnceleme sonucunda, erkek karakterler ev içerisinde gösterilmiş fakat ikincil rollerde oldukları görülmüştür. Türk toplumu içerisinde erkeklerin geleneksel rollerinin değiştiği bilinmektedir fakat bu değişikliğin reklamlara yeteri kadar yansımadağı görülmektedir. Benzer şekilde, Kalaycı (114) yapmış olduğu çizgi film çözümlemesi çalışmasında, kadınlar bebek bakımı, çiçekleri sulama, yemek ve sofrası işleriyle ilgilenme, çocuklarıyla ilgilenme eylemlerini gerçekleştirmekte, erkekler ise araba kullanmakta ve çocuklara oyunlar oynatmaktadır. Yerli ve çeviri kitaplarda yapılan eylemlere bakıldığında geleneksel eylemler cinsiyet rolleriyle bağlantılıdır. Yerli çizgi filmlerde anneler sadece ev işleri yapan, kariyeri olmayan, eylemleri çokta ön plana çıkmayan, sürekli olarak çocuklarıyla ilgilenip onlara yemek pişirip bakan ve yeni çocuklar doğuran kadınlardan oluşmaktadır. Ancak; yabancı çizgi filmlerde ise çalışan anneler gösterilmekte, babalar ev işleri yapmaktadırlar. Yerli çizgi filmlerde cinsiyetçi rolleri sürekli tekrar etmektedir (152). Diğer yandan modernleşmeyle birlikte, kadınların iş gücüne sahip olması ve imkanlar elde etmesi, eğitim seviyelerinin yükselmesi ev için geleneksel toplumsal cinsiyet rollerinde önemli değişimleri sağlamıştır. Süreç içerisinde erkekler ev ile ilgili geleneksel kadın rollerini üstlenirken, kadınlarda erkeklerin geleneksel rollerini üstlenmişlerdir. Kadınlar evin geçimini için çalışırken

çalışırken, erkekler de çocuk bakımında ve ev işlerinde sorumluluk almaya başlamışlardır. Geleneksel toplum içerisindeki kadın ve erkeklerin rolleri biraz daha benzeşmeye başlamıştır. Kadın ve erkeklerin üzerindeki normlar ve kültürün etkisi hala sürmekte fakat değişim oluşmaya başlanmıştır (153). Bu bağlamda cinsiyetlere ait eylemler değişmeye başlamıştır fakat henüz resimli çocuk kitaplarına yeterli şekilde aktarılamamış ve eşit bir düzenin oluşmadığı aşikar gözükmektedir. Ayrıca araştırmalarda yola çıkılarak toplumda kadınların asli görevinin annelik ve ev işleri olduğuna inanılmasından dolayı gelecek nesillere toplumsal cinsiyet eşitliğini aktarmada engel oluşturmaktadır.

Yerli ve çeviri çocuk kitaplarında karakterlerin birlikte gösterilme durumları incelendiğinde; yerli ve çeviri çocuk kitaplarında en çok anne ve kız çocuk birlikte gösterilmiştir. Yapılan yazın taraması sonucunda çalışmalardan benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Çifçi (90) yapmış olduğu çalışmada kız çocukları kendilerine anneyi, erkek çocukları kendilerine babayı yakın hissettiklerini belirtmişlerdir. Çifçi' ye (90) göre bu durum babaların daha çok erkek çocuklarına yakın davranmasından kaynaklanabileceğini öne sürmüştür. Benzer şekilde Yorgancı (94) yapmış olduğu çalışmada, kız çocuklarının yetişkin kadınlarla gösterilme oranının fazla, erkek çocukların yetişkin erkeklerle birlikte gösterilme oranının yüksek ve buna bağlı olarak iletişim içerisinde oldukları görülmüştür. Kitaplarla ilgili araştırmalar incelendiğinde; Tutsak ve Batur (154) yaptıkları çalışmada, Türkçe ders kitaplarında anne- kız çocuk birlikte rol aldıklarını, kız çocuklarının gelişiminden genellikle annenin sorumlu olduğunu incelemiştir. Bununla birlikte öykülerde baba ve çocuk birlikteliklerinden daha çok anne ve çocuk birliktelikleri daha fazla yer almaktadır. Anne çocuk arasındaki ilişkide annelerin çocuklarına öğütler vermesi, ilgilenmesi ve çocuklarıyla yakından ilgilenmesi şeklindedir. Babalar çocuklarla birebir ilişki halinde değildir. Bunun nedeni olarak babaların daha çok çalışma hayatının içerisinde yer almasıdır. Baba genellikle ev dışarısında kalmaktadır. Oysaki günümüz yaşam şartları incelendiğinde, geleneksel modeller değişmiş ve babalarda ev işlerinde yardım etme ve sorumluluk almaktadırlar (31). Bilgi Üniversitesi ve Bahçeşehir Üniversitesi'nin 2010'da hazırlamış olduğu 'Okul öncesi çocuklarında kimlik gelişimi' çalışmasında günümüz kitaplarında kız çocuklarının genellikle ev içerisinde annesine yardım ederken yani anne ve kız çocuk olarak birlikte resmedildiği, erkek çocukların ise baba ile birlikte resmedildikleri saptanmıştır. Bu bağlamda, kadınların en öncelikli görevinin annelik olduğu fikrinden yola çıkılarak annenin geleneksel

görevleri ve yetişmekte olan kız çocuklarının da anneye bağı, kadınlık vazifelerinin öğrenilmesi gerekliliğinden dolayı annelerin yanında gösterildiğı düşünölmektedir. Günümüzde roller belirgin bir şekilde değışmişte olsa, çeviri ve yerli kitaplarda toplumsal cinsiyet eşitliğı ve rol dağılımı konusunda dilsel ve dil dışı öğeler yetersiz kalmaktadır.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmanın temel amacı; yerli ve çeviri çocuk kitaplarında dil dışı öğelerin toplumsal cinsiyet rollerini sunuş biçimine göre incelemektir.

En çok tercih edilen yerli ve çeviri çocuk kitaplarında toplumsal cinsiyet rollerini sunuş biçimlerinde resimler incelenerek karşılaştırılması amaçlanmıştır. Çalışmada yerli yazarlara ait ve çeviri çocuk kitaplarında toplumsal cinsiyet rollerini sunuş biçimleri başrol karakterleri, meslek dağılımı, giysiler, giysi renkleri, fiziksel özellikler, oyun ve oyuncaklar, konumlandırılma, eylemler ve birlikte gösterilme durumlarına ilişkin alt başlıklar halinde sunulmuş ve sonuçlar doğrultusunda öneriler geliştirilmiştir.

6. 1. Sonuçlar

- Araştırmada yerli çocuk kitaplarında en çok kız çocuklar, çeviri çocuk kitaplarında ise en çok erkek çocukların başrol karakteri olarak gösterildiği sonucuna ulaşılmıştır.
- Araştırmada kadın karakterlerin hem yerli hem çeviri çocuk kitaplarında en çok ev kadını olarak resmedildiği belirlenmişken erkek karakterlerin yerli kitaplarda en çok doktor, çeviri çocuk kitaplarında ise aşçı ve kral olarak gösterildiği belirlenmiştir.
- Yerli çocuk kitaplarında yer alan hem kadın karakterlerin hem de kız çocuk karakterlerinin en çok elbise, çeviri çocuk kitaplarında ise etek giydikleri; yerli ve çeviri çocuk kitaplarında hem erkek, hem de erkek çocuk karakterlerin en çok t- shirt, giydiği sonucuna ulaşılmıştır.
- Yerli çocuk kitaplarında yer alan kadın ve çeviri çocuk kitaplarında kız çocuk karakterlerin en çok kırmızı, kadın karakterlerin ise pembe renkli giysiler,
- Yerli ve çeviri çocuk kitaplarında yer alan hem erkek hem de erkek çocuk, yerli çocuk kitaplarında ise kız çocuk karakterlerin en çok mavi renkli giysiler giydiği belirlenmiştir.

- Yerli ve çeviri çocuk kitaplarında hem kadın, hem de kız çocuk karakterlerin saçlarının uzun; yerli ve çeviri yazarlara ait çocuk kitaplarında hem erkek, hem de erkek çocuk karakterlerin saçlarının ise kısa olarak resmedildiği belirlenmiştir.
- Kadın karakterlerin hem yerli hem de çeviri çocuk kitaplarında zayıf olarak resmedildiği; çeviri çocuk kitaplarında hem kız çocukların hem de erkek çocuk karakterlerinin zayıf olarak resmedildiği,
- Yerli yazarlara ait çocuk kitaplarında hem yetişkin erkek hem de kız çocuk karakterlerin kilolu, çeviri çocuk kitaplarında ise zayıf,
- Yerli yazarlara ait çocuk kitaplarında kadın karakterler en çok kırmızı dudaklı, çeviri çocuk kitaplarında ise pembe yanaklı, yerli ve çeviri çocuk kitaplarında ise hem kız hem de erkek çocuk karakterlerinin pembe yanaklı,
- Yerli ve çeviri çocuk kitaplarında erkek karakterler en çok sakallı olduğu sonucuna varılmıştır.
- Yerli ve çeviri çocuk kitaplarında yer alan kız çocuk karakterlerin en çok bebek ve peluş oyuncaklarla oynadığı erkek çocuk karakterlerin ise yerli kitaplarda top, çeviri kitaplarda ise arabayla oynarken resmedildiği tespit edilmiştir.
- Yerli ve çeviri çocuk kitaplarında dış mekan olarak kadın karakterlerin en çok bahçe ve sokakta, erkek, erkek çocuk ve kız çocuk karakterlerin ise bahçe ve parkta,
- Çeviri çocuk kitaplarında kız çocuk karakterlerinin okulda,
- Yerli çocuk kitaplarında iç mekan olarak kadın karakterlerin en çok mutfakta, yerli çocuk kitaplarında erkeklerin, çeviri çocuk kitaplarında ise hem kadın hem de erkek karakterleri salonda,
- Yerli ve çeviri çocuk kitaplarında iç mekan olarak kız ve erkek çocuk karakterlerin en çok çocuk odasında konumlandırıldıkları görülmüştür.

- Kadın karakterler yerli çocuk kitaplarında en çok yemek yaparken, çeviri çocuk kitaplarında ise en çok çocuklarla ilgilenirken resmedilmişken; erkek karakterler yerli kitaplarda en çok yemek yerken, çeviri çocuk kitaplarda ise çalışırken resmedilmiştir. Öte yandan, hem kız hem de erkek çocuklar, yerli ve çeviri çocuk kitaplarında en çok oyun oynarken resmedilmiştir.
- Yerli ve çeviri çocuk kitaplarında en çok anne ve kız çocuk birlikte gösterilmiştir.

6. 2. Öneriler

Araştırmanın sonucunda, hem çeviri hem de yerli çocuk kitaplarında, dil dışı öğelerde geleneksel cinsiyet rollerinin devam ettiği, cinsiyet rollerinin tam olarak eşitlikçi bir bakış açısı ile sunulmadığı tespit edilmiştir. Bu sebeple çalışmanın amacı ve elde edilen sonuçlar ışığında öneriler geliştirilmiş ve aşağıda sunulmuştur.

6. 2. 1. Ailelere Yönelik Öneriler

- Ebeveynlerin çocuklarına kitap seçerken toplumsal cinsiyet kalıp yargılarını içeren kitaplar seçmemeleri önerilebilir.
- Ebeveynler kitapları çocuklara okurken cinsiyetçi söylemlere dikkat edebilir, kitaplarda cinsiyetçi söylemler bulunuyorsa değiştirip, eşitlikçi bakış açısıyla okunabilir.
- Ebeveynlere toplumsal cinsiyet konusunda eğitimler verilebilir. Eğitimler sadece kitaplar üzerine olmamalı, cinsiyetçi söylemler, çocuklara izletilecek tv programları seçimlerinde farkındalık oluşturacak nitelikte olmalıdır.

6. 2. 2. Eğitimcilere Yönelik Öneriler

- Öğretmenler sınıf içerisinde kullanacakları materyal, resim, kitap, oyuncak, oyun ve söylemlere dikkat etmelidirler. Gelişimlerine uygun ve cinsiyetçi olmamasına dikkat edilebilir.
- Öğretmenler ailelere çocukları için seçebilecekleri kitaplar konusunda rehberlik yapabilirler.

- Toplumsal cinsiyet rollerinin; kitaplar, medya, oyuncaklar gibi çocuklar üzerinde etkisinin olduğu konular araştırılmaya devam edebilir, deneysel çalışmalarla desteklenebilir.
- Toplumun sürekli olarak değişim içerisinde olduğu göz önünde bulundurularak yeni çalışmalar her zaman takip edilebilir ve güncellenebilir.
- Lisans programlarında cinsiyet eşitliğine yönelik eğitimler verilebilir ve öğretmen adaylarına yönelik ders programlarında kullanabilecekleri etkinlik önerileri geliştirilebilir.

6. 2. 3. Yayınnevlerine, Yazarlara ve Medyaya Yönelik Öneriler

- Çocuk kitabı yazarları, cinsiyet rollerine dikkat edebilir ve geleneksel rolleri yansıtan kurgular içerisinde olmamaya dikkat edilebilir.
- Çocuk kitabı yazarları, kitaplarda cinsiyetçi olmayan tutumlar göstererek, cinsiyetçi kalıp yargı kullanmamaya özen gösterebilirler.
- Çocuk kitapları yazılırken eşitlikçi tutum, çocuklar için olumlu bakış açısı geliştirecek ve farkındalık oluşturacak nitelikte olabilir.
- Yayın evlerinde çocuk kitapları, baskı öncesinde cinsiyet rolleri konusunda farkındalığı olan eğitimli uzmanlar tarafından kontrol edilebilir.
- Kitle iletişim araçlarında cinsiyet eşitliğine yönelik reklam ve görsellere yer verilerek farkındalık oluşturulabilir.

KAYNAKÇA

1. Köseler F. *Okul öncesi öykü ve masal kitaplarında toplumsal cinsiyet olgusu* (Tez). Adnan Menderes Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi; Aydın, 2009.
2. Sever S. “Çocuk Kitaplarında bulunması gereken yapısal ve eğitsel özellikler” *Academia*, 1995, 107: 14- 15.
3. Kara C. “Çocuk kitabı seçiminde resimlemelerle ilgili olarak ebeveynin dikkat etmesi gereken başlıca unsurlar”, *Yaşam Bilimleri Dergisi*, 2012, 1(1): 225- 232.
4. Tepebaş GŞ, Haktanır G. “6 yaş çocuklarının temel kavram bilgi düzeylerini desteklemeye yönelik öyküleştirme yöntemine dayalı bir eğitim uygulaması”, *Eğitim bilim Dergisi*, 2013, 38 (169): 62- 79.
5. Kepenekçi YK, Arslan C. *Okul Öncesi döneme seslenen kitaplarda çocuk hakları*, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 2011.
6. Şahin F, Güven İ, Yurdatapan M. “Proje Tabanlı eğitim uygulamalarının Okulöncesi çocuklarında bilimsel süreç becerilerinin gelişimine etkisi”, *Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2011, 33: 157- 176.
7. Mardi HÖ. *Çocuk kitapları resimlemede karakter yaratma* (Tez). Dokuz Eylül Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi; 2006.
8. Şen S. *Okulöncesi Çocuklarının Dil ve Kavram Gelişimine Etkisi Yönünden Öykü ve Masal Kitaplarının İncelenmesi*. Proje Çalışması, Aydın; 2004.
9. Erkuş S. *Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitim programındaki değerler eğitimine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi* (Tez). Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Eğitimi Ana Bilim Dalı, Yüksek lisans Tezi; 2012.
10. Oktay A. *İlköğretime Hazırlık ve Eğitim Programları*, 1. Baskı, Pegem Akademi, Ankara, 2010.

11. Maclaughlin D, Donahoe P. “Tanımlar”, Başar K, Karakuş V, Bayındır, T. Transgender ve Toplumsal Cinsiyete Uymayan Kişilerle, 1. Baskı, Ayrıntı Basımevi, Ankara, 2017: 5- 108.
12. Atakan M. *Sözel etkileşimlerde toplumsal cinsiyet kuruluşu ve akran kültürü* (Tez). İstanbul Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi; 2013.
13. (T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Broşür, s. 2).
http://payas.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_10/25082351_broYYr_2.pdf
14. Çukur D., Özgüner H. *Kentsel alanda çocuklara doğa bilinci kazandırmada oyun mekanı tasarımının rolü*, Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 2008, 1302-7085; 177-187.
15. Atay M. *Erken Çocukluk Döneminde Gelişim*, Kök Yayıncılık, Ankara, 2011.
16. Yağcı Y. “Çocuk ve gençlerin kitaba ulaşmasındaki köprüler”, *Türk Kütüphaneciliği*, 2007, 21(1): 61- 71.
17. Çakmak T, Yılmaz B. (2009), *Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Okuma Alışkanlığına Hazırlık Durumları Üzerine Bir Araştırma*, Türk Kütüphaneciliği, 2009, 23: 1- 21.
18. Aslan C. *Yazınsal nitelikli çocuk kitaplarının çocuğun okuduğunu anlama ve yazılı anlatım becerilerine etkisi* (Tez). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi; 2006.
19. Uluyağcı C, Yılmaz A. “Televizyon reklamlarında çocuğa ilişkin toplumsal cinsiyet rollerinin sunumu”, *Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi*, 2007, 6: 141-157.
20. Akman B, Balat G, Güler T. *Okul öncesi dönemde Fen eğitimi*, 2. Baskı, Pegem Akademi, Ankara, 2011: 1-7.
21. Bayhan P, Artan İ. *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi*, Morpa Kültür Yayınları, 2005.

22. Özmete E, Yanardağ MZ. “ Erkeklerin bakış açısıyla toplumsal cinsiyet rolleri: kadın ve erkek olmanın değeri”, *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2016, 1(20): 91- 107.
23. Zara A, Özdemir B, *Cinsiyet rolleri*, Türkiye Psikiyatri Derneği Yayınları, 2012.
24. Wood AW. *Kant*, ISBN 978 975- 298- 390- 8, Dost Kitabevi Yayınları, Ankara, 2009: 7- 234.
25. Kılınç B, “Aklın cinsiyeti var mı?”, Öztürk Ş. Cinsiyetli olmak, 5. Baskı, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2015: 35- 50.
26. Kandır A. *Çocuğum Büyüyor*, Morpa Kültür Yayınları, 2014
27. Fine C. *Toplumsal Cinsiyet Yanılsaması*. 1. Baskı, Sel Yayıncılık, İstanbul, 2011.
28. Ata S. “ Aile ve toplumsal cinsiyet” , Ankara, 2016.
29. Öztürk M, Giren S. “Okul öncesi dönemdeki çocuklar için hazırlanan hikaye kitaplarındaki korku ve şiddet öğelerinin incelenmesi” *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 2016, 5(4): 2095- 2108.
30. Yağan Güder S, Yıldız T. “Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Toplumsal Cinsiyet Algılarında Ailenin Rolü”, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2016, 31(2); 424-446.
31. Dökmen ZY. *Toplumsal Cinsiyet Sosyal Psikolojik Açıklamalar*, 6. Baskı, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2015: 17- 240.
32. Soyer AÇ. Okul öncesi dönem çocuk hikaye kitapları: Stereotipler ve Kimlikler, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2009, 1(1): 13- 27.
33. Dilek A. “Resimli hikaye kitaplarında yer alan oyuncakların incelenmesi”, *Erken çocukluk çalışmaları dergisi*, 2017, 1(1): 81- 93.

34. Uzmen S, Mağden D. “ Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 6 yaş çocuklarının prososyal davranışlarının resimli çocuk kitapları ile desteklenmesi”, *Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2002, 15(15): 193- 212.
35. Büker S. *Medyada Toplumsal Cinsiyet Eşitliği*, 1. Baskı, Nika Yayınevi, Ankara, 2018: 9- 92.
36. Kaynak D, Aktaş E. “Okul öncesi hikaye ve masal kitaplarında toplumsal cinsiyet rolleri”, *Ekev Akademi Dergisi*, 2017, 21(72): 2- 68.
37. Cengiz ŞT. “ Çocuk kitaplarında toplumsal cinsiyet”. Güder SY. *Cinsel Eğitim ve Toplumsal Cinsiyet*, 1. Baskı, Eğiten Kitap, Ankara, 2016: 139- 156.
38. Vannicopoulou A., Yeşiltuna DÇ. “Resimli çocuk kitaplarında kadın karakterler”, *Ege Eğitim Dergisi*, 2004, 2(5): 65- 73.
39. Lüle E. “Yedi farklı çocuk kitabının çocuk yazını ilkelerine uygunluğunun değerlendirilmesi” *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2007, 8(14): 17- 30.
40. Şahin G. “Okul Öncesi Dönem Çocuk Kitaplarında Görsel Bir Uyarı Olarak Resim” *Electronic Turkish Studies*, 2014, 9(3):1309-1309.
41. Direk Z. “Judith Butler: “Toplumsal cinsiyet ve bedenin maddeleşmesi”. Öztürk Ş. *Sosyal Bilimlere Feminist Bakışlar*, 5. Baskı, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2015: 67- 84.
42. Parlaz A, Tekgül N, Karademirci HE, Öngel K. “Ergenlik dönemi: Fiziksel büyüme, psikolojik ve sosyal gelişim süreci”, *Family Physician*, 2012, 3(4): 10-16.
43. Aydın B. *Çocuk ve Ergen Psikolojisi*, 4. Baskı, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara, 2006.
44. Hilgard A. *Psikolojiye Giriş*, 5. Baskı, Arkadaş Yayınları, 2005.
45. Karkıner N. “ Çocuk kitaplarında toplumsal cinsiyet”. Güder SY. *Cinsel Eğitim ve Toplumsal Cinsiyet*, 1. Baskı, Eğiten Kitap, Ankara, 2016: 51- 76.

46. Somay B, Erten Y, Savaşır İ, Tura SM, Paker M, Habip B, Güngörmüş N, Sivri MT. *Freud Konuşmaları*, Yapı Kredi Yayınları, 2008.
47. T. C. Milli Eğitim Bakanlığı, 2013, 10.
http://www.megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Sosyal%20Geli%C5%9Fim.pdf. Erişim: 15 Haziran 2012.
48. Seber M. *Reklam Metinlerindeki Psikolojik Unsurların Freud ve Jung Açısından Analizi* (Tez), Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Tanıtım Ana Bilim Dalı Reklamcılık ve Tanıtım Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi; 2015.
49. Başol G, Demir Y, Aldemir A, Çakan O. “Özdeşim kurma veya bireycilik: ergen kızların benlik algısı üzerinde annelerin rolü”, *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2017, 9: 141- 164.
50. Ulusoy A. *Gelişim ve öğrenme psikolojisi*, 7. Baskı, Anı Yayınları, 2013.
51. Erikson EH. *İnsanın 8 Evresi*, Okuyan Us Yayınları, 2014.
52. Gündoğdu YB. “Psikanalitik Kişilik Kuramlarına Göre Gelişim ve Değişim İmkani”, *Turkish Studies*, 2016, 11(17): 373- 404.
53. Aral N, Baran G, Çimen S, Bulut S. *Çocuk Gelişimi*, Ya- pa Yayıncılık, 2001.
54. Ahioğlu EN. “ Piaget ve Ergenlikte Bilişsel Gelişim”, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 2011, 19(1): 2-10.
55. Şıvgın N. *Cinsiyet rolleri eğitim etkinliklerinin anasınıfına devam eden 60- 72 aylık çocukların toplumsal cinsiyet kalıp yargılarına etkisinin incelenmesi* (Tez). Gazi Üniversitesi, Doktora Tezi; Ankara, 2015.
56. Yeşilyaprak, B. *Eğitim Psikolojisi*, Pegem Akademi, 2017: 133-141.

57. Göl M. *Çocuk edebiyatında cinsiyet rolleri: Mustafa Ruhi Şirin ve Ayla Çınaroğlu' nun eserleri* (Tez). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi; 2011.
58. Ergün M, Özsüer S. “Vyotsky'nin yeniden değerlendirilmesi”, *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2006, 8(2): 269-292.
59. Bussey K., Bandura A. “Social cognitive theory of gender development and differentiation. Psychological Review”, Journal Article, 1999, 106(4): 676- 713.
60. Bayrakçı M. “ Sosyal öğrenme kuramı ve eğitimde uygulanması”, *Saü Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2007. 198- 210.
61. Sayar K, Dinç M. *Psikolojiye Giriş*, Dem Yayınları, İstanbul, 2011.
62. Altıntaş E, Gültekin M. *Psikolojik Danışma Kuramları*, Nobel Yayın Dağıtım, 2014.
63. Gürel R. “Sosyal Pekiştireçlerin ve Model Davranışlarının, Çocukların Ahlaki Yargılarının Şekillenmesindeki Etkisi (Bandura Örneği)”, *Değerler Eğitimi Dergisi*, 2014, 12(28): 101-119.
64. Baykal S. “Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyet Rollerine İlgili Kalıp Yargılarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi”, *Psikolojik danışma ve rehberlik dergisi*, 1991, 1(2): 66- 75.
65. Şeref ND. Bem'in Cinsiyet Şeması Kuramı. 2018. <http://guncelpsikoloji.net/dokuman/bemin-cinsiyet-semasi-kurami-sunumu/> Erişim: 04 Haziran 2018.
66. Freedman JL, Sears DO, Carlsmith JM. “*Sosyal Psikoloji*”, 2. Baskı, İmge Kitabevi, Ankara, 1993.
67. Helgeson V. *The psychology of gender-fourth edition*, Pearson, USA, 2012.

68. Ryle R. *Questioning Gender*, London Sage, 2012.
69. Sabuncuoğlu A. *Televizyon reklamlarında toplumsal cinsiyet* (Tez). Ege Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi; İzmir, 2006.
70. Karataş E. “Çocuk edebiyatında karakter kavramı”, *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2014, 33: 60- 79.
71. Erzeybek B. *Anne- babaların çocuklarını yetiştirirken benimsedikleri toplumsal cinsiyet rolleri tutumları* (Tez). Ankara Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi; 2015.
72. Şentürk GŞ. *Okul öncesi dönem çocukları için basılan resimli öykü kitaplarının toplumsal cinsiyete ilişkin kalıp yargılar yönünden incelenmesi* (Tez). Ege Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi; İzmir, 2015.
73. Ashton, E. “Measures of play behavior, The influence of sex-role stereotyped childrens books. Sex Roles”, *Kluwer Academic Publishers-Plenum Publishers*, 1983, 9(1): 43-47.
74. Dresser RV. “ An Investigationin to the Theoretical Concepts of Montessori to Create an Authentic Framework for Evaluating Classroom Materials”, *Unpublished Doctoral Dissertation*, 2000, Valden University, Minnesota.
75. Adrian S. *Preschool Educators' Roles in Creating Supportive Spaces for Gender Exploration and Expression*, Walden University, Doctor of Education, 2016.
76. Foster MC. *Representations of ender and embodiment in childrens picture books*, Doktor of Philosophy, Department of Applied Psychology and Human Development University of Toronto, 2014.
77. Pospisil KL. *Examining Early Childhood Gender Socialization Through Children 's Picture Books*, Minnesota State University, Masters of Arts in Sociology, Minnesota, 2016.

78. Shannon C. “*Tough Turtles and Pretty Princesses: A Content Analysis of Gender Representations in Populer Children’s Media*”, Georgetown University, A Thesis; 2015.
79. Biddle AM. “Gender Stereotypes within Shows for Preschoolers and their effects on Children’s Stereotypes”, 2017.
80. Zankel L. “Representations of boys' nontraditional gender roles in second grade children's picture books. Southern Connecticut”, Southern Connecticut State University, 2007.
81. Creswell JW. *Nitel Araştırma Yöntemleri*, 3. Baskı, Siyasal Kitapevi, 2014.
82. Kafadar O. “Nicel ve nitel araştırma yöntemleri”, Afyon Kocatepe Üniversitesi, 2014.
83. Yeni E. *Nitel Araştırmada Örneklem Seçimi* (Tez), Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Eğitim Yönetimi, Teftişi, Ekonomisi ve Planlaması, Yüksek Lisans Tezi; 2006.
84. Nundel E. *Zur Grundlegung Einer Didaktik des sprachlichen handelns*, 1975, Kronberg , Scriptor Verlag.
85. Turner-Bowder, Diane. “Gender stereotyped descriptors in children's picture books: does "curious Jane" exist in the literature?”, *Sex Roles*, 1996, 35(7/8): 461-487.
86. Özkan R. “İlköğretim ders kitaplarında kadın figürü”, *The Journal of Academic Social Science Studies*, 2013, 6(6): 617- 631.
87. Şirin MR. “ 1.Türkiye Çocuk ve Medya Stratejisi ve Uygulama Planı 2014-2018”, 1. Türkiye Çocuk ve Medya Kongresi, Çocuk Vakfı Yayınları, 2013, 1-97.
88. Yaman P. “Popüler kültür olgusunun televizyon aracılığıyla gerçekleştirilmesi; Popüler kültür bağlamında televizyon üzerinden kadına atfedilen rollerin

değerlendirilmesi”, *Academia*, Ege Üniversitesi Sosyal bilimler Enstitüsü, 2014, 1-25.

89. Gürşimşek I, Günay Doğan V. “Çocuk kitaplarında cinsiyet rollerinin işlenişinde kullanılan dilsel ve dil dışı göstergelerin değerlendirilmesi”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2005, 18, 53-63.

90. Çiftçi A. *İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin kadınlık ve erkeklik rollerini algılayış biçimleri* (Tez). Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi; 2008.

91. Sezer MÖ. *Masallar ve Toplumsal Cinsiyet*, 2. Basım, Evrensel Basım Yayın, 2012.

92. Helvacıoğlu F. *Ders Kitaplarında Cinsiyetçilik*, Kaynak Yayınları, İstanbul, 1996:1928-1995.

93. Gümüsoğlu F. Cumhuriyet Döneminde Ders Kitaplarında Cinsiyet Rollerini, Hacımiraçoğlu AB. *75 Yılda Kadınlar ve Erkekler*, Tarih Vakfı Yayınları, Ankara, 1998: 101- 128.

94. Yorgancı F. *İlköğretim Ders Kitaplarında Toplumsal Cinsiyet Rollerinin İnşası* (Tez), Afyon Kocatepe Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2008.

95. Topal Ö. *Toplumsal cinsiyetin inşası: 7-12 yaş grubu örneği* (Tez), Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi; 2012.

96. Pira E, Elgsün A. Toplumsal Cinsiyeti İnşaa Eden Bir Kurum Olarak Medya: Reklamlar Aracılığıyla Ataerkil ideolojinin Yeniden Üretilmesi , cim.anadolu.edu.tr/pdf/2004/1130848482.pdf, Erişim: 2 Şubat 2018.

97. Eskicumalı A, Coşkun Z. “Eğitim ve Toplumsal Cinsiyet: Okul öncesi dönemde cinsiyet rollerinin öğrenilmesi”, *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2003, 5: 1-26.

98. Yağan Güder S. *Okul öncesi dönemdeki çocukların toplumsal cinsiyet algılarının incelenmesi* (Tez). Hacettepe Üniversitesi, Doktora Tezi; Ankara, 2014.
99. Hartmann H. “*Capitalism, Patriarchy and Job Segregation by Sex* S. Jackson and S. Scott, in *Gender*”, Cambridge University, 2002.
100. Barnard K, Solchany J. *Handbook and Pranting*, Mothering, Bornstein M, 2002, 2002, Lawrence Erlbaum: 3-26.
111. Lidsey LL. *Gender Roles: A sociological Perspective*, Routledge, 2018.
112. Coward R. *Kadınlık Arzuları*. İstanbul Ayrıntı Yayınları, 1989.
113. Pomerleau A, Bolduc D, Malcuit G, Cossette L. “Pink or Blue: Environmental Gender Stereotypes in the First Two Years of Life”, *Sex Roles*, 1991, 22(5-6): 359-367.
114. Kalaycı N. “Analyses of the Cartoon Series from a Gender Equality Perspective: Pepee”, *Ted Eğitim ve Bilim*, 2015, 40(177): 243- 270.
115. Delemont S. “Changing women, unchanged man? (Sociological perspectives on gender in is post- industrial society)”, *Buckingham- Philadelphia*, Open University, 2001.
116. Yogev ŞP. *Ergenlerde toplumsal cinsiyetin kazanılması aile, okul ve arkadaş etkisi* (Tez). Ankara Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi; Ankara, 2006.
117. Kılıç Z, Beyazova A, Durmuş G, Soran M. “Ebeveynlerin toplumsal cinsiyet algısı ve çocuk yetiştirmeye etkileri. Araştırma Raporu”, İstanbul Bilgi Üniversitesi, 2013.
118. Zuckerman C. “Renklerin Anlamı”, *National Geographic*, 2017,189: 20- 23.

119. Fagot BI, Leinbach MD. Gender- Role Development in Young Children: From Discrimination to Labeling, *Developmental Review*, 1993, 13(2): 205- 224.
120. Carter D, Levy GD. “Cognitive aspects of early sex-role development: The influence of gender schemas on preschoolers' memories and preferences for sex-typed toys and activities”, *Child Development*, 1988, 59: 783- 792.
121. Yavuz Ş. “Erkek yaşam tarzı dergileri bize ne söylüyor?”, *Karadeniz Teknik Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 2017, 4(14): 92- 103.
122. Freeman NK. “Preschoolers’ perceptions of gender appropriate toys and their parents’ beliefs about genderized behaviors: miscommunication, mixed messages, or hidden truths?”, *Early Childhood Education Journal*, 2007, 34(5): 357- 366.
123. Raag T. “Influences of social expectations of gender, gender stereotypes, and situational constraints on children’s toy choices” *Sex Roles*, 1999, 41(11/12): 809- 831.
124. Raag T, Rackliff CL. “Preschoolers' awareness of social expectations of gender: relationships to toy choices”, *Sex Roles*, 1998, 38(9/10): 685-700.
125. Rheingold HL, Cook KV. “The contents of boys’ and girls’ rooms as an index of parents’ behavior “, *Child Development*, 1975, 46: 459-463.
126. Nash A, Fraleigh K. “The influence of older siblings on the sex-typed toy play of young children”, *Paper presented at the Biennial Meeting of the Society for Research in Child Development*, New Orleans, 1993.
127. Etaugh C, Liss MB. *Home, School, and Playroom: Training Grounds for Adult Gender Roles*, California State University, San Bernardino, 1992.
128. Nelson A. “Children’s toy collections in Sweden- A less gender-typed country? *Sex Roles*”, 2005, 52(1/2): 93-102.

129. Güney O. *5-6 yaş çocuklarında algılanan cinsiyet kalıpyargılarına ilişkin ebeveyn beklentileri ile oyuncak tercihleri arasındaki ilişki* (Tez). Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi; İstanbul, 2012.
130. Çifçi AM. *Öğretmenlerin ve farklı sosyo-ekonomik düzeye sahip anne-babaların cinsiyet rolleri algısının 60-72 ay arası çocukların oyuncak tercihleri ve akran etkileşimleri ile ilişkisinin incelenmesi* (Tez). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi; Adana, 2011.
131. Bağçeli P. *Köyde ve kentte yaşayan 7- 8 yaş arası çocukların cinsiyet kalıp yargıları ve cinsiyete bağlı oynadıkları oyun ve oyuncaklar* (Tez). Uludağ Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi; Bursa, 2008.
132. Yağan Güder S, Taş İ. “Anasınıfı çocuklarının oyun ve oyun arkadaşı tercihlerinde cinsiyet unsurunun incelenmesi”, Uluslararası Okul Öncesi Eğitim Kongresi, 12- 15 Eylül 2012, Adana, 2012: 314- 315.
133. Yağan SG. *Okul öncesi dönemdeki çocukların toplumsal cinsiyet algılarının incelenmesi* (Tez). Hacettepe Üniversitesi, Doktora Tezi; Ankara, 2014.
134. Everett BS. *Children's perceptions of parental values regarding gender*, Unpublished Master Thesis, North Carolina, Wake Forest University Graduate School of Arts and Sciences, Winston-Salem, 2011.
135. Wardle F. *Introduction to early childhood education*, USA:Pearson Education Inc, 2003.
136. Yavuzer H. *Çocuk psikolojisi*, 29. Baskı, Remzi Kitapevi, İstanbul, 2006.
137. Tezel Ş. *Üç- altı yaş grubu çocuklarının anne babalarının çocuk oyun ve oyuncakları hakkındaki görüşlerinin incelenmesi* (Tez). Hacettepe Üniversitesi Çocuk Sağlığı ve Eğitimi Programı, Bilim Uzmanlığı Tezi; 1993.

138. Jadvá V, Hines M, Golombok S. “Infants’ preferences for toys, colors, and shapes: sex differences and similarities”, *Archives of Sex Behaviors*, 2010, Vol. 39, Issue 6; 1261-1273.
139. Başal HA, Kahraman BP. “Anne eğitim düzeyine göre çocukların cinsiyet kalıp yargıları ile oyun ve oyuncak tercihi”, *Journal of New World Sciences Academy*, 2011, 6(1).
140. Alexander GM. “An evolutionary perspective of sex-typed toy preferences: pink, blue, and the brain”, *Archives of Sexual Behaviour*, 2003, 32(1): 7- 14.
141. Erjem Y, Çağlayandereli M. “Televizyon ve gençlik: yerli dizilerin gençlerin model alma davranışı üzerindeki etkisi”, *Ç. Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, 2006, 30(1): 15-30.
142. Yağan Güder S, Alabay E. “3-6 Yaş Arasındaki Çocukların Oyuncak Tercihlerinin Toplumsal Cinsiyet Bağlamında İncelenmesi”, *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2016, 17(2); 91- 111.
143. Sayılan F. Toplumsal cinsiyet ve eğitim-olanaklar ve sınırlar, Sayılan F, *Toplumsal cinsiyet ve eğitim*, 1. Baskı, Dipnot Yayınları, Ankara, 2012: 13- 67.
144. Akbayır S. “Çocuk Edebiyatı Derslerine Yönelik Hazırlanan Kaynak Kitapların Yöntem ve Örnek Seçimi Açısından incelenmesi”, *Hece Dergisi*, 2005, 365- 521.
145. Çelik D, Uysal M. “Köşe yazılarının toplumsal cinsiyet ve kadın eğitimi açısından değerlendirilmesi”, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 2012, 45(1): 285-306.
146. Aktaş G. *Farklı- sosyo- ekonomik ve kültürel özelliklere sahip ailelerde kız çocuklarına ilişkin aile içi kültürel tanımlamalar*, Hacettepe Üniversitesi, Doktora Tezi; 2011.
147. Kuzucu Y. “Değişken babalık rolü ve çocuk gelişimine etkisi”, *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2011, 4 (35):79-91.

148. Hancioğlu A, Koç İ. *Türkiye’de Kadınların ve Çocukların Durumu:CHS ve CEDAW Bağlamında Perspektifler*, Unicef Yayınevi, New York, 2000.
149. Gümüsoğlu F, “ İlköğretim öğrencilerinin toplumsal cinsiyet algıları”, Güçhan A. *Kadın Çalışmalarında Disiplinlerarası Buluşma*”, 1. Baskı, Yeditepe Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2004: 317- 327.
150. Esen Y, Bağlı MT. “İlköğretim kitaplarındaki kadın ve erkek resimlerine ilişkin bir inceleme”, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 2002, 35 (1-2): 143- 154.
151. Çolakoğlu BE, Doğaner M. “Televizyon reklamlarında toplumsal cinsiyetin yansımaları: erkek analizi”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2005, 18 (2); 333-342.
152. Keloğlu İ. “Kültürel ekme kuramı bağlamında Türkiye üretimi çizgi filmler ve çocuk bilincinin inşası”, *İletişim ve Diplomasi Dergisi*, 2014, 15(2); 65-78.
153. Seçgin F. Tural A. “ Sınıf öğretmenliği adaylarının toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları”, *Journal of New World Sciences Academy*, 2011, 6(4); 2446- 2458.
154. Tutsak S, Batur Z. “Cumhuriyetten Günümüze Türk Eğitim Sisteminde Ders Kitabı: İki Örneğin Karşılaştırılması”, *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 2011, 6(3); 355- 389.
155. Bee H, Boyd D. *Çocuk gelişim psikolojisi* (Çev. Ed. O. Gündüz), 2009, Kaknüs Yayınları, İstanbul.

FORMLAR

Yerli ve Çeviri Çocuk Kitaplarının Toplumsal Cinsiyet Rollerini Sunuş Biçimlerine Göre İncelenmesi

Bu araştırmanın temel amacı; Yerli ve Çeviri çocuk kitaplarının toplumsal cinsiyet rollerini sunuş biçimine göre incelemektir.

En çok okunan yerli ve çeviri çocuk kitaplarında toplumsal cinsiyet rollerini sunuş biçimleri incelenerek karşılaştırılması amaçlanmıştır. Bu karşılaştırmanın sonucunda yerli ve çeviri çocuk kitaplarında cinsiyet rollerinin nasıl sunulduğu, aralarındaki benzerlik ve farklılıkların incelenmesi amaçlanmaktadır.

Cocuk Kitaplarında Toplumsal Cinsiyet Rollerini Kontrol Listesi

BASROL KARAKTERLERİ:

- 1- Yerli Yazarlara ait çocuk kitaplarındaki başrolün/ başrollerin cinsiyeti

MESLEKLER

- 1- Yerli Yazarlara ait çocuk kitaplarında kadınların *meslekleri*
- 2- Yerli Yazarlara ait çocuk kitaplarında erkeklerin *meslekleri*

GIYSİLER

1. Yerli Yazarlara ait çocuk kitaplarında kadınların *giysileri*
 2. Yerli Yazarlara ait çocuk kitaplarında erkeklerin *giysileri*
 3. Yerli Yazarlara ait çocuk kitaplarında kız çocuklarının *giysileri*
 4. Yerli Yazarlara ait çocuk kitaplarında erkek çocuklarının *giysileri*
-
1. Yerli yazarlara ait çocuk kitaplarında kadınların *giysi renkleri*
 2. Yerli yazarlara ait çocuk kitaplarında erkeklerin *giysi renkleri*
 3. Yerli Yazarlara ait çocuk kitaplarında kız çocuklarının *giysi renkleri*
 4. Yerli Yazarlara ait çocuk kitaplarında erkek çocukların *giysi renkleri*

FİZİKSEL ÖZELLİKLER VE DIŞ GÖRÜNÜS

1. Yerli yazarlara ait çocuk kitaplarında kadınların **saç uzunlukları**
2. Yerli yazarlara ait çocuk kitaplarında erkeklerin **saç uzunlukları**
3. Yerli yazarlara ait çocuk kitaplarında kız çocuklarının **saç uzunlukları**
4. Yerli yazarlara ait çocuk kitaplarında erkek çocuklarının **saç uzunlukları**

1. Yerli yazarlara ait çocuk kitaplarında kadınların **fiziksel özellikleri**
 - Kilo:
 - Yüz Hatları:
2. Yerli yazarlara ait çocuk kitaplarında erkeklerin **fiziksel özellikleri**
 - Kilo:
 - Yüz Hatları:
3. Yerli yazarlara ait çocuk kitaplarında kız çocuklarının **fiziksel özellikleri**
 - Kilo:
 - Yüz Hatları:
4. Yerli yazarlara ait çocuk kitaplarında erkek çocuklarının **fiziksel özellikleri**
 - Kilo:
 - Yüz Hatları:

OYUN VE OYUNCAKLAR

1. Yerli yazarlara ait çocuk kitaplarında kız çocuklarının **oynadıkları oyunlar**
2. Yerli yazarlara ait çocuk kitaplarında erkek çocuklarının **oynadıkları oyunlar**
3. Yerli yazarlara ait çocuk kitaplarında kız çocuklarının **oyuncaklar**
4. Yerli yazarlara ait çocuk kitaplarında erkek çocuklarının **oyuncaklar**

DİŞ MEKAN VE KONUMLANDIRILMA

1. Yerli yazarlara ait çocuk kitaplarında kadınların *dış mekanda* konumlandırılma yerleri
2. Yerli yazarlara ait çocuk kitaplarında erkeklerin *dış mekanda* konumlandırılma yerleri
3. Yerli yazarlara ait çocuk kitaplarında kız çocuklarının *dış mekanda* konumlandırılma yerleri
4. Yerli yazarlara ait çocuk kitaplarında erkek çocuklarının *dış mekanda* konumlandırılma yerleri

İÇ MEKAN VE KONUMLANDIRILMA

1. Yerli yazarlara ait çocuk kitaplarında kadınların *iç mekanda* konumlandırılma yerleri
2. Yerli yazarlara ait çocuk kitaplarında erkeklerin *iç mekanda* konumlandırılma yerleri
3. Yerli yazarlara ait çocuk kitaplarında kız çocuklarının *iç mekanda* konumlandırılma yerleri
4. Yerli yazarlara ait çocuk kitaplarında erkek çocuklarının *iç mekanda* konumlandırılma yerleri

EYLEMLER

1. Yerli Yazarlara ait çocuk kitaplarında kadınların *eylemleri*
2. Yerli Yazarlara ait çocuk kitaplarında erkeklerin *eylemleri*
3. Yerli Yazarlara ait çocuk kitaplarında kız çocuklarının *eylemleri*
4. Yerli Yazarlara ait çocuk kitaplarında erkek çocuklarının *eylemleri*

BİRLİKTE GÖSTERİLME DURUMLARI

1. Yerli yazarlara ait çocuk kitaplarında kadınların birlikte gösterildikleri kişiler
2. Yerli yazarlara ait çocuk kitaplarında erkeklerin birlikte gösterildikleri kişiler
3. Yerli yazarlara ait çocuk kitaplarında kız çocuklarının birlikte gösterildikleri kişiler
4. Yerli yazarlara ait çocuk kitaplarında erkek çocuklarının birlikte gösterildikleri kişiler

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı	Elif	Soyadı	Gayberi
Doğ. Yeri	İstanbul	Doğ. Tar.	01.01.1992
Uyruğu	TC	Tel	
E-Mail	elifgayberi@gmail.com		

Eğitim Düzeyi

	Mezun Olduğu Kurum	Mezuniyet Yılı
Doktora	-	-
Yüks. Lis.	Okan Üniversitesi	2019
Lisans	Doğu Akdeniz Üniv.	2014
Lise	Gökkuşuğu Koleji	2010

İş Deneyimi

Görevi	Kurum	Yıl
Okul Öncesi Öğretmeni	Akın Anaokulu	2014 - 2017
Okul Öncesi Öğretmeni	MBA Okulları	2018 - Devam Ediyor